No. २६५२ / क

Title गौतमतन्त्रम्

Author

Extent ८० पत्र Age सं० १८६८

Subject तन्त्र

नं. २००

नं. ६०३

गौतमतंत्र

नं. ६५१

5

गौतमीयतंत्रम्

गो॰ त॰ १

ॐ नमः श्रीकृष्णाय प्रणम्य द्वारकानाथं गोपीजनम
नोहरम् लिख्यते गौतमीतंत्रं सर्वतंत्रोत्तमोत्तमम् सि
द्धाश्रमे वसन् धीमान् कदाचिद्गौतमो मुनिः तपःस्वा
ध्यायनिरतो भक्तिमान् पुरुषोत्तमे नमस्यन् शिरसा
विष्णुं स्तुवन् वाचा जनार्दनम् जपन् कराभ्यां यज्ञेशं हृ
दा ध्यायन् तत्परः समस्तश्रुतितत्वज्ञ इतिहासपुराण
वित् मंत्रौषधिक्रियावश्ययोगसिद्धांततत्ववित् धर्मा
र्थकाममोक्षार्थी नारदं प्रणिपत्य च विनयावनतो भूत्वा
पप्रच्छ स द्विजोत्तमः भगवन् काम्यदा मंत्राः शूद्रस्याप्य
धिकारकाः विभिन्नफलदास्ते तु नैकत्र फलदा मताः
एतत्समफलाः सर्वे न मंत्रा इति न श्रुतम् येन सर्वफ
लावाप्तिः सर्वेषां वै पुरेवयः सर्ववर्णाधिकारश्च ना
रीणां योग्य एव च तं ब्रूहि भगवन्मंत्रं मम सर्वार्थसिद्ध
ये तव नाविदितं किंचिद्विद्यते सचराचरे इति श्रुत्वा मु
निश्रेष्ठो नत्वा विष्णुमुवाच ह साधु पृष्टं मयाप्येकं पृष्टः
प्रोवाच पद्मजः तथा ते कथयिष्यामि यथा प्रोक्तं स्वयंभु
वा सर्वे कामाः प्रसिद्ध्यंति कृष्णमंत्रजपाद्द्विज सर्वेषु मं
त्रवर्गेषु वैष्णवं श्रेष्ठमुच्यते गाणपत्येषु शैवेषु तथा शा
क्तेषु सुव्रत वैष्णवेषु समस्तेषु कृष्णमंत्राः फलाधिके वि
शेषतो दशार्णोऽयं जपमात्रेण सिद्धिदः मंत्रस्यास्यानमा
त्रेण लभेन्न किंचित्तद्विधाम् समस्तपापराशीनां तूल
नोऽयं मुनीश्वर अनेन सदृशो मंत्रो जगत्स्वपि न वि-

यते अनेनाराधितः कृष्णः प्रसीदत्येव तत्क्षणात् तस्य
मंत्तेपतेवश्ये सर्वसम्यककष्टणस्तमे पद्मयोनिर्विधा
त्रं देवराज्यं शचीपतिः अवापुश्च दशाः स्वर्गवागीश
त्वं बृहस्पतिः पक्षिणामधिपः सोऽभूद्गरुडोऽपि हि तो
नम कश्चित् कृष्णं समाराध्य धनेशत्वमवाप्तवान् मंत्रे
ण कृष्णमाराध्य चन्द्रः सर्वजनप्रियः करोति स्ववशे का
मः सर्वान् कामानमेन च मंत्राणां परमो मंत्रो गुह्यानां
गुह्यमुत्तमम् मंत्रराजमिमं ज्ञात्वा कृतार्थो जायते नरः
पुत्रवान् धनवान् वाग्मी लक्ष्मीवान् पशुवान् भवेत् सु
भगः सुमनाः श्लाघ्यो यशस्वी कीर्तिमान् भवेत् सर्वलो
काभिरामः स्यात् सर्वज्ञश्च भवेन्नरः अनेन त्रिषु लोकेषु
गतासु किंतु मुनतवः मंत्रेणानेन मंत्रज्ञो भक्तिः स्यात् प्रे
मलक्षणा समस्ततीर्थपूतश्च समस्तक्षेत्रपावनः रवे
रिव दुराधर्षः शुचेरिव शुचिः सदा शंकरस्येव सिद्धीशो
विष्णोरिव समाश्रयः बहुना किमिहोक्तेन रहस्यं शृणु
गौतम निर्वाणफलदो मंत्रः किमन्यैर्बहुजल्पितैः ॥
इति श्रीगौतमीये महातंत्रराजे सर्वतंत्रोत्तमोत्तमे दशा
क्षरफलाध्यायः ॥ गौतम उवाच समस्तवेदतत्त्व
सर्वागमविशारद अधुना ब्रूहि मे ब्रह्मन् मंत्रराजे द
शाक्षरम् नारद उवाच अधुना संप्रवक्ष्यामि विधानं
मुनिनिर्मितम् यावन्मंत्र ऋषिश्छंदो देवतादीन्यनु
क्रमात् गोपालं समुद्धृत्य त्रयोदशस्वरान्वितम् पार्णात्

ख्यैस्वरयुतेर्द्धांतेधांतेतथाष्टयम् ग्रस्तनात्तरमुद्धृत्यचे
कतोमांसयुग्मकम् पतर्य्यमुखवेष्टितेनपवनः स्वाहया
न्वितम् दशाक्षरमनुःप्रोक्तोदृष्टादृष्टफलप्रदः तेनगो
पीजनवल्लभायस्वाहा वीजंशक्तिंचवक्ष्यामिब्रह्मविद्य
परात्परः ब्रह्माणंमाययासार्द्धंमांसांणेनादविन्दुकम्
एतद्वीजंसमाख्यातंकृष्णतत्त्वपरात्परम् शुक्राणम
स्तार्णेनवेष्टितेनसंयुतम् गगनेमुखवेष्टितेनप्रोक्ता
शक्तिःपरात्परापघाशक्तिःपरासूक्ष्मानित्यासम्वित्
प्रदायिनी ईश्वरोजगतांवीजंशक्तिर्गुणमयीतथा पर
मात्मातथावुद्धिर्वायुःकुंडलिनीतिच वक्तविधेवीजश
क्तीसर्वमंत्रेषुचिंतयेत् चिंतयेनत्रसामान्यतदिदानीं
निरूप्यते ईश्वरोजगतांवीजंश्रीरुद्रोब्रह्मतद्व्यते त
स्यमायासमाख्याताशक्तिर्गुणमयीतथा प्रकृतिःपु
रुषश्चैवनित्यःकालश्चसत्तम तत्त्वानिचेश्वरश्चैवब्रह्मे
तिपंचमस्मृतम् सर्गातःपुरुषश्चेतितुर्य्याख्याप्रकृ
तिःपरा तत्त्वानिमांसरूपाणिकालश्चतत्त्वरूपकः ई
श्वराख्याभवेत्रादोविन्दुश्चैतन्यचिन्मयः एतद्विज्ञा
नमात्रेणजीवन्मुक्तोमहींचरेत् नास्यकालकलापे
क्षानतीर्थायतनानिच क्लींकारादसृजद्विश्वमिति
प्राहःश्रुतेर्गिरः लकारात्पृथिवीजाताककाराज्ज
लसम्भवः ईकारादग्निरुत्पन्नोनादाद्वायुरजायत
विन्दोराकाशसम्भूतिरितिभूतार्थकोमनुः :: ::

स्वशाह्वेनवर्त्तेत्रज्ञः हेतिवित्प्रकृतिःपरा तयोरैक्यम
मुद्दिनिमुक्तवेष्टनकारणिकः अतएवहिविश्वस्यलघः
स्वाहाणिकेभवेत् गोपीतिप्रकृतिंविन्द्याज्जनस्तत्वस
मूहकम् अनयोराश्रयव्याप्त्याकारणत्वेनवेश्वरः सा
न्द्रानन्दः परंज्योतिर्वल्लभेनवकथ्यते विपाहईडदेत्
पुरुषइत्याहः प्रथमागिरःवीजोच्चारणमात्रेणवितत्स
भावःप्रजायते वल्लभेनवतादात्म्यस्वाहयाज्ञानदाय
कम् इत्येवंकथितेतत्वंमुनेवैब्रह्मसन्मतम् अथवा
गोपीप्रकृतिर्जनस्तदेशामंडलम् अनयोर्वल्लभःस्वा
मीकृष्णाख्यईश्वरःस्वतः कार्य्यकारणयोरीशःश्रुति
भिस्तेनगीयते अनेकजन्मसिद्धानांगोपीनांपतिरेववा
नन्दनन्दन इत्युक्तस्त्रैलोक्यानन्दवर्द्धनः विनेयेहिर
जोमेत्रीसर्वसम्पत्तिहेतवे दशानामपितत्वानांसाती
वेत्तातथान्तरे दशान्तरइतिख्यातोमंत्रराजःपरात्पर
लमवीजस्वभाववात् दशार्णइतिकथ्यतेवीजपूर्वो
जपश्चास्यरहस्यंकथितंमुने नारदोऽस्यमुनिःप्रोक्तश्छ
न्दोविराड़ितिस्मृतम् श्रीकृष्णदेवताचास्यदुर्गाधिष्ठा
तृदेवता महेश्वरमुखोजत्तात्वायःसातत्वपसामनुम्
संसाधयतिमुद्धात्मासतस्यऋषिरीरितः गुरुत्वात्मस्त
केवास्यमुरुषाण्यवतष्टये ऋषिश्छन्दोऽपरिज्ञानान्नम
त्रःफलभाग्भवेत् दौर्वल्यंयातिमंत्राणांविनियोगम
जानताम् मंत्रमासममथो वत्येद्दृष्टादृष्टफलप्रदं प्रणवा

गो॰ त ३

3

ध्यांगुष्ठं कृत्वा नमोऽन्तादशवर्णकान् दत्वांगुष्ठादिवा
मां तन्न्यासः स्यात् सृष्टिरीरिता वामांगुष्ठादि दत्वां तं सं
हृतिः परिकीर्तिता उभयोः करयोर्ज्येष्ठापूर्विका स्थि
तिरुच्यते संहृतिः परिकीर्तिता उभयोः करयोर्ज्येष्ठा
पूर्विका स्थितिरुच्यते संहृतिर्देवसंघानां हारिणी परि
कीर्तिता विद्याप्रदा च सृष्टिर्ना वर्णानां शुद्धवेतसां स्थि
तिर्गेहे स्थादरगृहस्थानां त्रयं कामानुरूपतः महाजिनेवा
नप्रस्थेस्थितिः संतकश्चिदिच्छति संहारं तां मुनीनां च विवि
क्तस्यवसर्वेशः न्यासत्रयं सदा कार्य्यमशक्ता वेकमेव हि
वनेन्यासांस्तथा मंत्री देहे च परिविन्यसेत् हस्तमुले कू
र्परकेमणिवन्धेऽङ्गुलिमूले अंगुल्यग्रे च विन्यस्य पाद
योरुपरिन्यसेत् हस्तमुलादिसृष्टिः स्यान्मणिवंधात्
स्थितिः स्मृता अंगुल्यग्रात् संहृतिः स्यात् स्थितं तेन चितये
न्यसेत् ततः करांगयोर्न्यासास्तथैव परिकीर्तिताः आच
क्राय तथा स्वाहा अंगुष्ठाभ्यां नमो भवेत् विचक्राय स्वाहेति
च तर्जनीभ्यां तथाचरेत् सुचक्राय तथा स्वाहा मध्यमाभ्यां
तथाचरेत् त्रैलोक्यरक्षणचक्राय स्वाहेत्यनामिके तथा
असुरान्तचक्राय स्वाहा कनिष्ठयोर्नमः रुक्मिणी प्रकृति
र्वामांसालादक्षतविग्रहा दक्षिणः पुरुषः प्रोक्तोऽसौ तिल
विघविग्रहः संयोगात् करयोरेव परात्संप्रजायते अतए
समस्तानां वस्तूनां शोधनं स्मृते पंचांगानि ततः कुर्यात् क्रम
येण देशिकः पंचांगानि मनोर्यत्र तन्नेत्रं विवर्जयेत् आचक्राय
तथा स्वाहा हृदयाय नमो वदेत् अंगुष्ठरहितेनैव कराग्रेण
हृदयं स्पृशेत् विचक्राय तथा स्वाहा शिरसे स्वाहेति संवदेत्

शिरसि विन्यसेन्नहृत्तं तथैव करशाखया सुवक्राय तथा स्वा
हा शिखायै वषट् न्यसेत् तथाधोऽङ्गुष्ठमुष्ट्यान्तशिखाया उप
रि विन्यसेत् त्रैलोक्यरक्षणे च वक्त्राय स्वाहेति कवचाय हुं
हृल्लाभ्यो शिरश्चालभ्य पादान्ते संस्पृशेद्यतिः अमृतान्तकव
काय स्वाहास्त्राय फट् न्यसेत् नेत्रेऽङ्गुष्ठतालत्रितयच्छोटिकाभि
र्दिशो दश बन्धयेन्मुनिशार्दूल निन्यासोऽयमीरितः इत्य
माणो हृदात्मा नो हृदये स्याच्चिदात्मकः क्रियते तत्परात्मा
वहन्मंत्रेण च देशिकः सर्वज्ञादिगुणान्मंत्री सविन्दुपपरा
त्मनि क्रियते विषयाहारः शिरोमंत्रेण धीमता हृच्छिरोरु
पवित्रा ममयता भावचेतना क्रियते निजदेवस्य शिरोमंत्रे
ण सादरम् मंत्रात्मकस्य देवस्य मंत्रवाच्येन तेजसा सर्वतो
वर्म्म मंत्रेण क्रियतेऽनन्यसंभृतिः यद्ददाति परं ज्ञानं सवि
न्दुपे परात्मनि हृदयादिमयं तेजः स्यादेतन्नेत्रसंज्ञकम्
आध्यात्मिकादिकं यन्तसाधकस्य विनाशयेत् अविद्या
यातमंत्रेतत् परं धाम समीरितम् गौतम उवाच ब्रह्म
न्ब्रह्मविदां श्रेष्ठ सर्वभूतहिते रतः त्वमेव हकस्य देवस्य
अंतर्यामी निरामयः अविद्यादोषनिर्मुक्तः समंत्रव्रतमं
यतः सर्वलोकैकगमनः सर्वलोकैकतत्त्ववित् सर्वानु
भवसाक्षी त्वं सर्वदेवनमस्कृतः इदानीं श्रोतुमिच्छामि
मंत्रराजं परात्परम् अष्टादशार्णमंत्रस्य गुह्याद्गुह्यत
रः स्मृतः तं मंत्रं श्रोतुमिच्छामि यदि योग्योऽस्मि सत्तम भवा
र्णवनिमग्नानां तमुद्धर्त्तुमिहार्हसि इत्यादिस्तुतिभिः स्तुता

प्रणम्य च पुनः पुनः पार्श्वमासाद्य तद्भक्तमतिरासीन्मुनीश्वरः
नारद उवाच साधु पृष्टं त्वया ब्रह्मन् मयापि ब्रह्मणः श्रुतः म
न्त्रराजो मुनिश्रेष्ठ सर्ववेदागमात्मगः ततः प्रभृति विप्रर्षे ह-
रितामासचानहं तव स्नेहात्प्रवक्ष्यामि यतस्त्वं पुरुषप्रियः श्री
कारं पूर्वमुच्चार्य कृष्णं तुर्यपदान्विते गोविन्दं च तथोक्त्वा तद्द
शाक्षरं तथोच्चरेत् भक्त्या ते प्रणिपमाच कथितो मंत्रनायकः
गुह्याद्गुह्यतरो ह्येष वांछाचिन्तामणिः स्मृतः शौनकाद्या
श्च मुनयस्त्वप्यासे देवमुख्यकाः मंत्रराजपरिज्ञानात्सफल
त्साम्यतां गताः कृष्णशब्दस्य सार्थो नश्च नन्दस्वरूपकः
स्वस्वरूपो भवेदात्मा भावानन्दमयस्ततः गोशब्देन ज्ञानम
किं तेन विन्दे ततः प्रभुं गोशब्दाद्वेद इत्युक्तस्तेन ए लभ
ते विभुं एवं ते कथिता मंत्रवासना मुनिसत्तम एतज्ज
ज्ञानानुभावेन जीवन्मुक्तो न चान्यथा किमन्येन बहू
क्तेन स्मरणाद्वास्य मंत्रवित् जीवन्मुक्तो न सन्देहो विस्
रेव न संशयः नारदोस्य मुनिः प्रोक्तो गायत्री छन्द उ
च्यते कृष्णः प्रकृतिरेतस्य दुर्गाधिष्ठातृदेवता वासुदे
वः संकर्षणः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धकः नारायण इति-
ख्यातः पदपंचात्मकः परः अक्षरार्थस्तु कथितः
पदनाम इतीरितः तस्माद्विज्ञाय वै मंत्री पुरुषा-
र्थचतुष्टयं लभते नात्र संदेहः
संप सप हि गो
तम ॥

बीजशक्तीपुराप्रोक्तौ विनियोगश्च पूर्ववत् पंचांगानि
मनौ रस्य पदपंचकयोजनात् ब्रह्मरन्ध्रे भ्रुवोर्मध्ये जि
ह्वाकूपे तथा पुनः कंठदेशे हृदि तथा नाभौ लिंगेव
मूलेकं घ्राणद्वये चक्षुषोश्च कर्णयोर्विन्यसेदिति ब्रह्म
रन्ध्रे पुनः सर्वव्यापकत्रयमाचरेत् मूर्द्धिण वक्त्रे हृदि
नाभौ मूले च पदपंचकम् रोहावरोहतो न्यस्य केशवा
द्यानथो न्यसेत् वर्णन्यासे पुनः कृत्वा केशवाद्यांल्लता
न्यसेत् भूतशुद्धिं लिपिन्यासं विना यस्तु प्रपूजयेत् विप
रीतफलं दद्यादभक्त्या पूजनं यथा मातृका द्विविधा प्रो
क्ता परा चाप्यपरा तथा सपुन्नातः परान्यासाश्चापरा वा
ह्यदेशके अथांतर्मातृकान्यासो मूलाधारे चतुर्दले स
न्नाभे वशषसचतुर्वर्णविभूषिते षड्दले वैद्युतनिभे
स्वाधिष्ठानेऽनलविषि वभमयरलेपुक्तैर्विन्दुभासि
तमस्तकैः अनाहते द्वादशारे प्रवालफविसन्निभे कादि
ठांतदले युक्तैर्योगिनां हृदयंगमे विशुद्धे षोडशादिने
धूम्राभे स्वरभूषिते आज्ञाचक्रे तवंद्राभे द्विदले हक्षराजि
ते सहस्रारे मणिनिभे सर्ववर्णविभूषिते अकथादित्रि
रेखात्महलतत्रयभूषिते तन्मध्योपरि विन्दुवह्निशिखि
निलयात्मके एवं समाहितमना ध्यायेन्न्यासोऽयमांत
रः मूलादिब्रह्मरंध्रांतं विसं ध्यायेच्चिदात्मकं बिन्दुश्रु
तमथासारेल्लर्पयेन्मातृकान्यसेत् एकैकं वर्णमुच्चा
र्य मूलाधाराद्भ्रुवोंतकं नमोन्तमिति न्यासश्चान्तः

गो॰ ते ५
5

परिकीर्त्तितः वाम्मे वै मातृकाभ्यां संपुटेणष्टावहितोमम
ललाटमुखवृत्ताक्षिश्रुतिघ्राणेषु गंडयोः ओष्ठदंतोत्त
मांगास्येदोःपत्संध्यग्रकेषु च पार्श्वयोः पृष्ठतोनाभौ
जठरे हृदयं ऽशके ककुदंसे च हृत्पूर्वं पाणिपादयुगे
तथा जठराननयोर्न्यसेन्मातृकार्णान् यथाक्रमात् व
र्णोमातृकाप्रोक्ता केवलाविंदुसंयुता सविसर्गा मे
भयावरहसंयुक्तएकथ्यते विद्याकरी केवलाच सोभ
याभक्तिदायिका सविसर्गा पुत्रप्रदासविन्दुर्वित्तदा
यिनी केशवादिततोन्यासं कुर्य्यात्साधकसत्तमः ऋषिः
प्रजापतिश्छंदो गायत्री देवता पुनः अर्द्धलक्ष्मीहरिः प्रो
क्तः श्रीवीजेन षडंगकं करशुद्धिविधानं च विधाय ध्या
नमाचरेत् उद्यदादित्यसंकाशं न मजाम्बूनदप्रभं कम
लावसथाशोभिपार्श्वद्वंद्वपरात्परं विचित्ररत्नविहि
तनानालंकारभूषितं पीतवस्त्रपरीधानं शंखकौमो
दकीकरं वामतश्चक्रपद्मेच ध्यात्वैवं विन्यसेत्ततः प्र
णवं पूर्वमुच्चार्य श्रीवीजं तदनंतरं मातृकार्णततो म
सेहृत्स्वामिततत्प्रकारकं केशवं विन्यसेत्कीर्त्याकान्त्या
नारायणंन्यसेत् माधवं तुष्टिसहितं गोविंदं पुष्टिसंयु
तं धृत्या विष्णुं शांतियुतं मधुसूदनमेव च त्रिविक्रमं च
क्रियया वामनं दयया न्यसेत् श्रीधरं मेधया हृषीकेश
हर्षयुतं न्यसेत् श्रद्धया पद्मनाभं च लज्जया दामोदरं त
तः वासुदेवं ततो न्यसेल्लक्ष्म्या संकर्षणं ततः ::

मरखस्मात्ततः श्रीमाप्रद्युम्नेवानिरुद्धकं रत्याचक्रिज
येदुर्गागादिनोशांर्गिणाप्रभा खड्गिमन्येशांखिचंडेवा
एणाचहालिनेन्यसेत् विलासिन्यामूषलिनेशूलिनेवि
जयाप्रुते पाशिनेविरजाप्रुतंकेविश्वयांकुशिनेन्यसेत्
मुकुन्दस्यविनदयासनन्दानंदजोन्यसेत् स्मराचनन्दिने
स्मृत्यानरंनरकजित्समृड्याहरिशुद्धीकृष्णमक्रीवु
द्धिमेसत्योवृमात्वंतं ममाशौरीतमेशूरंरमेनप्धोमाजना
र्द्दनोच क्लेदिन्याभूधरेविश्वमूर्त्तिक्लिन्नातत्तोन्यसेत् वै
कुंठवसुधेचैववसुधांयुरुषोत्तमौ वलीचपरयाप्रुक्तो
वलानुजपरायणे बालस्वसुक्ष्मयाप्रुक्तो हषध्वजःसत्य
याप्रुतः हषघ्नश्चसत्ययाप्रुक्तोहंसश्चैवप्रभाप्रुतः वराहो
निशयाप्रुक्तोविमलोऽमोघयाप्रुतः विद्युतानरसिंहेन
कथिताःशिवशक्तयः एवमेतेषुविन्यस्यध्यात्वापूर्व
समाहितः भक्त्यानपूजदेवेशोऽभीष्टफलमाप्नुयात्
केशवादिरयंन्यासोन्यासमात्रेणदेहिनां अच्युततंदद
त्येवसत्यंसत्यंनसंशयः केशवाद्याश्चमेपणामाःसर्वेनारा
यणाःस्मृताः शंखचक्रगदापद्मलसद्भुजवतृष्टयाः शा
चेगीपीशगीपीचशपचेगेशपागच शंगंचमेशपेगंच
इतिणोईकरंक्रमात् नमोन्तांणिसमुच्चार्यनारायणम
नुवदेत् प्राणान्मानेनथोच्चार्य्यकेशवायइतिस्मरेत्
कीर्त्येचमनसापुष्कइत्यादिन्यासमाचरेत् मुमुत्तवश्य
यतयश्चरेपुर्न्यासमुत्तमं एवंवाविन्यसेन्यासंलक्ष्मीवीज

परः परं स्मृतिर्धृतिर्म्मेधालक्ष्मीः प्राणोनेहरितां व्रजेत् वा
ग्भवायेन्यसेन्न्यासे वागीशत्वमवाप्नुयात् यद्द्यदाद्यम
सेन्न्यासं तद्वीजैरंगकल्पने तत्त्वन्यासं ततः कुर्य्यात् साध
कः सिद्धिहेतवे कृतेन येन श्रीदेवरूपतामेव यात्यसौ मा
दिकांतान् वर्णान् स्ववीजान्येकैकशाचरेत् नमः पदायेन
ह्यार्थ्य ततस्तत्त्वात्मनेनमः जीवप्राणहृयवोक्तास्सर्वांगेषु
प्रविन्यसेत् ततो हृदयमध्येच तत्त्वत्रयं च विन्यसेत् वंवीजं
मतितत्त्वंच फमहंकारमेवच पंवीजेचमनस्तत्त्वमित्येवं
वितयेन्यसेत् नंवीजेशब्दतत्त्वंचन्यसेन्मौलौ ततः परं वं
वीजेस्पर्शतत्त्वंच विन्यसेदाननेसुधीः दंवीजेरूपतत्त्वंच
हृदयेविन्यसेत्ततः थंवीजेरसतत्त्वंच विन्यसेदथगुह्य
के तंवीजेगंधतत्त्वंच पादयोरथविन्यसेत् णंवीजे श्रो
त्रतत्त्वंच श्रोत्रयोरेव विन्यसेत् टंवीजेत्वक्तत्त्वंच विन्य
सेत्त्वचिसाधकः डंवीजेनेत्रतत्त्वंच नेत्रयोरेव विन्यसेत्
ठंवीजे रसनातत्त्वं रसनायामथोन्यसेत् ढंवीजेघ्राण
तत्त्वंच नासिकायां प्रविन्यसेत् जंवीजे वाक्तत्त्वंच वि
न्यसेद्वाचि साधकः फंवीजे पाणितत्त्वंच पाण्योरेव प्र
विन्यसेत् जंवीजे पादतत्त्वंच पादयोरेव विन्यसेत् हंवीजं
पायुतत्त्वंच पायौ न्यसेत् समाहितः चंवीजे लिंगतत्त्वंच वि
न्यसेदथ शिश्नके ङंवीजे तत्त्वमाकाशं पुनर्मौलौ प्रवि
न्यसेत् यंवीजे वायुतत्त्वंच वदने विन्यसेत् पुनः गंवीजे
तेजस्तत्त्वंच विन्यसेत् हृदये सुधीः ॥ ॥

वंबीजंजलतत्वंचपुनःशिश्नेप्रविन्यसेत् कंबीजंपृथि
वीतत्वंविन्यसेत्पादयोःपुनः शंबीजंहृत्तत्पुण्डरीकत
त्वेहृदिप्रविन्यसेत् हंबीजं सूर्य्यमंडलतत्वंहृदिप्रविन्यसे
त् संबीजंचन्द्रमण्डलतत्वंनेत्रेप्रविन्यसेत् वंबीजंवह्नि
मण्डलतत्वंनेत्रेचविन्यसेत् संपरमेष्ठीतत्वंचवासुदेवंच
मूर्द्धनियंबीजमथपुंस्तत्वंसंकर्षणमथोमुखे लंबीजं
विश्वतत्वंचप्रद्युम्नंहृदिविन्यसेत् वंबीजंनिवृत्तितत्वंप्र
निरुद्धमुपस्थके लंबीजंसर्वतत्वंचपादेनारायणंन्यसे
त् क्ष्रौंबीजंकोपतत्वंचनृसिंहंसर्वगात्रके एवंतत्वानि
विन्यस्यप्राणायामंसमाचरेत् दशान्तरेणैवमन्त्रश्चाष्टावि
शतिरेचयेत् पूरयेद्वामयानन्तद्धारयेन्मन्त्रप्रमाणतः
प्राणायामोभवेदेकोरेचकपूरककुम्भकैः अष्टादशा
णैवेनद्वादशैवसमाचरेत् एकेनरेचयेत् कामबीजेने
वपृथक्पृथक् पूरयेत्सप्तजप्तेनविंशत्यातेनधारये
त् सर्वेषुकुम्भमन्त्रेषुबीजेनानेनचाचरेत् अथवासर्व
मन्त्रेषुवर्णानुक्रमतोजपन् प्राणायामंचरेन्मन्त्रीरेचक
पूरककुंभकैः मन्त्रप्राणायामःप्रोक्तोयौगिकंकथ्यया
मिते रेचयेद्दलयाविद्वानमात्राषोडशकेनच द्वात्रिंश
न्मात्रयापूर्य्यचतुःषष्ट्यातुधारयेत् एकश्वासस्त्वेकमात्रा
मात्रायांनियमोमतः वामजानुनिहस्तस्यभ्रमणंयावताभ
वेत् कालेनमात्रासाज्ञेयामुनिभिर्वेदपारगैः प्राणायामो
द्विधाप्रोक्तःसगर्भश्चनिगर्भकः सगर्भोमन्त्रजापेनमात्र

यो॰
तं॰
७

यामसंख्ययाभवेत् प्राणायामात्परंतत्त्वंप्राणायामात्परं
तपः प्राणायामात्परंज्ञानंप्राणायामात्परंपदम् प्रा
णायामात्परंयोगंयोगः प्राणायामात्परंधनं नास्तिना
स्तिपुनर्नास्तिकथितंतवसुव्रत व्रतस्याभ्यासयोगेन ब्र
ह्मसाक्षाद्वेदध्रुवम् चेतमावरणंयद्यत्तत्तोपते नात्र
संशयः प्राणायामंविनामुक्तिमार्गोनास्तिमयोदिते प्राणा
यामंविनायच्चसाधनंतदफलंभवेत् प्राणायामेणमुनयः
सिद्धिमापुर्नचान्यथा प्राणायामपरोयोगीनयोगीशिव
एवसः गमनागमनंवायोः प्राणस्यधारणंतथा प्राणाया
मइतिप्रोक्तोयोगशास्त्रविशारदः प्राणोवायुरितिख्यातः
आयामंतन्निरोधनं प्राणायामइतिप्रोक्तोयोगिनांयोगसा
धने आयतयोर्विपरीतेननासिकापुटचारिणः रेचयेद्द्ल
यानासापूरयेद्वामतस्ततः द्वात्रिंशदभ्यसन्मंत्रंप्राणा
यामः सउच्यते ब्रह्महत्यासुरापानमगम्यागमनंतथा
सर्वमाशुदहत्येवप्राणायामेनवैद्विज भ्रूणहत्यादिपा
पानिनाशयेन्मासमात्रके प्रातःसायंचरेत्त्रिंस्वोड़प्रा
णसंयमंनाशयेत् सर्वपापानितूलराशिमिवानलः
सर्वेषामेवपापानांप्रायश्चित्तमिदंस्मृतम् स्वदेहस्थंय
थासंचवर्मात्स्वस्थनिरामयः प्राणायामात्तथाधतम
विद्याकामकर्मजा अथवाकिंबहूक्तेनशृणुगोतममद्व
चः प्राणायामात्रहिपरोयोगिनांमुक्तिसिद्धये प्राणायामं
विधायेत्थंदेहेपीठानिविन्यसेत् आधारशक्तिप्रकृति

कूर्म्मं सूकरमेव च पृथिवीं क्षीरसिन्धुं च श्वेतद्वीपं च म
ध्यतः तन्मध्ये रत्नगेहं च सर्वाभीष्टफलप्रदं गेहमध्ये
कल्पवृक्षं सर्वरत्नमहोज्वले दक्षांशे दक्षिणकोणे तथा
वामहृदयेपुनः धर्म्मं ज्ञानं च वैराग्यं विन्यसेदैश्वरं तथा
मुखपार्श्वे नाभिपार्श्वेन च पूर्वोक्तं विन्यसेत् विन्यसेदेवं पु
नर्हृदि पद्मं विश्वमयं न्यसेत् प्रकृत्यष्टदलं सत्पत्रं विकार
मयकेशरं तन्मध्ये विन्यसेन्मंत्री पंचाशद्वर्णकर्णिकां
प्रणवस्य त्रिभिर्म्मात्रैर्विन्यसेन्मण्डलत्रयं कलाभिः सहितं
तद्वद्दशद्वादशषोडशैः आकारोकारमकाराः प्रणवांशो
द्भवाक्षराः ब्रह्मविष्णुमहेशाख्याः समष्टिव्यष्टिरूपकाः
समष्टाकेवलं ब्रह्म सच्चिदानन्दलक्षणं स्ववीजपूर्वका
ल्लवस्मन्दीनथ विन्यसेत् ततदंशेनेवमात्मानं न्यसेदात्म
चतुष्टयं आत्मानमन्तरात्मानं परमात्मा ज्ञानात्मानं चतेमताः
आत्मासौ जगवत्तूलो विश्वात्मा विश्वरूपकः नामाद्यवी
जसहितं हृन्मध्ये च व्यवस्थिते अतएव हृदि न्यस्येद्वुभइ
तिहृदये स्थिता अंतरंगतयाचायं अंतरात्मा हृदंतरे म
नोमयस्तेजसाख्यश्चांतविद्धि यद्वृत्तिपूर्वक अतएव सुने
चायं अन्तरात्मेति कीर्त्यते अं वीजाद्वा स्वगादिनं तत्पूर्वं वि
न्यसेत्सुधीः रमाद्यात्मसु सुत्रात्मा व्योमनो व्याहृतिहारकः
विलये चेन्द्रिये तत्र सुसुप्त्वः केवलं स्थितः पं वीजात्परमा
त्मानं यजेत्सर्वार्थसिद्धये संकर्षणश्चानिरुद्धः प्रद्युम्नश्चे
ति तत्रयं ज्ञानात्मासौ वासुदेवः स्वयम्भूः प्राज्ञरूपकः ॥

गौ॰
त॰
८

त्रितयेविलीनेतिकेवलंसुखचित्कलः सुखात्मावासु
देवोऽसौचित्कलाप्रकृतिःपरा वीजंतस्यप्रवक्ष्यामिके
वलंसुखचिन्मयं वेदत्रयोद्धृतंसारंसर्वकारणकारणं
केशवेष्टष्टशक्तीश्चचाष्टप्रकृतिरूपिणी मध्यशक्तिःप
राख्याचचिदानन्दस्वरूपिणी विमलोत्कर्षिणीज्ञानाक्रि
यायोगावशक्त्यः प्रह्वीसत्यातथेशानानुग्रहानवमीस्मृ
ता नवशक्तीःप्रविन्यस्यमेतत्रमहामंत्रं नमोभगवते
प्रोक्तासर्वभूतात्मनेपदं वासुदेवपदंङे. तंसर्वात्मयोग
संयुते विन्तपद्मत्ततोयोगपद्मपीठात्मनेनमः अयंपीठ
मंत्रःप्रोक्तःसर्वभूतात्मकःपरः श्यामलंकोमलंधामत
त्रोपरिविचिंतयेत् इतिश्रीगौतमीयतंत्रेसर्वतंत्रोत्तमो
त्तमेद्वितीयोऽध्यायः अथाविलंन्यासजालंसृणुष्वाव
हितोनघ निन्न्यासाःपुराप्रोक्तायेविनाविफलाभवेत्
मंत्रतेन्नात्मनासर्वाःप्रकारेणाप्यनुष्ठिताः फलाधिके
च्छयान्यासान्समस्तपुरुषार्थदान् सृणुवक्ष्यामिविप्रे
न्द्रयेनविप्रमयोभवेत् स्वरषट्कंयथापूर्वंपश्चात्तं
स्वरषट्ककं युतिंद्वादशकंतद्वद्वासुदेवेनसंयुते कलामे
विन्यसेद्वात्राकेशवंसुसमाहितः नारायणंचजठरेअथैवा
मरूसंयुतं हृदयेमाधवंचैवमंत्रेणसहसंयुतम् गोविंदं
गलकूपेच वरुणेनप्रविन्यसेत् भुजांतेदक्षिणेन्यसेद्भगो
णमधुसूदनं पद्मनाभंदक्षगलेन्यसेद्विन्यसुतायुते दामो
दरमविदेणवामपार्श्वेन्यसेत्सुधीः भुजांतेवासुदेवंचपुष्ला
मरूपंविन्यसेत्॥

वामगले संकर्षणं पश्चिमेन च विन्यसेत् पृष्ठदेशे च
प्रद्युम्नं तुष्ट्यासह प्रविन्यसेत् कतदेशे ऽनिरुद्धं तेवि
स्वनासह विन्यसेत् द्वादशान्तं मन्त्रवरं विन्यसेद्धृल्लर
न्धके वासुदेवो भवेत् साक्षाद्व्याप्तितत्तस्य तेजसा वि
माविकं समुद्भुतं नमो भगवते लिखेत् वासुदेवं च तत्
थ्यां च मन्त्रो ऽयं स्त्राणादयः अस्य विज्ञानमात्रेण वासुदे
वः प्रजायते मन्त्रं संपुटितं न्यसेत् मातृकाविधिना मातृ
म् तेनैव मन्त्रसिद्धिः स्याद्दोषसंचातनाशनात् दशाण
गोलकं न्यासं वत्सं संभूतिदायकम् मन्त्रदशाहृतिमध
गोपनीयं प्रजायते आधारेणाध्वजे नाभौ हृदि गलमुखा
शाकेरुहृदये कन्धरायो नाभ्या कुक्षौ स्तनद्वये पार्श्वद्वये
तथा श्रोणिपा मस्तकास्ये च नेत्रयोः कर्णनासिकयोः स्त
हस्तकपोले करसन्धिषु तद्यपादयोः सन्धौ तदग्रष्ट
पि चादशात् मस्तके नतप्रतीच्यादिदिशास्तव्यापकं न्य
सेत् होषेणस्तथा रुहृदये मन्त्री शिरोलास्ये कंठदेशके श्र
ति हृत्तके वामजानुप्रपत्स विन्यसेत् श्रोत्रगणं श
योनसेरुस्तोजपार्श्वे स्फिगुरौ जानुजंघांघ्रियुगले रछं
वर्णान् प्रविन्यसेत् विभूतिपंजरन्यासः सर्वभूतिप्रवर्त
कः इत्यनन्तरतो न्यसेत् दर्शाणं शीघ्रसिद्धये पृथिव्यप्ते
जो मरुद्व्योम हृदयहि पंचतत्त्वकम् अहंकारो महत्तत्वं तथा
प्रकृतिपुरुषौ परइमानि इमानि तत्त्वानि यथावदव
धारयपादान्मुहृदये वक्त्रे मूर्ध्नि पंचन्यसेत्ततः हृदि

हृयंत्रयेवाभ्यासर्वांगे विन्यसेत्सुधीः मस्तकादितलो
न्तमेष्ट्यावत्पदावसानकम् अयंमासोगुमतमोमेश्व
णीशीघ्रसिद्धिदः कर्ण्णौष्ठेषुपिगोपालमंत्रेष्वपि विशाल
धीः दशाक्षरस्यवर्णाश्च संहारक्रमतोन्यसेत् हृद्भिर्न्यासे
मनोरस्यवर्णान्विपरीतान्न्यसेत् एकैकाक्षरमुच्चार्य्यन
मोऽन्तेनततःपठेत् यगायेतिचतत्वविनिर्द्दिनेन्नमसास
हमनसावान्यसेन्मासान् पुष्पैर्नैवाथवामुने अंगुष्ठाना
मिकाभ्यांवाअन्यथाविफलंभवेत् इतिश्रीगौतमीयेमहा
तंत्रेसर्वतंत्रेसर्वतंत्रोत्तमोत्तमेकाम्यन्यासोनामत्त्वतीयोऽ
ध्यायः अथवृन्दावनंध्यायेत्सर्वदेवनमस्कृतम् स
र्वर्त्तुकुसुमोपेतंपतत्रिगणनादितं भ्रमद्भ्रमरझंका
रमुखरीकृतदिङ्मुखम् कालिन्दीजलकल्लोलशीतला
निलसेवितम् नानापुष्पलतावद्धवृक्षषण्डैश्चमण्डित
म् समानोदितचन्द्रार्कतेजोदीपनदीपितम् कमलो
त्पलकह्लारधूलीधूसरितान्तरम् शाखामृगगणाकी
र्णं नानामृगनिषेवितम् द्वात्रिंशद्वनसंवीतं वैकुंठाद
तिसौख्यदम् पुरन्दरमुखैर्देवैःसर्वतःसमधिष्ठितम्
तन्मध्येरत्नभूमिंच सूर्य्यायुतसमप्रभाम् तत्रकल्पत
रुद्यानं नियतंरत्नवर्षिणम् माणिक्यशिखरोल्लासित
न्मध्येमणिमण्डपम् नानारत्नगणैश्चित्रंसर्वतेजोवि
राजितम् फलभागुल्लसच्चित्रवितानैरुपशोभितम् रत्न
तोरणगोपुरमाणिक्यवेदिकाचितम् दिव्यचंदापुकसु

न्कामणिश्रेणीविराजितम् कोटिसूर्य्यसमाभासंनिर्म्मु॰
क्तंषट्करंगकैः बुभुक्षाचपिपासाचप्राणमनसस्तथा
शोकमोहौशरीरस्यजरामृत्युषडूर्म्मयः चतुर्द्वारसमा
युक्तंकपाटाष्टकशोभितम् तत्रकल्पतरुंध्यायेत्स्यवि
ष्ठरत्नवर्षिणम् सेवितंऋतुभिःसर्वैःतथाशीकरवर्षि
णम् गारुत्मतलसत्पत्रप्रवालरत्नपल्लवम् शुक्तार
त्नप्रसरितं पद्मरागफलोज्ज्वलम् संसारतापविच्छेदि
कुशलच्छायमद्भुतम् तन्मूलेचिंतयेत्संचीरत्नसिं
हासनंशुभम् तत्रसूर्य्यसमाभासंपंकजंचाष्टपत्रकम्
सर्वतत्वमयंतत्रचिंतयेज्जगदीश्वरम् संसारसागराती
र्णंधर्म्मकामार्थसिद्धये पीताम्बरधरंकृष्णंपुण्डरीकनि
भेक्षणम् रक्तनेत्राधरंरक्तपाणिपादतलंशुभम् कौस्तु
भोद्भासितोरस्कंनानारत्नविभूषितम् उद्दामविलसन्मु
क्तारत्नहारोपशोभितम् नानारत्नप्रभोद्भासिमुकुट
दीप्ततेजसम् हारकेयूरकटककुण्डलैरुपशोभितम्
श्रीवत्सवक्षसंचारुनूपुराद्युपशोभितम् रत्नैर्नानावि
धैर्युक्तंकटिसूत्रांगुरीयकैः गोरोचनाकुंकुमेनललाट॰
तिलकान्वितम् अलकाशोभिसंयुक्तंपीताम्बरयुगावृ
तम् विम्बाधरपुटोद्भासिवेणुपानरसान्वितम् वर्हिपि
च्छकृतापीडंवन्यपुष्पैरलंकृतम् कदम्बकुसुमोद्दामव
नमालाविराजितम् कोटिकन्दर्पलावण्यविलसद्वन्धुरो
दरम् वेणुंगृहीत्वाहस्ताभ्यांमुखेसंयोज्यवादिनम् गा

गौ॰ तं॰ ९

10

येते दिव्यगणैश्च हृत्वा वनगतं हरिम् स्वर्गादिव परिष्टकम
काशनमधिष्ठितम् गोगोवत्सगणाकीर्णं वृहत्पण्डैस्वम
धिष्ठितम् गोपकन्यासहस्रैस्तु पद्मपत्रायतेक्षणैः अर्चितं भाव
कुसुमैस्त्रैलोक्यैकगुरुं विभुम् तम्बुरुर्नारदश्चैव हाहाहूहूस्त
थैव च किन्नरीमिथुनं चापि श्रुत्वा गीतेन तथा हरेः वीणादिसा
यंत्रयक्ताविस्मयाविष्टचेतसः नेत्वं वंति महात्मानं गायका
विरतिस्थिताः सिद्धगंधर्वयक्षैश्च अप्सरोभिर्विहंगमैः स्याव
रैः पन्नगैश्चापि सिद्धैर्विद्याधरैस्तथा शाखामृगैर्मनुष्यैश्च
वीरुद्गणैः सुविस्मितैः सर्वलक्षणसंपन्नैः सौन्दर्यगुणा
भिशोभितम् मोहनं सर्वगोपीनां लोकानां पतिमव्ययम्
नारदेन वसिष्ठेन विश्वामित्रेण धीमता पराशरेण व्यासेन
भृगुणांगिरसेन च दक्षेन सनकाद्यैश्च सिद्धेन कपिलेन
च वाल्मीकिना हारीतयाज्ञवल्क्यौशनःक्रतुः मार्कण्डेय
भरद्वाजपुलस्त्यपुलहादिभिः वशिष्ठाद्यैर्मुनीन्द्रैश्च स्तू
यमानं सनातनैः ब्रह्मलोकगतैः सिद्धैर्नागलोकगतैरपि
श्रेष्ठैरपि सुरश्रेष्ठैः स्तूयमानं सुरेंद्रं विभुम् एवं यश्चिंतये
न्मंत्री चेतसा कृष्णमव्ययम् संसारसागरं घोरमपि वर्त्तस
पद्यते इति श्रीगौतमीये महातंत्रे सर्वतंत्रोत्तमोत्तमे च
तुर्थोऽध्यायः गौतम उवाच यदुक्तं त्वया ब्रह्मन्त
त्सर्वं श्रुतं मया इदानीं परिपृच्छामि केनात्राधिका
रितम् नारद उवाच दीक्षायामधिकारित्वमाप्नोति गुरुसे
वकः द्विजानामनुपनीतानां स्वकर्माध्ययनादिषु

यथाधिकारो नास्ती हस्तन्योपसनकर्म्मसु तथाप्यदी
क्षितानां तु मंत्रतंत्रार्थवेदनादिषु नाधिकारोऽस्त्यतः कुर्या
दात्मानं शिवसंस्कृतम् अत एव हि दीक्षार्थं सर्वज्ञं गुरु
माश्रयेत् सत्वरः सम्मुखः स्वच्छस्तलभोवहृतंत्रवित् असं
शयः संशयछिन्निरपेक्षो गुरुर्म्मतः वेदवेदांगवेदांत
सिद्धांतज्ञानपारगः वाग्मनःकायचित्तेषु विशुद्धः सुश्रु
णोरतः विशुद्धतंत्रानुसंधायी विशुद्धविज्ञानवेदकः विशो
समर्थकः सम्यक विविधोत्पातकर्म्मणि सन्मतः सतस
देशज्ञमंत्रार्थज्ञानपारगः षट्चक्रभेदकुशलः षडध्व
ज्ञानपारगः पिण्डपदं तथा रूपं रूपातीतं विवेचकः सं
ध्यात्रयविशेषज्ञोऽध्वषट्कं च विशोधकः मंत्रचैतन्यवि
ज्ञाता गुरुरूढः स्वयम्भुवा नमोऽस्तु गुरवे तस्मै प्रसन्ना
यपराजया सद्भक्तसदारूढः शादः फलत्वविफलेफले
पंचाम्नायविशेषज्ञो निग्रहानुग्रहक्षमः शिष्यस्य संशय
छेत्ता गुरुर्भवति नापरः वैष्णवान्वयसिद्धान्तचिन्ताम
णिरिवापरः आश्रमीज्ञानकुशलो गुरुर्भवति नापरः
मंत्रतंत्रार्थचैतन्यकुण्डलीगतिवेदकः मंत्रसिद्धांतवि
धिवद् गुरुर्भवति नापरः स्वहृदमपि गंतव्यं यथाम्नाय
विदो जनाः तेऽपि तत्स्थानमस्याश्रमेव्यासाभीष्टसिद्धि
ता एवं विधो गुरुर्ज्ञेयस्त्वथ्याशिष्यडः एवदः शिष्यः कु
लीनः शुद्धात्मा पुरुषार्थपरायणः अधीतवेदकुशलः
पितृमातृहिते रतः धर्म्मविद्धर्म्मकर्त्ता च गुरुशुश्रूषणे

रतः सदाशास्त्रार्थतत्त्वज्ञो दृढदेहो दृढाशयः हितैषी प्रा
णिनां नित्यं परलोकार्थकर्म्मकृत् वाङ्मनःकायवसुभि
र्गुरुशुश्रूषणे रतः शुभकर्म्मण्यनालस्यी नित्यानुष्ठानत
त्परः जितेन्द्रियो जितालस्यो जितमोहो विमत्सरः गुरु
वद्गुरुपुत्रेषु तत्कलत्रादिषु भक्तिमान् एवंविधो भ
वेच्छिष्य इतरो गुरुदुःखदः वर्षैकेण भवेद्योग्यो विप्रः
सर्वगुणान्वितः वर्षद्वयेन राजन्यो वैश्यस्तु वत्सरैस्त्रिभिः
चतुर्भिर्वत्सरैः शूद्रः कथिता शिष्ययोग्यता यदा शिष्यो
भवेद्योग्यः कृपया सद्गुरुस्तदा कृपया परया सम्यग्
दीक्षायाविधिमाचरेत् मन्त्रारम्भस्तु चैत्रे स्यात् समस्तपुरु
षार्थदः वैशाखे रत्नलाभः स्याज्ज्यैष्ठे तु मरणं ध्रुवं आषा
ढे बन्धुनाशः स्यात् पूर्णायुः श्रावणे भवेत् प्रजानाशो भ
वेद्भाद्रे आश्विने रत्नसंचयः कार्त्तिके मन्त्रसिद्धिः स्यान्मार्ग
शीर्षे तथा भवेत् पौषे तु शत्रुपीडा स्यान्माघे मेधाविवर्द्धनं
फाल्गुने सर्वकामः स्युर्मलमासं विवर्ज्जयेत् पंचांग
शुद्धिदिवसे स्वोदये चन्द्रसूर्ययोः गुरुशुक्रोदये चैव श
स्यते मन्त्रसंस्क्रिया रवौगुरौसितेसोमे कर्त्तव्यं बुधशुक्र
योः शुक्लपक्षे शुभा दीक्षा कृष्णे स्यात् पंचमावधि द्वाद
श्याः सर्वथा कार्य्या वामलाया शुभेऽनि कृष्णप्रिया द्वादशी
सा कृष्णदीक्षाप्रवर्त्तिनी उत्तरात्रयरोहिण्यौ रेवती पुष्यवा
सरे धनिष्ठा वायु मित्रा शिव पित्र्य तथैव च नैर्ऋते पौष्ण वै
श्रवहस्ता च दीक्षायां तु शुभावहाः आश्विनी रोहिणी स्वा

तीविशाखाहस्तभेषुचकृत्तिकोत्तरात्रयेह्येवं कुर्यात्मंत्राभिषे
चने शुभयोगेषुसर्वेषुदीक्षासर्वशुभप्रदा शुभानिकर
णान्याहुर्दीक्षायांचविशेषतः शकुन्यादीनिविष्टिंचविशे
षेणविवर्जयेत् चरःसर्वेविपर्य्यः स्यात्स्थिरराशिषुसो
ऽप्यदा त्रिषडायगताःपापाःशुभाःकेन्द्रत्रिकोणगाः दी
क्षायांचशुभाःसर्वेरन्ध्रस्थाःसर्वनाशकाः शिष्यस्यजन्म
संक्रान्तौविषुवेच्ययनेतथा अन्येषुपुण्ययोगेषुग्रहणे
चन्द्रसूर्ययोः शिष्यानुकूलकालेवादीक्षासर्वशुभावहा
सूर्यग्रहणकालेषुनान्यदन्वेषितंभवेत् तत्रयद्यत्
कृतंसर्वमनन्तफलदंभवेत् विनायासेनमंत्रस्यसिद्धि
र्भवतिनान्यथा भूमेःपरिग्रहंकुर्यात्यावदायतनंभ
वेत् शुक्लरक्तस्ताचयाभूमिर्ब्राह्मीसापरिकीर्त्तिता क्ष
त्रियारक्तमत्त स्ताचहरिद्वैश्याप्रकीर्त्तिता कृष्णाभूमिर्भ
वेत्शूद्राचतद्वत्परिकीर्त्तिता ब्राह्म्यासर्वार्थसिद्धिःस्या
त्क्षत्रियाराज्यदामता धनधान्यकरीवैश्याशूद्रातुनि
न्दितामुने ततोभूमिंपरीक्षेतवास्तुज्ञानविशारदः शस्या
दिशोधनंकुर्यात्केशांगारादीनिहरयेत् एतस्याकरणेम
हीनकिंचित्फलमाप्नुयात् विप्राशिषावेदघोषैर्मंगला
चारपूर्वके वास्तोर्मण्डलकंकुर्याद्यथाशोभंतथावि
धि पूर्वापरायतंसूत्रंविन्यसेद्दस्तामानतः तन्मध्येकिं
चिद्दालस्यमत्स्योद्वौपरितोलिखेत् तयोर्मध्येस्थितं
सूत्रंविन्यसेद्दक्षिणोत्तरं हांभ्यांतथायाम्याकोणेषुमकरा
हांभ्यो

मो॰ ते॰ १२ त्रलिखेत् मत्स्यमध्यस्थिताग्राणि तत्र सूत्राणि पातयेत्
चतुरस्रं भवेत्तत्र चतुष्कोष्ठसमन्विते ईशानाद्यान्तसंयाव
द्यावद्देवभजने एवं सूत्रद्वयं दद्यात् कर्णसूत्रं समा
हितः ब्राह्मणं पूजयेदादौ मध्यकोष्ठचतुष्टये दिक्चतु
ष्कोष्ठपूर्वादि पूजयेदादावास्यमन्तमः विवस्वन्तं ततो मित्रं मही
धरमनन्तरं कोणार्द्धकोष्ठद्वन्द्वेषु वह्न्यादिषु ततः पुनः सा
वित्रं सवितारं च शक्रमिन्द्रजयं पुनः रुद्रं रुद्रजयं विद्वा
नापवाप्यपरौ शाकं ततः कर्णसूत्रोभयतः कोष्ठद्वन्द्वेषु
देशिकः शर्वं गुहं चार्य्यमणं जातकं पिलिपिच्छकं चरकीं
च विदारीं च पूतनामर्च्चयेत् क्रमात् अर्च्चयेद्दिक्षु पूर्वादिसा
हौ यष्टपदेष्विमान् अष्टावष्टविभागेन देवता देशिको
तमः क्रमादीशानपर्ज्जन्यौ जयन्तः शक्रभास्करौ सत्यो भृ
शोन्तरीक्षौ च दिशि प्राच्यां व्यवस्थिताः अग्निः पूषा च वित
थो यमश्च गृहक्षतकः गन्धर्वो भृङ्गराजश्च मृगो दक्षिण
दिग्गताः निर्ऋतिर्दौवारिकश्च सुग्रीव वरुणौ ततः
पुष्पदन्तासुरौ शोषयोगौ प्रत्यग्दिशि स्थिताः वायुर्ना
गश्च हस्तकरः सोमो भल्लाटपश्च च अर्गलादित्यदिती
कुवेरस्य दिशि स्थिताः भक्तानामपि देवानां पादाम्बापूर्य
पंचभिः रजोभिर्लिखितेभ्यः पायसान्नं बलिं हरेत् पाय
सैर्म्मधुरैः सर्वान् संपूजेन्मधुराम्बिजान् ततद्वेधैवीमति
मान् पूजयेद्दोषशान्तये पायसोदनलाजैश्च पुष्पकैः धूपप्रमू
नैकैः अन्नादिभिरसंपृक्तं माषभक्तादिमण्डितम्

गृहाणेमंवलिंब्रह्मन्वास्तुदोषप्रणाशय गन्धादि
शर्कराघृतपायसोपरिसंयुतं अर्घ्यकाद्येगृहाणेमं
सर्वदोषप्रणाशय चन्दनागर्च्चितेनाथकर्पूरागुरुकुम
मिते विवस्वन् वै गृहाणेमंसर्वदोषप्रणाशय मधुगुडं
पायसंनाथपुष्पादिभिसमन्वितं गृहाणेमंवलिंहव्य
निमेशान्तिंप्रयच्छमे माषौदनेसमांसचगन्धादिक्षीर
संयुतं गृहाणेममहीसूनोसर्वदोषप्रणाशय पञ्चम
येनतुसंपूज्य ईशानादिवलिंहरेत् तीरेखण्डसमायुक्तं
पुष्पादिभिरलंकृतं गृहाणेमंवलिंहव्यमापश्शान्ति
प्रयच्छमे दधीदगुडसंयुक्तंगन्धादिभिःसमस्कृतं
गृहाणेमंवलिंवतसविघ्नमवप्रणाशय पुष्पादिकुश
पानीयेशर्करागुरुवासितं सावित्रवैगृहाणेमंशान्ति
मत्रप्रयच्छमे पिष्टकंसगुडंनाथरक्तगन्धादिशोभितं
गृहाणेमंवलिंसूर्य्यविघ्नमवप्रणाशय शितमन्ने न
थापुष्पकुङ्कुमादिसमन्वितं गृहाणेमंवलिंहव्यंश
क्रदेवनमोस्तुते औदनंघृतसंयुक्तंवस्त्रगन्धादिभूषि
तं गृहाणेमंवलिंहव्यमिन्द्रजयतेनमोस्तुते पक्वापक्वामि
षंमांसंवस्त्रपुष्पादिसंयुतं गृहाणेमंवलिंहव्यंरुद्रदेव
नमोस्तुतेसमांसंघृतसंपक्वंगन्धपुष्पादिसंयुतं गृहा
णेमंवलिंरुद्रजयस्वस्तिप्रयच्छमे रक्तपुष्पसमांसंवै
गृहाणेमरत्नोविघ्नविनाशय पित्तरक्ताद्यिसंयुक्तंर
क्तगन्धादिमण्डितं गृहाणेमंप्रतनेनंरत्नोविघ्नविनाश

गो·
तं·
१३

13

यसहृते मांसभक्तं च वस्त्रगन्धाद्यलंकृते बलिं गृह्ण
ण शर्व मे रक्षो विघ्नं विनाशय मांसपुष्पादिसंयुक्तं मा
षभक्तोपरिस्थिते गृह्णाण मे बलिं स्कन्द रक्षो विघ्न विना
शय समांसपिष्टकैर्युक्तं पक्कमांसोदकान्विते अर्चयेमन्
वैगृह्णाण मे रक्षो विघ्न विनाशय रक्तमांसोदनं मत्स्यं
गंधधूपसमन्विते जम्भकवे गृह्णाण मे रक्षो विघ्न वि
नाशय सहूतं वालते नेत्रवस्त्रगन्धाद्यलंकृते गृह्णाण
मे बलिं स्कन्द रक्षो विघ्नं विनाशय समांसपिष्टकैर्युक्तं
पक्कमांसोदकान्विते अर्चयेनम् वैगृह्णाण मे रक्षो विघ्नं
वीशवालदोषप्रहारकं उत्पलैपापसैर्युक्तं वस्त्रादि
कसमन्विते गृह्णाण मे बलिं हृद्ये भास्कराय नमोस्तुते
वितानेधूम्रवर्णाभा गन्धादिकसुशोभिते वस्त्रयुक्तं
गृह्णाण मे बलिं सर्पोन नमोस्तुते इदं तु माषभक्तं वै वस्त्रगन्धा
दिपूजिते गृह्णाण मे हृषबलिं वालदोषप्रणाशय इदंतु
शाद्वलं मांसं नैवेद्यादिकसंयुतं गृह्णाण मे बलिं हृद्ये बो
मशांति शपच्छामे स्ववर्ण पिष्टकं वाथ वस्त्रगंधादिभिर्यु
ते हुतान्वितं गृह्णाण मे सप्तजिह्व नमोस्तुते क्षीरं लाजा
नां सयुक्तं रक्तपुष्पादिसंयुतं गृह्णाण मे बलिं हृद्ये एष दे
व नमोस्तुते दधिगन्धादिभिर्युक्तं पीतपुष्पसमन्विते ब
लिं प्रगृह्यतां सोमसर्वदोषप्रणाशय ओदनं हुतसंमिश्र
गन्धपुष्पसमन्विते गृह्णाण मे बलिं हृद्ये भल्लाटक नमो
स्तुते माषान्नं तु हुतामक्तं गंधपुष्पादिमण्डितं गृह्णाण

मेवलिं हृयं शृगालाख्येन मोस्तु ते पूलिकामधुसंमिश्रां
वस्त्रगंधादिसंयुतां गृहाणेमंवलिं हृयं देवमातर्न
मोस्तु ते तीरं खण्डसमायुक्तंनानापुष्पोपशोभितं दे
वमातर्गृहाणेमं सर्वदोषप्रणाशाय स्वर्गपातालम
ध्येचयेदेवावास्तुदेवताः गृह्णन्तिमंवलिं हृयं तत्पूजायो
तस्वमन्दिरे मातरोभूतवेतालायेचान्येवलिकांक्षिणः
विष्णोःपारिषदायेचतेपिगृह्णन्तिमंवलिं पितृभ्यःक्षेत्र
पालेभ्योवलिर्स्तत्प्रकामतः अभावेरक्तसूत्रेष्वकुश
पुष्पादिभिर्यजेत् इतिगौतमीयतंत्रे सर्वतंत्रोत्तमोत्त
मेपंचमोऽध्यायः ॥ प्राप्तयेन्नतप्रणतः चतुरस्र
चतुष्कोष्ठं भवेदतिमनोहरं कोणसूत्रद्वयंदद्यात् प्रमा
णेनेन रक्षयेत् चतुरस्रं भवेत् कुण्डं सर्वलक्षणलक्षितं
ब्राह्मणैःक्षत्रियैर्वैश्यैःशूद्रैश्च समनुष्ठितं सर्वकर्मक
रं प्रोक्तं शान्त्यादिषट्सुकर्मसु अनेनजनयेत् सर्वंकु
ण्डानि मनुजोत्तमः ततःकुण्डस्वेनमंत्रीयथाशास्त्र-
विधानवित् मत्स्याकारसर्पस्यगात्रंचशिरोदेशंप्रयत्नतः
शिरोयानाड्गवेन्नस्तुःपिण्डपुपिण्डचातनं पुच्छेचतुरवः
संभूतिः क्रोडे सर्वार्थसाधनं यावान्कुण्डस्यविस्तारः
खननंतावदीरितं कंठमेकांगुलिमत्स्यामेखलास्तिस्र
एवहि कुण्डस्यांगुलमानेन वेदाग्निनयनांगुलाः चतु
रस्त्रे भवेयुस्ताश्चतुरस्राःसुशोभनाः होतुरग्रेयोनिवा
सांकुजराघरसन्निभां षट्चतुर्थ्यंगुलायामोविस्तारो

गौ. तं. १४

14

न्नतिस्रालिनीषडंगुला भवेद्दीर्घा चतुरंगुलविस्तृता
द्व्यंगुलाचोन्नतायोनिर्विनाललक्षणलक्षिता स्थूलादा
रभ्यनालेस्यात्सरंध्रोयोनिमध्यतः सूक्ष्माग्रस्थूल
मूलंचसरन्ध्रंनालमीष्यते योन्यामध्येविलंकुर्य्या
त्तदाश्वत्थाहिसंज्ञकं कुण्डमध्येभवेन्नाभिःपद्मंवाच
तुरस्रकम् द्व्यंगुलंचोन्नतंतत्स्यच्चतुरंगुलविस्तृतम्
षडंगुलंतद्योन्याग्रेकुर्य्याद्दीर्घदधोमुखम् एवंद्वय
प्रमानेनकुण्डेष्वन्येषुवर्द्धयेत् कंठस्त्व्यंगुलंतत्रव
र्द्धयेत्कुण्डमानतः चतुरस्रस्यकुण्डस्यएकहस्तमित
स्यच कर्णसूत्रप्रमाणेन द्विहस्तंकुण्डमुद्धरेत् सर्वकु
ण्डेषुसर्वत्रवर्द्धयेद्विधिनामुना कुण्डंतत्प्रकृतिःसू
क्ष्मासर्वलक्षणलक्षिता उभौपादौकरौतस्यभवेत्को
णचतुष्टयम् उदरंकुण्डमित्युक्तंयोनिःकारणरूपिणी
तेनतत्रैवहूयन्तानिधास्तुतन्मयंततः फलंवितनुते
सम्यगन्यथाविफलायते १ चतुरस्रंसमंकृत्वापंचभा
गैकभागकम् वर्द्धयेत्तुरतस्तस्यमध्यसूत्रसमानतः
कर्णातकर्णगतंसूत्रंकृत्वाभागचतुष्टयम् भागेनैके
नकोणार्द्धसंस्थाप्यभ्रामयेत्ततः भ्रामध्यसूत्रादामध्या
त् सूत्रयुग्मंततोन्यसेत् तन्मानाद्धृडिपर्य्यंतमेवंस्याद्यो
निसन्निभम् २ चतुरस्रीकृतेतत्रैवतद्विभेदितेतथाभा
गमेकंन्यसेत्पूर्वेपश्चिमेचैकभागकम् मध्येसूत्रंसमा
दायतन्मानाद्भ्रामयेत्ततः दक्षिणार्द्धेनार्द्धचन्द्रमेवंस्यात्

त्तमनोहरम् ३ समस्य चतुरस्रस्याथ यः सूत्रस्य पार्श्वयोः
अंगुलं वितनुयाद्द्वि दद्यात्षडंगुलं मध्यसूत्रसमा
नेन सूत्रयुग्मं ततो भ्रमेत् अर्द्धेन्दुकुण्डमिदं प्रोक्तं सर्वोत्त
तमभीष्टदम् ४ अष्टधाभेदिते क्षेत्रे परिकल्प्य समान्त
तः एकैकभागं मध्यस्य पार्श्वयोः परिकल्पयेत् मध्ये
सूत्रे तु संस्थाप्य तन्मानाद्भ्रामयेत्ततः वर्त्तुलकुण्डं भवे
दतिमनोहरम् ५ पंचास्रकुण्डम् विभज्य सप्तधा क्षेत्रं
वेदास्रस्यैकभागकम् तद्बहिर्न्यस्य सूत्राग्रं पूर्ववत्सं
प्रसार्यैव तन्मानाद्भ्रामयेद्वृत्तं भूयोऽपि चतुरस्रके
युगांशीकृत्य लोकांशैस्तद्वृत्तं पूर्ववदादितः पंचधा वि
ह्नितं कृत्वा विह्नाद्विह्नौ विचक्षणः भूयश्च पंचसूत्राणि स
म्यगास्फालयेत्क्रमात् एतत्पंचास्रकुण्डं स्यात्सम
कोणमिहोच्यते ६ अष्टधाभेदिते क्षेत्रे मध्यसूत्रसमान्त
तः वर्द्धयेद्भागमेकैकं चतुर्द्दिक्षु विचक्षणः चतुर्द्दशां
गुले चाथ षड्ढिस्तन्मानेनाभ्रमेत् यथा मध्ये भवेन्मध्ये
सूत्रं च त्रिंशदंगुलम् षट्सूत्रलांछनात्तत्र जायते तु षड्
स्रकम् ७ पूर्वोक्तहस्तकुण्डस्य सर्वाद्यमेखलोपरि षोड
शांशिस्त्वरम्याणि पद्मपत्राणि संलिखेत् अब्जकुण्डमि
ति ज्ञेयं वेदवेदांतपारगैः ८ अथ समास्रकुण्डम् दशां
शीकृत्य वेदास्रं एकांशेनैव वाह्यतः मध्यप्राक्सूत्रपूर्वा
ग्रे वर्द्धयित्वा तद्देशिकः तन्मानाद्भ्रामयेद्वृत्तं भूयोऽपि
चतुरस्रकम् चतुःषष्टिविभागेन विभज्य विंशद्दशाकेः

सन्निविकेस्थरेखायां समन्यालांछयेत् सुधीः विज्ञाद्वि
विह्नतदीर्घं समसूत्राणि पातयेत् सप्तकोणात्मकं कुण्डं
भवेदेवं मनोहरम् ७ चतुरस्रे समे तत्र कोणकृते गुरुः
मध्यसूत्रं समादाय लब्धार्द्धं परिकल्पयेत् मध्यसूत्रेन
संस्थाप्य कोणार्द्धं स्थापयेद्बुधः ततः निरिक्षयेत् कोणे
तदर्द्धं दिशि वर्द्धयेत् अस्मिन्नेव मानेन चतुरस्रं वा हि
भवेत् वसुस्य चतुरस्रस्य द्वादशांगुलमानतः अष्टदि
क्षु लिपेत् सूत्रमष्टास्रं कुण्डमुत्तमम् ८ वृत्तं वा चतुर
स्रं वा अष्टास्रं वा शुभो भवेत् एवं विधानि कुण्डानि प
रिकल्प्य समंततः ९ सात्विकी मेखला पूर्वा द्वितीया
राजसी स्मृता तृतीया तामसी ज्ञेया इत्युक्तं कुण्डलक्ष
णम् मण्डपस्योत्तरे भागे शाला पूर्वापरायता गृहं कु
र्यादयथा शोभां सर्वदृष्टिमनोहराम् पूर्वापरायतं तत
त्रं पंचसूत्राणि पातयेत् मध्ये मध्ये विलिख्य चतस्रा अष्टद
शकोष्ठकम् पंचवर्णरजोभिस्तु पदानि तानि पूरयेत्
पालिकाः पंचमुख्याश्च सरावाणि च पातयेत् द्विषट्
स्वष्टचतुर्विंशाङ्कितानि यथाक्रमम् तावन्मात्रमुखा
न्यूर्द्ध्वं पदानि परिकल्पयेत् त्रिभागांगुलिसूत्रैर्वि
स्तृतानि प्रकल्पयेत् नारायणमहेशानब्रह्मरूपाणि
तानि च पालिकाः पंचमुख्याश्च सरावाणि ततः परम्
प्रक्षालितानि मंत्रेण पुण्यानि तानि चैव तानि चैव हि संवे
ष्टितानि परितः त्रिगुणैः शुभतन्तुभिः स्थालिकाकरी

यैश्चपूरितानिसमंततः समर्च्चितस्वदेवस्यपाश्चिमा
दिक्क्रमेणचविन्यस्यपालिकाश्यामाकप्रियंगुफलस
र्षपान् मुद्गमाषौतिलशिम्बीकुलत्थचाढकीन्तथा
प्रक्षालितानिशुद्धेनजलेनतदनंतरम् अभ्यर्च्चितस्वदे
वानिमूलमंत्रार्च्चितानिवै विप्राशिषापंचघोषैःसहनिः
सार्यतानथ विक्षिप्यतद्धरिद्राभिर्नमस्यचपुनःपुनः
वसनेनसमाच्छाद्यनवीनेनततःपरम् शुद्धाभिरद्
भिःसिंच्याथसायंप्रातर्मुहुर्मुहुः इत्येवंसप्तरात्रंवान
वरात्रमथापिवा स्थापयेद्वापयेच्चैवरात्रिशेषेबलिं
निशि लाजतिलहरिद्राश्वशक्तुचूर्णेनतथादधिपृतैः
प्रथमरात्रौचभूतेभ्योबलिमुत्सृजेत् द्वितीयायांति
पेद्रात्रौपितृभ्यस्तिलतण्डुलैस्तृतीयायांचयक्षेभ्यःस
लाजदधिशक्तुभिः चतुर्थ्यांरजन्यांदद्यान्नागेभ्यश्चपु
नर्बलिम् नारिकेलोदकेमिश्रंशक्तुचूर्णंमनोहरम्
पश्चात्तेनब्राह्मणेभ्यश्चपंचम्यामुत्सृजेद्बलिम् सप्तप
मन्नभागायषष्ठ्यामथोसमाहरेत् गुडौदनेविल्ववे
चसप्तम्यांविचरेद्बलिम् अष्टम्यांमातृकाभ्यश्चछागे
मांसैश्चपक्तिभिः मीनैस्तथाचमधुभिराहरेद्बलिमुत्त
मम् तिलौदनेविस्वेदेवचनवम्यामाहरेद्बलिम् पूर्ण
वादिचक्रर्थ्यंते स्वनामचनमोऽन्तकम् बलिमंत्रस्तथैव
स्यादावाहनविसर्ज्जनम् विधानंचपत्राणांपरितोव
ह्निरेवचअष्टदिक्षुच संदद्याल्लोकपालेषुयत्नतः पौर्के

षुतेषु पात्रेषु विन्यस्य ब्राह्मणान् भोजयेत् मुद्गमाषप्रियंगु निष्पा
वेवाष्टुरक्तिः कुलत्थके आवारकांरक्तसांचितिमात्स्येषमि-
डात्रके तथा आणपतिशालिराजे देवावे वस्वतस्तिलेरु
न्द्रः षपामेराजमासे वरुणश्च तथामुने वल्लवर्णेर्हृष्ट
वधा किंचित् किंचिद्धयवेत्तिपेत् उद्भूतपामह्वितयेमम
तीनेचवापयेत् बीजानां देवतं सोमः सराज्ञो कांतिमान्
यतः तस्माद्रात्रावीजानि निशायामेव वापयेत् प्ररू
ढांकुराणेपवनादीनेन कदाचन आचार्य्य एव प्रविशे
त् तच्छिद्यो वातदाज्ञया प्ररूढैरंकुरैः कर्तुर्निर्दिशेद्व
शुभाशुभम् श्यामैः कृष्णैरंकुरैश्चार्थहानिश्चङः एवा
न् कुजैर्थनेविप्रकृदैमेतिकुर्य्यात्रसंशयः आचार्य्यः का
र्येद्वेव फलपदीस्पयत्नतः शांतिकं सर्वथा कुर्यात्क
र्तुरीप्सितसिद्धये इति श्रीगौतमीयमहातंत्रे तंत्रमोक्षमेष
ष्ठोऽध्यायः ६ अथदीक्षां प्रवक्ष्यामि सर्वसिद्धिप्रवर्तिका
म् यां विना नैव सिद्धिः स्यात्मंत्रोवर्षशतैरपि तदंगं कथितं
पूर्वमिदानीं कथ्यते शृणु ददामिदिव्यभावं चेत् क्षिणोधा
त् पापसंततिः पारमैः शिष्यः स्नातः सवेशश्चसर्वद्वयस
मन्वितः आचार्य्यं हृदयाद्भक्त्या वस्त्रालंकारभूषणैः कु
र्य्यान्नान्दीमुखंश्राद्धं ब्राह्मणान् परितोषयेत् गोभूहिरण्य
वस्त्राद्यैस्तोषयेत् गुरुमात्मनः यद्याददातिसंतुष्टः प्रस
न्नवदनो मनुम् इदानीं पूर्वकृत्यंच प्रसमात् कथयामि ते
यत्कृत्वाधिकारित्वं याति मंत्रयंत्रार्चनादिषु येन विना

सिद्धिः स्यात् नरकं च प्रलभ्यते ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय विं
तयेद् गुरुदेवतम् स्वमूर्द्धनि सहस्रारे कमलाब्जे परिवि
न्तके शशांकायुतसंकाशं वराभयलसत्करम् शुक्ला
म्बरधरं श्रीमच्छुक्लमाल्यानुलेपनम् वामोरौ वहशक्त्या
चयुतं कमलाब्जेमव्ययम् शिवेनैक्यं समुद्भीय ध्यायेत्प
रगुरुं धिया मानसैरुपचारैश्च संतर्प्य मनसा सुधीः
स्तोत्रैः स्तुत्वा नमस्कुर्यान्मंत्रदेवं समर्चयेत् अज्ञानति
मिरान्धस्य ज्ञानांजनशलाकया चक्षुरुन्मीलितं येन त
स्मै श्रीगुरवे नमः अखण्डमण्डलाकारं व्याप्तं येन चराच
रम् तत्पदं दर्शितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः मूलाधारे
त्रिकोणाब्जे कोटिसूर्यसमत्विषि ध्यायेत्कुण्डलिनीं
नित्यां कामबीजोपरिस्थिताम् यथा मां सूक्ष्मां च विश्वसृ
ष्टिस्थितिलयात्मिकाम् विश्वातीतां ज्ञानरूपां चिन्तये
दूर्द्धवाहिनीम् चक्रषट्कं विनिर्भीद्य प्रापयित्वा परे शि
वे तदभेदसमापन्नामनाकुलमनाः स्मरेत् प्रापयित्वा
सुधां पूर्वं ज्ञावयेच्चाकिमण्डलम् तेनैव च क्रमभेदेन मू
लाधारं समापयेत् अनेन ध्यानयोगेन मंत्राः सिध्यन्ति
नान्यथा वैरिपक्षे स्थिता ये च हृद्या यौवनगर्विताः येवा
न्नादामडष्टाश्च सिध्यन्त्येव न चान्यथा परेणाच स्वमात्मा
नं कमलाब्जेन विभावयेत् अहं हृस्लो न चान्योऽस्मि ब्रह्मै
वाहं न शोकभाक् सच्चिदानन्दरूपोऽहं नित्यमुक्तः स्वभा
ववान् त्वमेवाहमहं त्वं च सच्चिन्मात्रवपुर्भवान् भावयो

गो.
८

ंतवाकृष्णमनस्यमात्मावलान्नम ग्रहंनीर्णोभवंचोरंकृतं
किंचिन्नमेऽस्ति हि तथापि देहि मे नाथ आज्ञां तव निषेवणे
जानामिधर्म्मनचमेप्रवृत्तिर्जानाम्यधर्म्मनचमेनिवृत्तिस्त
याहृषीकेशहृदिस्थितेन यथानियुक्तोऽस्मितथाकरोमि
एवंसंप्रार्थ्यमनसाकुर्य्यात्पौर्वाह्णिकींक्रियाम् कुर्य्यात्
पौर्वाह्णिकीं दीक्षितस्सविधानेनतथाच ब्रह्मचारिणाम्
वाणप्रस्थाश्रितानांचशौचादिद्विगुणं क्रियासन्न्यासि
नांविशेषेणकृत्स्नंचत्रिगुणंभवेत् आचमविधिठन्मंत्री
शुचौदेशेवसानिशेत् तथास्नानसंनिमन्तंकुर्य्याद्गु
रुनिषेवकः जलेसंपूज्यतीर्थानि विवारंमूलमंत्रतः सिक्ता
भूमौकुशाग्रेणसप्तधामूर्ध्निएसेचयेत् वामेजलंसमा
धायमंत्रेयेद्दक्षिणेनतत्पुनर्वामेनतेसिक्त्वामूर्ध्निएसिंचे
द्विवारकम् गुरुणाचोपदेशानमुद्रयादिव्यसंज्ञया ईड
याकृष्यततोयलालितांतमेलपुनः दक्षपार्श्वस्थिताव
ज्रशिलायांप्रक्षालयेत्ततः अस्त्रमंत्रेणविधिवत्पुनराच
मनंभवेत् अघमर्षणमेतद्धिसर्वपापनिकृंतनम् तोया
जलिंपुनः क्षिप्त्वासूर्य्यामण्डलमध्यगाम् गायत्रीभाव
येद्देवींस्वर्ण्णामनकृताग्रयाम् तद्यदादित्यसंकाशंमु
लकालकंस्मरेत् कृष्णाजीनाम्बरांबालांध्यायेत्ताव
कितेभ्रे उत्थायकृष्णगायत्रीतदभेदष्टांतजपेत् कृष्णा
यविद्महे हंसकादामोदरायधीमहि तन्नोविष्णुःप्रचोदया
द्गायत्र्येषाप्रकीर्त्तितातेनकृष्णायविद्महेदामोदराय

धीमहि तन्नो विष्णुः प्रचोदयात् सर्वदेवमयी सर्वपावना
वरदायिनी सर्ववेदमयीति पाठः प्रणवाया मुक्तिकरी
श्रीबीजायाश्च भोगदा ह्ल्लेखाया महासिद्धीकरी सर्ववश
करी वाग्भवायाश्चैव पुष्पा कामाया जनरंजनी एवं ते कथि
ता मेत्र सन्ध्या मंत्र फलान्वेषे न कुर्याद्यदि मोहेन न दीला
फलमाप्नुयात् संक्षेपसन्ध्यामथवा कुर्यान्मंत्री स्वशक्ति
तः सायंप्रातश्च मध्याह्ने कृत्स्न्यान्नाम तु जपेत् इति सन्ध्या
त्रये प्रोक्तं कर्म्मणां सिद्धिदायकम् सन्ध्यायां पतितायां वा
पतितायां वा गायत्रीं दशधा जपेत् यथा प्राणं यथाज्ञानं
यथा कुर्याद तन्द्रितः यद्यत्कृत्स्नं मंगलार्थं तत्तत्कु
र्यात्तथा तथा आदर्शादर्शनं कुर्याद्घृतस्पर्शं च कज्जलं
मत्पोष्यपोषणार्थाय तेन मे योगं च चिंतयेत् स्नायाच्च कृ
त्स्नपूजार्थं नद्यादौ विमले जले पूजा च पंचधा प्रोक्ता तासां
भेदान्शृणुष्व मे अभिगमनमुपादानं योगः स्वाध्याय ए
व च इज्या पंचप्रकाराश्चाक्रमेण कथयामि ते तत्राभिगम
नं नाम देवतास्थानमार्ज्जनम् उपलेपन निर्म्माल्यहरीक
रणमेव च उपादानं नाम गन्धपुष्पादिचयनं तथा इज्या
नाम चेष्टदेवपूजनं च यथार्थतः स्वाध्यायो नाम कृत्स्ना
र्थोसात्मानुपूर्वको जपः सूक्तस्तोत्रादिपाठश्च हरिसंकी
र्त्तनं तथा तत्त्वादिशास्त्राभ्यासश्च स्वाध्यायः परिकीर्तितः
योगो नाम स्वदेवस्यात्मनैव विभावना इति पंचप्रकारा
श्चौ कथिता तव सुव्रत सामीप्यसारूप्यसार्ष्टिपसायुज्यफल

गौ.
तं.
१८

18

दाक्रमात् प्रातःकाले वा मध्याह्ने स्नानार्थं तीर्थमाश्रयेत्
स्नानं तु द्विविधं प्रोक्तं मंत्रं वाह्यं विभेदतः अनंतादित्यसं
काशं वासुदेवं चतुर्भुजम् शंखचक्रगदापद्ममुकुटं वन
मालिनम् तत्पादोदकजां धारां निपतंतीं स्वकां तनुम् त
या संक्षालयेत् सर्वमंतर्देहगतं मलम् तत्क्षणाद्वि
रजो भवेदेतत्स्नानं तीर्थकोटिशताधिकम् योगिनां स्नानमे
तद्धि कथितं परमाद्भुतम् वाह्यस्नानं तथा कुर्याद्यथा
शास्त्रविधानवित् मलप्रक्षालनं स्नानं स्वशाखोक्तं समा
चरेत् मंत्रस्नानं ततः कुर्यात् कर्मणां सिद्धिहेतवे अस्त्रे
णालोड्य मृत्स्नां वै विभागं तां तु कारयेत् जले चैकं द्वावक्ष
योर्त्रिः क्षिपेदस्त्रमुच्चरन् एकं मूर्द्धादिनाङ्गे तु पठन् मूलं वि
लेपयेत् शेषं पादादिनाङ्गे तु तेनैव प्रविलेपयेत् गंगे च
यमुने चैव गोदावरि सरस्वति नर्मदे सिन्धु कावेरि जलेऽ
स्मिन् सन्निधिं कुरु आवाहयामि देवि त्वां स्नानार्थमिह स
त्वरि एहि गंगे नमस्तुभ्यं सर्वतीर्थसमन्विते एवमावा
ह्य विधिवन्मूलमंत्रेण मंत्रयेत् आमं अम्भसि संयोज्य सो
मसूर्याग्निमण्डलम् विचिंत्य मंत्री तन्मध्ये निमज्जेन्मूल
मुच्चरन् उन्मज्याचम्य तत्पश्चात् षडंगं न्याससंयुतम् आ
त्मानं दर्शया सिंचेन्मुद्रया कलसाख्यया समन्ततोऽभिषि
चेद्वाम तु नामंत्रितैर्जलैः वामहस्तकृतामुष्टिर्दक्षहस्ते
न वेष्टयेत् कलसाख्यो भवेन्मुद्रा सर्वपापहरा शुभा शाल
ग्रामशिलातोयं तुलसीदलमिश्रितम् कृत्वा शंखे भ्रामय

न् त्रिर्निः क्षिपेत्त्रिन मूर्द्ध्नि शालग्रामशिलातोयमपी
त्वा यस्तु मस्तके प्रेतपर्णं प्रकुरुते ब्रह्महा स निगद्य
ते विष्णुपादोदकान् एवं विप्रपादोदकं पिबेत् विरु
द्धमाचरन् मोहाद् आत्महा स तु गद्यते पृथिव्यां यानि ती
र्थानि तानि तीर्थानि सागरे सागरे यानि तीर्थानि पदे
विप्रस्य दक्षिणे ससागराणि तीर्थानि पदे विप्रस्य दक्षि
णे इति वा पाठः ततः संतेपनो देवान् मनुष्यांस्तर्पये
त् पितॄन् पीठं स्थित्वा स्वरतोयम् प्रक्षाल्याचम्य वाग्य
तः धारयेद्वाससी शुद्धे परिधानोत्तरीयके शुद्धिते
स हृदेशे शुक्ले आचामेत् पीठसंस्थितः ऊर्द्ध्वपुण्ड्रं चन्द
नेन कृत्वा सन्ध्यां समाचरेत् पूर्वं तु कथिता सन्ध्याध्या
येद्देवीं समाहितः श्यामवर्णां चतुर्बाहुं शंखचक्रल
सत्कराम् गदापद्मधरां देवीं सूर्यासनकृताश्रयां
ध्यात्वा जलाञ्जलिं कृत्वा तर्पयेत् क्रमयोग्या गुरुपङ्क्ति
गुणांस्तर्प्यं तर्पयेदिष्टदेवतम् नारदं पर्वतं जिष्णुं निश
ठोद्धवदारुकम् विश्वकर्मेनच शैलेयं गुरुंश्च तर्पये
त्त्विशः पञ्चविंशतिसंख्या वा दश वा विधापि वा ॥
मूलमन्त्रे समस्ताद्ये श्रीकृष्णं तर्पयाम्यहम् नमोऽन्तोयम
न्तुः प्रोक्तः स्वपरिणे विधिवत्तत्परैः क्लीं श्रीकृष्णं तर्पयामि न
मः स्वाहा इ वरदां देवीं गायत्रीं संस्मरेद् यतिः शुक्लाम्बु
क्लाम्बरधरां हंसासनकृताश्रयाम् विनेत्रां वरदां पाशं
शूलं च नरकरोटिकाम् सूर्यमण्डलमध्यस्थां ध्यायन्

गौ· तं· १९
19

गायत्रीमभ्यसेत् ललाटेचगदाकार्य्यामूर्द्ध्निचापंश
रंतथा नन्दकंचैवहृन्मध्येशंखचक्रंभुजद्वये शंखच
क्रांकितोविप्रःश्मशानेम्रियतेयदि प्रयागेयागतिःप्रो
क्तासागतिस्तस्यगौतम पूजार्थंजलमादायसूर्य्येतीर्था
न्नियोजयेत् ब्रह्मज्योतिर्मयंविष्णुंगायत्रीमनसास्मरन्
शताष्टमाजपेत् तांतुधर्म्मकामार्थसिद्धये सर्वपापक्ष
यंयातिस्नानमुत्तमयतेऽविरात् मूलमंत्रंहृदिस्मृत्वाया
थोक्तंयागमण्डपम् हस्तौपादौचप्रक्षाल्याचम्यवाग्य
तःसुधीः सूर्य्यपूजांततःकुर्य्याद्विशेषार्घ्येनदीक्षितः पु
नर्हस्तौचपादौचप्रक्षाल्यविधिनाधनिः आचमनंततः
कुर्य्याद्विशेषाद्वैष्णवालये केशवाद्यैस्त्रिभिःपीत्वाद्वाभ्यां
प्रक्षालयेत्करौ द्वाभ्यामोष्ठौचसंमृज्यद्वाभ्यांमृज्यान्मुखं
ततःएकेनहस्तौप्रक्षाल्यपादावपितथैकतः संप्रोक्ष्य
केनमूर्द्धानंततःसंकर्षणादिभिः आस्यनासाक्षिकर्णां
श्च नाभिरुदरकेभुजौएवमाचमनंकृत्वासाक्षान्नारायणो
भवेत् केशवाद्याःपुराप्रोक्तावक्ष्येसंकर्षणादिकान् संक
र्षणोवासुदेवःप्रद्युम्नश्चानिरुद्धकः पुरुषोत्तमाधोक्षज
नृसिंहाश्चतथाच्युतः जनार्द्दनोपेन्द्रहरिर्विष्णवोद्वादशे
रिताः इतिश्रीगौतमीयतंत्रेसर्वतंत्रोत्तमोत्तमेसप्तमोऽ
ध्यायः ७ अथद्वादशशुद्धिर्वैष्णवानामिहोच्यते गृहो
पसर्पणंचैवतथानुगमनंहरेः भक्त्याप्रदक्षिणंचैवपा
दयोःशोधनंपुनः पूजार्थंपत्रपुष्पाणांभक्त्यैवोत्तोलनं

हरेः करयोः सर्वशुद्धीनामियं शुद्धिर्विशिष्यते तन्नाम
कीर्त्तनं चैव गुणानामपि कीर्त्तनम् भक्त्या श्रीकृष्णदेव
स्य वचसः शुद्धिरिष्यते तत्कथाश्रवणं चैव तस्योत्सव
निरीक्षणम् श्रोत्रयोर्नेत्रयोश्चैव शुद्धिः सम्यगिहोच्यते पा
दोदकस्य निर्म्माल्यमालानामपि धारणम् उच्यते शिर
सः शुद्धिः प्रणामस्य हरेः पुनः आघ्राणं गन्धपुष्पादेर्निर्मा
ल्यस्य च गोतम विशुद्धिः स्यादनन्तस्य घ्राणस्यापि विधीय
ते पत्रपुष्पादिकं यच्च कृष्णपादयुगार्पितम् तदेव पाव
नं लोके तद्धि सर्वं विशोधयेत् वृन्दावने ततो ध्यायेत् पूर्वो
क्तेनैव वर्त्मना तन्मध्ये स्वर्णभूमिं च ध्यायेत्तत्र गृहं ततः
पूर्वद्वारं ततो गत्वा सामान्यार्घ्यं विशोधयेत् अस्त्रेणांशा
विप्रतात्स्य कृष्णमंत्रेण पूरयेत् मंत्रयेत् प्रणवेनैव सा
मान्यार्घ्यमिदं स्मृतम् द्वार्य्यावाप्य यजेत्तत्र सर्वविघ्नोप
शांतये नन्दः सुनन्दश्चण्डश्च प्रचण्डो बल एव च प्रबलो
भद्रनामा च सुभद्रो विघ्नवैष्णवाः द्वौ द्वौ विघ्नोप्रतिद्वारे
पुरतो विनतासुतम् प्रणवादिनमोऽन्तेन नाममंत्रेण
पूजयेत् ततोऽक्षतान् समादाय दलेनाराचमुद्रया प्र
क्षिपेदस्त्रमंत्रेण गृहान्तर्विघ्नशांतये अपसर्पन्तु ते भूता
ये भूता भुवि संस्थिताः ये भूता विघ्नकर्त्तारस्ते नश्यन्तु
शिवाज्ञया भूतसंघान् समुत्सार्य दक्षपादपुरःसरम्
ध्यायेदिह गृहाभ्यन्तः प्रविशेन्नतकन्धरः यजेत्तत्रैव
ब्रह्माणं वास्तुदोषोपशांतये प्राङ्मुखः संयतात्मा च सं

विशेद्विहितासने तथा मृद्वासने मंत्री पटाजिनकुशोत्त
रे काष्ठासने भवेद्रोगो वंशो वंशत्तयं भवेत् शैलासने च वा
ग्राथः पल्लवे मतिविभ्रमः धरण्यां दुःखसंभूतिः पीडनं
राजने भवेत् विस्मृः कालात्मकस्यात्मा ततः पूर्वमुखो भ
वेत् गन्धपुष्पादिपात्राणि स्वदले च निवेशयेत् दीपं बलिं
च नैवेद्यं तल्लं दरं पुरतो न्यसेत् सवासिताम्बुसंपूर्णं वामकु
म्भं सुशोभनम् इष्टदेशे पात्रमेकं करतालतया संन्यसे
त् पद्मासनं स्वस्तिकं वा आसनार्थं विधिना विशेत् ऊर्वोरु
परि विन्यस्य सम्यक् पादतले उभे पद्मासनमिदं प्रोक्तं यो
गिनो हृदयंगमम् जानुर्वोरन्तरे कृत्वा सम्यक् पादतले
उभे ऋजुकायो विशेद्योगी स्वस्तिकं तत् प्रचक्षते मंग
लाङ्कुरपात्राणि च तद्दिक्षु निवेशयेत् आशीर्वादाभिर्हि
जातीनां वैष्णवं यागमारभेत् शिष्यस्य हृणुयाद्भक्त्या
आचार्यं भक्तितत्परः वासोऽलंकारविभवै र्वित्तशाठ्य
विवर्जितः ऋत्विजं हृणुयात्तत्र दश पंच त्रयं तथा पुण्याहं
वाचयित्वा च पंचगोष्ठ पुरःसरम् भूतशुद्धिं ततः कुर्यात्
सर्वार्थेन विशुद्धये कृतांजलिपरो भूत्वा वामे गुरुत्रयं य
जेत् गुरुं च परमादिं च परापरगुरुं तथा दक्षपार्श्वे गणे
शं च मूर्ध्नि देवं विभावयेत् ततो मण्डपमध्ये च स्थण्डि
ले गोमयाम्बुना उपविश्य यथाम्नायं तस्य मध्ये निधापये
त् सूत्रं प्राक्प्रागग्रं च विप्राशीर्वाचनैः सह गुणितो ना
भितो मतस्योमध्यारभ्य प्रविन्यसेत् तन्मध्ये स्थितया म्रा

दग्रेसूत्रंनिपातयेत् ततोमध्यान्न्यसेद्धस्तमानमा
त्रेदिशंप्रतिसत्रेषुमकराक्षस्पेन्मत्स्यान् वान्यतमः९
मात् सूत्राग्रमकरेभ्यस्तुन्यसेत्कोणेषुमत्स्यकान्
कोणमत्स्यास्थिताग्राणिदिक्सूत्राणिपातयेत् ततो
भवेच्चतुष्कोणंचतुरस्रंतुमण्डलम् तत्राग्निमारुतेस्त्र
निर्ऋतेशांतपातयेत् प्राग्याम्यवरुणोदीच्यसूत्राग्रम
करेषुच विहितांग्रलग्नसूत्रंचतुष्कंप्रतिपादयेत् कृत
हस्तंभवेद्वृत्तंकोणेकोष्ठेषुमत्स्यकाः पश्चप्राग्वरुणे
याम्योदीच्यानिचप्रपातयेत् षट्पंचाशत्पदानिसु
रधिकानिशतद्वयात् यदातदाप्योविभजेत्पदानि
क्रमशःसुधीः पदैःषोडशकैर्मध्येपद्मंवृत्तत्रयंमितं
तैरष्टचत्वारिंशद्भीराशिःस्याद्दीपशोभितम् सद्वादशैः
शतपदैःशोभाख्याःसप्तत्यष्टपदाः चतुष्पदाश्चशोभाः
स्युःषट्पदंकोणकंभवेत् वृत्तवीथ्यावारचयेन्मध्ये
सूत्रचतुष्टयम् प्राग्याम्यवरुणोदीच्यंतद्भवेद्राशि
मण्डलम् कर्णिकायाःकेशराणिदलसांद्रदलस्यच
दलाग्रवृत्तराशीनांवीथ्याःशोभापशोभयोः वृत्तानि
चतुरस्राणिव्यक्तस्थानानिकल्पयेत् भवेन्मण्डलमध्यं
कःकरेणचतुरंगुलःद्व्यंगुलाःकेशराणिस्युःसंध्यग्रं
चतुरंगुलम् तथादलानांमानादद्व्यंगुलेनभवेत्
अंतरालपृथग्वृत्तत्रयेद्व्यंगुलमुच्यते ततश्चराशिच
क्रंस्यात्स्वस्ववर्णविभूषितम् वामेमण्डलकंकुर्यात्

गो· ते· २८

षड्भिरष्टभिरेव वा द्वात्रिंशदंगुलैस्सेतत् परत्वान्नाव
दिष्यते हस्तेचक्रमुशंत्येकेचतुरस्रन्तु तद्विदः यद्विवा
वर्तुलं चैव वास्तु द्वादशाराशयः तेस्युः पिपीलिकाम
ध्यामात्रलेखानिभाश्चापि वक्रंवचतुरस्रंचैवत्र्यद्वादश
राशयः भवेयुः पंकजदलनिभा वा कथिता बुधैः तद्व
हिरुविरान् कुर्याद्वतरः कल्पशाखिनः जलजैः स्थल
जैश्चापि सुमनोभिः समन्विताम् हंससारसकारण्ड
कभ्रमरकोकिलैः मयूरचक्रवाकाद्यैराकूढविटपा
ततान् सर्वेषु निहतिकरान् विलोचनमनोहरान् तद्व
हिः पार्थिवं कुर्यान्मण्डलं हस्तकोणकम् मण्डलानि
वतन्वत्रो राशयस्तान्येव कारयेत् नामावल्पत्रवर्षेयत
प्रमाणादन्यमण्डलम् आवाह्यदेवता यस्मा मद्वेषसत्व
न्यदेवताः उभाभ्यां लभते शापमश्रीत रलङ्मेर्तिः का
लात्मकस्य देवस्य राशिव्याप्तिमजानता कृतंसमण्डलम्
र्थस्यादाज्ञावज्ञानमानिना तस्मात्सर्वं प्रयत्नेन राशी
नस्ताधिपतीन्क्रमात् अवगम्यानुरूपाणि मण्डलानि
न चान्यधीः उपक्रमेदर्चयितं होतुवा सर्वदेवताम् र
जांसि पंचवर्णानि पंचद्रव्यात्मिकानि च पीत शुक्लारुण
श्यामकृष्णान्येतानि भूतले हारिद्रं स्यात्तथा पीतं तण्डु
लं च सितं भवेत् तथा दोघाय वत्तारं सप्तकुरक्तमुच्यते
कृष्णं स्याद्दग्ध पुलाको श्यामं बिल्वदलादिकम् सितेन
रजसा कार्या सीमारेखा विपश्चिता अंगुलोत्सेधविस्ता

प्रशस्ता सर्वकर्म्मसु पीता स्यात् कर्णिका शुक्लपीतर
क्ताश्च केशराः दलान्यत्र स्यान्तरालेषु पाम चूर्णेन पूर
येत् सितरिक्तासिते वर्णैर्हेमत्रयमुदीरितम् नाना
वर्णविचित्राः स्युश्चित्रा कारास्व वीथयः द्वारशोभोप
शोभाः स्युः श्वेतरक्ता हरिद्रकाः राशिचक्रावशिष्टा
निकोणान्यहित्वया निवे पीठपादानि तानि स्युरसिता
न्यरुणानि वा अथवारुणानि च दलानि तथा दलसंधि
रसितवत् असितावरुणाश्च रजसा विहितान्यपि कथ
येत्यपरे इति श्रीगौतमीये महातन्त्रे सर्वतन्त्रोत्तमोत्तमे
अष्टमोऽध्यायः ८ पंचगव्येन तद्‌गेहं मण्डलं च विशो
धयेत् पलमात्रं तु गयभागं गोमूत्रेनावदिष्यते हृतं च प
लमात्रं स्याद्‌गोमयं तोलकद्वयम् दधि प्रसृतिमात्रं स्या
त् पंचगव्यमिदं स्मृतम् अथवा पंचगव्यानां समानो भा
ग इष्यते मूलमंत्रेण संमंत्र्य कुशाग्रेणैव शोधयेत् ते
न सर्वविशुद्धिः स्यात् सर्वपापनिकृन्तनम् महापात
कान्येव कृत्वा गव्यं पिवेद्यदि नाशयेत् पानमात्रेण र
सूत्तुर्वेद वेदिनः भूतशुद्धिं ततः कुर्य्याद्येन पूर्णफलं
लभेत् ॐ नमः सुदर्शनाय स्वाहा तेनैव देशिकः ता
लत्रयं समाविदध्याद्ध्वर्डीहं च समाहितः दिग्बन्धनं छो
टिकाभिर्दशभिः कारयेत् सुधीः ततस्तेनैव जनितं ते
जोरत्नं विचिन्तयेत् विनिधाय करौ स्वांके उत्तानौ परिचि
न्तयेत् हूंकारेण समुत्थाप्य शक्तिं स्वाधारसंस्थिताम मू

लाधारमथ स्वाधिष्ठानं च मणिपूरकम् अनाहतं विशु
द्धं च आज्ञा चक्रं च चिंतयेत् गुदे च ध्वजमूले च नाभौ हृद
ये च कंठे तथा भ्रुवोर्मध्ये यथाक्रमम् अनुस्मरेत् चिं
तयेत् पुनराधारे कनकाब्जं चतुर्दलम् तन्मध्ये चिंतये
द्योनिं चंद्रार्काग्निसमद्युतिम् तदंतश्चिंतयेन्मंत्री जी
वात्मानं समाहितः जवाबंधूकसदृशं तडित्कोटिप्रती
काशं चंद्रकोटिसुशीतलम् प्रदीपकलिकाकारं कुण्ड
लिन्या सहितं तथा सुषुम्नावर्त्मना सोऽहमिति मंत्रेण योज
येत् सहस्रारे शिवस्थाने परमात्मनि देशिकः तथैव पं
चभूतानि संहारक्रमतस्तथा वाक्पादपाणिपायूप
स्थवचनादानमेव च गतिर्विसर्गानंदश्रोत्रत्वक्चक्षू
रसनाः पुनः नासा घ्राणस्तथा स्पर्शो रूपं रसोऽपि गन्ध
कः तत्त्वान्येतानि पंचविंशत् पुरुषेण च योजयेत् अहं
कारं मनो बुद्धिं चित्तं तत्रैव योजयेत् जीवभावेन लीना
नि सर्वाणि परिचिंतयेत् धूम्रवर्णं ततो वायुबीजं षट्
बिंदुलांछितम् पूरयेदीडया वायुं सुधीः षोडशमात्रया
मात्रया च चतुःषष्ठ्या कुम्भयेत् सुषुम्नया द्वात्रिंशन्मात्र
या मंत्री रेचयेत् पिंगलाध्वना पूरयेदनया चैव संचिंत्य
नीलमाकृतिम् रक्तवर्णं वह्निबीजं त्रिकोणं स्वस्तिकान्वि
तम् तेन पूरकयोगेन मात्रया षोडशाख्यया चतुःष
ष्टिमात्रया च निर्दहेत् कुम्भकेन च वामपार्श्वस्थितं पा
पपुरुषं कज्जलप्रभम् ब्रह्महत्याशिरस्कं च स्वर्णस्तेय

यभुजद्वयम् सुरापानहृदायुक्तं गुरुतल्पकटिद्वयम्
तत्संसर्गिपदद्वन्द्वमंगप्रत्यंगपातकं उपपातकरोमा
णं रक्तश्मश्रुविलोचनम् खड्गचर्मधरंक्रुद्धंकुक्षौकृत्वावि
चिन्तयेत् मूलाधारोत्थितेनैव वह्निनानिर्दहेच्च तम् एवं
संदह्य परितो द्वात्रिंशन्मात्रया ततः भस्मना सहितं मंत्री
रेचयेत् पिंगलाध्वना वामनाड्या चन्द्रबीजं कृत्वेन्दुघृतस
प्रभम् भालेन्दुबीजं संयोज्य ततः षोडशमात्रया सुधुत्रया
चतुःषष्टिमात्रया बीजमेलवम् प्लाव्यास्ततमथो हृष्टिपृथ्वी
शाद्वर्णकृपिणीम् तया देहं विचिंत्यैवं मनसापि कुला
ध्वना द्वात्रिंशन्मात्रया मंत्री लबीजेन दृढं नयेत् स्वस्थाने
हंसमंत्रेण पुनस्तेनैव वर्त्मना जीवं तत्त्वानि चानीय स्व
स्थाने स्थापयेत् ततः इति कृत्वा भूतशुद्धिं मातृकान्यासमा
चरेत् गौतम उवाच भूतशुद्ध्या वद ब्रह्मन् कस्य शुद्धिः प्र
जायते नात्मनः सर्वशुद्धीनां कारणमतत्कथ्यते नजी
वस्य ब्रह्मणा च संहैक्यं तस्य नित्यशः न देहस्य तदारम्भ
नित्यता तस्य कथ्यते मनसा वापि शुद्धेश्च कस्य स्यात्कु
र्वीतणम् इत्यादिसंशयं छिन्धि त्वं हि ब्रह्मसमः स्मृतः
नारद उवाच शरीराकारभूतानां भूतानां यद्विशोधनम्
अव्ययब्रह्मसंयोगाद् भूतशुद्धिरियं मता अंतःकरणम
योनुसंतिरात्माप्रवर्त्तते लिंगदेहन्तु तत्प्राहुर्योगिनस्त
त्ववेदिनः तस्य शोधनमात्रेण सर्वशुद्धिः प्रजायते न दे
व विघ्नजनककारणं जन्मकारणम् तद्वियोगे भवेन्मु

गौ· स्वर्नास्यथाजन्मकोटिभिः इत्येतत्कथितं सर्वं गुरुपार्श्वस्थ
तं· निगमे योगाद्यभ्यासयोगेन मंत्राभ्यासेन नाशयेत् भूतशु
२२ द्धिं विधायेसं योगपत्त्देशिकोत्तमः न्यासं देहस्य सत्रांह वि
23 दधीतानुपूर्वकम् भूतशुद्धिर्मातृकाचक्रेशावायातथाच
सा तत्वन्यासं तथा कुर्यात् प्राणायामस्ततः परम् न जीव
स्य ब्रह्मणा च संस्त्रैकं तस्य नित्यशः न देहस्य तदारभ्य निम
ना तस्य कथ्यते मनसो वापि बुद्धेश्च कस्य स्यात्तत्कुरुवीत
एम् इत्यादिसंशयच्छित्यै तं हि ब्रह्मसमः स्मृतः नारद उ
वाच वर्णन्यासं तथा कृत्वा दशतत्त्वं तथा चरेत् विल्वपंजर
नामानं मित्रकः क्रमसंग्रहः तथार्घ्यस्थापनं कुर्याद्य
थावदनुपूर्वशः खवामाग्रे च तत्र संमंडलं परिचिंतयेत्
पुष्पैरभ्यर्च्य तं मंत्री तत्राधारं प्रतिष्ठयेत् मं वह्निमंडला
यनमो मंत्रोऽयं तस्य वेष्ठ्यते हृत्ताकारेण तत्रैव वह्नेर्दशक
लायजेत् हृत्ताकारेण तत्रैव कला द्वादश पूजयेत् कंभ
तापिनी इस्मुकाख्ये वेतापिनीका तथा गं फं उं ब्राय्यधारिण्ये
पूर्ण्वा च परिपूजयेत् यं पं मरीचिमभ्यर्च्य डं नैं ज्वलिनिका
तथा चं थं रुचि बिंदं चैव सुषुम्णा पूजयेद्गुरुः जं थं च भो
गदां मंत्री पूजयेत्कुसुमाक्षतैः फं तं विश्वामभ्यर्च्य त्र
ण च वोधिनी न्यसेत् टंटं च धारिणीं तद्वत् ठं डं क्षमां च पू
जयेत् नमोऽन्ते नैव मंत्रेण च तथा प्रत्ययान्विना पवं शाखे
समभ्यर्च्य कलासौरेर्थनपदाः विलोममातृकां तत्र त्वाखे
ष्ट मंत्रं तथा सुधीः पाथसा तीर्थजेनैव पूरयेद्विमलेन च

ॐकारेणैव मंत्रेण वह्निं तत्र प्रपूजयेत् अमृता मानद
पूषा तुष्टिः पुष्टी रतिर्धृतिः शशिनी चन्द्रिका कान्ति
र्ज्योत्स्ना श्रीः प्रीतिरङ्गदा पूर्णा पूर्णामृता चेति षो
डशकला मदोः बीजं श्रावरथीमेन नमोऽन्तेन प्रपूजयेत्
तत्रासनानि पुष्पाणि सदूर्वाणि विनिक्षिपेत् वामे
नाङ्कायहस्तेन षडङ्गं दक्षहस्ततः दशाक्षरं जपेन्मू
लं मालिनीं शिखयाभ्यसेत् करौ प्रसार्य वामोऽसंस
पुटक्रमयोगतः प्रयोज्य दक्षिणांगुष्ठं तथा वामकनि
ष्ठया वामया दक्षिणाङ्गुष्ठं मुद्रेयं मालिनीमता अर्च
सफलदा प्रोक्ता शङ्खे सा परिचालिता गन्धादिभिः
समभ्यर्च्य कलशं त्रिधा मयोजयेत् अस्त्रादिभिः सुसं
रक्षयेत्तं योगी प्रदर्शयेत् तद्दक्षिणे तु शङ्खं वा ताम्रं
वा पार्थिवं तथा पात्रमेकं निधायाद्यं तथा तोयेन पूरयेत्
ताम्रपात्रं च विप्रर्षि विशेषात् प्रियमतम् तथैव सर्वपात्रा
णां सुविशेषं विप्रकीर्तितम् मन्त्रपात्रं च तथा प्रोक्तं स्वर्णं
वा राजतं तथा पंचपात्रे हरेः सुडुनाम तत्र नियोजयेत्
तेनाम्नेन सर्वत्र रक्षणं मत्र मध्ये भवेत् ततो धर्मादिभि
र्मन्त्री गात्रपीठानि विन्यसेत् गन्धाक्षतैः कुसुमैः पवि
त्रैर्ज्वलयोनितैः इति पीठं समभ्यर्च्य ध्यायेन्मन्त्रात्म देव
ताम् मूलादिब्रह्मरन्ध्रान्ते विषतन्तुस्वरूपिणीम् कुण्ड
लीं त्रिविधां तत्र तथा बीजाक्षरं त्रिधा तरीयां कुण्डलीमू
र्ध्वेण वामदेवं तुरीयकम् ओंकारं मूलदेशे च दद्यात्तत्र स

गौ॰
तं॰
२४

24

र्णनिभं स्मरेत् मूलादिहृदयं यावत् वह्निकुण्डलिनी
तथा हृदये कामवीजे च सूर्य्यायुतसमप्रभम् सूर्य्यकु
ण्डलिनी तत्र सूर्य्यकोटिसमप्रभाम् हृदयाकुलपर्य्य
न्तं ध्यायेदनाकुलः सुधीः भ्रुमध्यान्तु स्मरन्ध्रान्तं मायामि
न्दुयुतप्रभाम् चन्द्रकुण्डलिनी तद्वत् स्ववेदमस्तविग्र-
हाम् विन्दुनादमयं वासुदेवं विन्दोस्तुरीयकम् देशका
लाद्यवच्छिन्नं सर्वतेजोमयं स्मरेत् तुर्य्यकुण्डलिनीत
द्वत्केवलज्ञानविग्रहाम् एवं ध्यात्वा पुनर्वीजं संपूर्ण
मनसा स्मरेत् चिदानन्दमयं स्वच्छं प्रकाशैकतया गुरुः
स्वयाहृष्ट्या निपतेत्स्यात् तर्पयेत् परदेवताम् ध्यात्वा ध्यात्वा
पुनर्ध्यात्वा सहजानन्दविग्रहः चिदम्बुतस्तथाभिस्तत्त
र्पयेच्च पुनः पुनः अन्तर्यागमिति प्रोक्तो जीवतो मुक्तिदा
यकः मुनीनां च मुमुक्षूणामधिकारोऽत्र केवलम् अथ
वामानसे ईंशैः प्रकटेनापि पूजयेत् ध्यात्वा हृत्पद्मम
ध्येतं वासुदेवं यथोदितम् स्वागतार्घ्येण पचरेत्पाद्या
द्यैः स्नानभूषणैः गंधपुष्पधूपदीपैर्नैवेद्यविधिना-
विना पुष्पाञ्जलीन् ततो दद्यात् ब्रह्मालान्निवेदयेत् अ
थवाहृतसंभूतैः प्रकृष्टैर्द्वेयत्प्रभुम् स्वागतार्घ्यैर्निवे
द्यान्तैरात्मभेदेन पूजयेत् चन्दनागुरुनिष्पन्दवर्त्तितांगः
स्वयं गुरुः विस्रपञ्जरमन्त्रेण तज्जत्स्थाने विधानवित्
रचयेत्तिलकं भक्त्या प्रदीपकलिकानिभम् पुष्पाञ्जलिं प
च कृत्वा विधिवत्तत्तयाद्गुरुः तुलसीयुगलं वामपादे

दक्षिणकेतथाहस्याद्रिपुगलेपार्श्वद्वयेगन्धाद्यान्वितं
पद्मयुग्मंमूर्द्धिणदेशेमूलेनदत्तवामके षड्भिःसर्वत
नौम्यसेत्पुनःसर्वैस्तुसर्वतः एवंपुष्पाञ्जलिप्रोक्तोहरि
सान्निध्यकारकः श्रीवत्सेदक्षिणेदद्यात्सितपुष्पेणसं
युतम् वामेचचन्दनेदद्यात्तथारक्तेनसंयुतम् सर्वपुष्पा
ञ्जलीदद्यात्सर्वगन्धसमन्वितः दक्षिणेवामदेवाख्ये
स्वचैतन्यसमव्ययम् वामेचरुक्मिणीनित्यारक्तारजोगु
णान्विता तेनसत्वरजोरूपंआत्मानंचिंतयेद्गुरुः मूल
मंत्रंजपनवुद्ध्या सुषुम्नामूलदेशके मंत्राणेंतस्यचैव
स्वबीजंध्यात्वापुनःपुनः उदयादिलयांतेचमंत्रमेवस
मभ्यसेत् उदयःशाहूरूपश्चलयश्चात्माप्रकीर्तितः ज्ञा
नाज्ञानविभागेनतन्मयोभवयेत्तम मनःसहस्रसंशो
धनोमं मंत्रार्थचिंतनम् अथध्यानमनिर्वेदोजपस
म्पत्तिहेतवः एवंतेकथितंसम्यक्त्रिविधंयजनक्र
मम् यावत्कृत्वासम्प्रदायेनमंत्रीवांछितमश्नुते॥
अथमण्डलमध्येतुपूजनेवाद्यगोचरम् आरभेत्प्र
कोष्ठैईशेनानारसस्तुविस्तरैः पाद्यार्घ्याचमनीयानि
पात्राणिचस्वदक्षिणे संस्थाप्यतत्रद्रव्यैस्तुपूरितानिच
देशिकः अर्घ्यास्यत्रीणिपात्राणिपाद्यस्यापित्रयंभवेत्
तथाचाचमनीयानिपात्राणिचविभागशः तथाकरणे
दौर्वल्यादेकमेकंप्रशस्यते एवंयेहिविधिनामंत्रीमण्ड
लमुभतेउलेः स्पडैरेवान्विकैःसम्यगयावत्पंकजं

डलम् कुशान् विस्तार्य्य तत्रैव पंकजं विष्टरान्वितं पुष्पा
णि च विकीर्य्याथ कुम्भस्थापनमाचरेत् हैमं रूप्यं ताम्रम
यं मार्त्तिकं वा स्वशक्तितः वित्तशाठ्यं न कुर्वीत कृतेः नि
ष्फलमवाप्नुयात् द्वात्रिंशदंगुलं कुम्भं विस्तारेणत्रतिशालि
ने षोडशद्वादशांगुलमेतान्मूनं न कारयेत् पुण्यस्त्रीनि
र्म्मितैः सूत्रैर्विधिवत् त्रिगुणीकृतैः तेनसंवेष्टपरितः य
थान्तरं न कचित् मध्ये रन्ध्रः साधकस्तरणेवापदो
पदे तस्माद्दोषापि विज्ञाय कुर्य्यात् सर्वमतन्द्रितः प्रक्षा
ल्यानर मंत्रेण गंधैः परिमलान्वितं वेदविद्भिर्द्विजैः सार्द्धं
स्थापयेत्तारमुच्चरन् समीहृत्तत्व चांतोयैरथवा पल्लवौ
षधीः विस्वगन्धाष्टकं वापि तीर्थादेर्वापि पूरयेत् चंद
नागुरुकस्तूरी वेरकुष्ठ कुंकुमरोचनाः जटामांसी मुरामां
सी विस्वागन्धाष्टकं स्मृतं गन्धाष्टकमिदं स्वंच विस्नोः
सान्निध्यकारकं वह्निरूपमथाधारं कलाभिः सह पू
जयेत् तथा सूर्य्यमयं कुम्भं तत् कलाभिः प्रपूजयेत्
जले सोममयं तद्वत् तत्कलाभिः समर्च्चयेत् तेजस्त्र
यमिदं प्रोक्तं जलं तदात्मकं स्मृतं विलोममातृकावर्णैः
सर्वत्र पूरणं स्मृतं तथा मूलं समच्चार्य्य पूरयेद्धि गता
मयः तीर्थमंत्रेण तीर्थानि योजयेत् सूर्य्यमण्डलात् दृ
हृतं शंखं तथा स्थाप्य स्वपुरोभागमग्रतः तत्राधारं प्रति
ष्ठाप्य पूजयेद्वह्निमण्डले ततः शंखं प्रतिष्ठाप्य सूर्य्या
त्मकमथार्चयेत् प्रदक्षिणक्रमेणैव कलाः सर्वत्र पूज

विलोममातृकां जप्त्वा तथा मंत्रं प्रपूरयेत् क्वाथोदके
षोडशैर्थैर्वा पूर्वोक्तैर्वा प्रपूरयेत् तेजस्तयकलाऽभ्यर्
च्य प्राणस्थापनपूर्वकं आवाहनादिकं कृत्वा कलाप
केकशः क्रमात् संपूज्य विधिवद्विद्वान् देवसान्निध्यहे
तवे प्रणवांशोद्भवः सम्यक् कलास्तत्र प्रपूजयेत् स्थाप
नेनैतत्संयोज्य गन्धपुष्पादिभिर्यजेत् एकैकमस्करूप
ठेत्तत्र तत्तत्र जपं तिपेत् पाद्यस्तेजोमायेन त्रायोजये
द्गुरुसत्तमः प्रथमे प्रकृतेर्हंसः प्रतिहिस्वरन्ततरे
अव्यक्तं च तृतीये स्यान्नहि प्रांसावतष्टये विसर्गयोनि
कल्पयेत् पंचमे परिकीर्तितं अकचपंचकमिदं प्रोक्तं
प्रणवार्णस्वरूपकं नारस्यपंचभेदेन पंचाशद्वर्णगाः
कलाः सृष्टिर्ऋद्धिः स्मृतिर्मेधा कांतिर्लक्ष्मीर्द्युतिः स्थि
रा स्थितिस्सिद्धिरिति प्रोक्ताः कचवर्गगताः क्रमात् अ
काराद्धलगोत्पन्नानतचामीकरप्रभाः एताकरथ
नालसकपंकजहृदयकुण्डिकाजराचपोलिनीशांति
रीश्वरीरतिकामिके वरदाह्लादिनीप्रीतिर्दीर्घाःस्यु
स्तवर्गगाः उकाराद्विस्तनीत्पन्नास्तमालदलस
न्निभाः अभीतिदवचकेक्षूवाहवः परिकीर्तिताः ती
क्ष्णा रौद्री भया निशा तंद्री क्षुत्क्रोधनी क्रिया उत्कारी
मृत्युरेतः स्युः कथिताः पयवर्गकाः वज्रेणनार्णोद्भ
तपत्राः शरच्चन्द्रनिभाप्रभाः उद्वहेत्यभयंश्शूलं कपाले
वाहभिर्वरं ईश्वरेणोदिता विष्णोपीतश्वेताऽरुणा सि

ताः अंताश्च यकवर्गस्याज वाक्कुसुमसन्निभाः अभयं
हरिणं टंकं दधाना बाहुभिर्वरं निवृत्तिः संप्रतिष्ठा
स्याद्विद्याशांतिरनंतरं इंधिका दीपिका चैव रेचिका मो
चिका परा सूक्ष्मा सूक्ष्मामृता ज्ञानामृता चाप्यायनी त
था व्यापिनी व्योमरूपाः स्युरनंता स्वरशक्तयः सदाशिवेन
संजाता नादादेताः सितप्रभाः अनंतस्य कपालस्य कुणक
पालवरांजनी नवैताः कलाः समावाह्य कृत्वा प्राणसमं स
यमं संपूज्य गंधपुष्पाद्यैः स्थाने जलमर्पयेत् कुंभे ते
जस्त्रयकलाश्च षष्टिविंशज्जपन् ततः जपेन कलाश्च पंचाश
न्प्राणवाश्च समुद्भवाः पुनश्च पंचवर्णकं जप्त्वा मूलमंत्रं
जपेत्ततः चतुर्नवति मंत्रोऽयं देवसान्निध्यकारकः न
वरत्नं तद्देवानिः लिपि मातृका जपन् नवरत्नमथवा
ध्यान् नवरत्नं तदात्मकं वज्रमौक्तिकपुष्पाख्यं विद्रुमं
पद्मरागकं नीलामकरतं चैव माणिक्यं स्वर्णपवच नव
रत्नमिति प्रोक्तं सर्वदेवाश्रमं महत् स्थापयेत्तस्य वैमं
डीचपकं फलसंयुतं विष्टरं तस्य विदध्यात् दत्वा च पंचप
ल्लवं शुद्धेन सौमसुगेमनतिर्मलेनांशुकेन वा वेष्टयेद्वि
पिनामंत्री सर्वाश्चर्यं यथा भवेत् वहमालां ततो दद्या
त्गंधवस्त्रमनोहरं हरिमावाहयेत्तत्र छायायां कल्पशा
खिनः इति श्रीगौतमीयमहामंत्रे नवमोऽध्यायः अथ ब
ध्वांजलिकरः समायतनभस्थलः हृत्पद्मसंस्थितं तेजः
कुंडल्या सह मेलयेत् चिदानंदमयं शुद्धं सर्वतेजोमयं स्मरेत्

षट्चक्रभेदनेनैव उन्मन्या सह योजयेत् जीवान
त्मयं तत्प्राप्य नैश्वर्य्यमद्भुतं आराध्यमाने सैद्वे
देहन्नासापुटक्रमात् करस्थमातृकाम्भोजे चैतसे
योजयेद्बुनान् कुम्भमध्ये मंत्रमुर्त्तावावाह्य परिपूजये
त् हंसः हंसः महायोगिन् सर्वसत्वहृदिस्थित सर्वत्र
सर्वगब्रह्मन् कृपया सन्निधीभव मंत्रेणानेन संस्था
पनं तन्मुद्रां प्रदर्शयेत् ऊर्द्धांजलिमथः कुर्यादियमा
वाहनी भवेत् सैयं तु विपरीता स्यान्मुद्रा स्थापनक
र्म्मणि वाहांगुष्ठद्वयं मुष्टीन्तु शस्यात् सन्निधापनी श्रे
गुष्ठगर्भिणी सैव मुद्रा स्यात् सन्निरोधनी अधोऽग्रत
र्ज्जनीयामभ्रमणाद्देवगुंठनी आवासंपंचमुद्राभिः प्रा
णस्थापनमाचरेत् पाशांकुशपुटाशक्लिनोऽहंस
मंत्रं वदेत् हंसस्य प्राणा इह प्राणाः हंसस्य जीव इ
ह स्थितः हंसस्य सर्वेन्द्रियाणि वांमनश्चक्षुरित्यथ इ
हागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहया युतं अयं प्राणमन्त्रः
प्रोक्तः सर्वजीवप्रदायकः अनेन तु विहिता येऽर्म्मन्
वा निर्जीविता मताः हंसस्य वस्य गुरुतं त्रतो ज्ञान
वैभवे किं न सिध्यति विप्रर्षे देशिकस्य तु चामथा
मातृकां केशवाद्यां वा तत्वं संन्यस्य येन वै करांगद
शतत्वानि न्यासनात् सन्निधिर्भवेत् सर्वात्मा सर्वगो
देवो मण्डलाधारधिष्ठितः शालग्रामे मणौ यंत्रे म
ण्डले प्रतिमासु च नित्यं पूजा हरेः कार्या न तु केवल

भूतले गण्डक्याश्चैकदेशे च शालग्रामस्थलं महत् पा
षाणं तद्भवं यत्तत् शालग्राममिति स्मृतं शालग्रामशि
लास्पर्शात् कोटिजन्माघनाशनं किं पुनर्यजनं तत्र हरेः
सान्निध्यकारकं शालग्रामैकयजनाच्छतलिंगफलं ल
भेत् बहुभिर्जन्मभिः पुण्यैर्यदि कृष्णशिलां लभेत् गो
ष्पदेन च चिह्नेन तेन समाप्यते जन्तुः कामक्रोधादिदोषा
प्सर्वदुःखविनिपवणात् एवं मिस्माद्धरेतस्मिन् देवः
प्रीणाति पूजितः पद्ममष्टपलाशं च चतुरस्रं सलक्षणं
चतुर्द्वारसमायुक्तं कामगर्वितकर्णिकं सामान्ययत्र
मुद्दिष्टमष्टादशान्तरं भूषणं चतुरस्रं च चतुर्द्वारं पद्ममष्ट
दलान्वितं षट्कोणमध्ये कामाख्यं सप्तदशार्णं वेष्टि
तं षट्तरमनुवरं षट्कोणे विलिखेत्ततः एतद्यन्त्र
महाभाग कृपया कथितं तव अस्य विज्ञानमात्रेण कृ
ष्णात्मा साधको भवेत् आखण्डमण्डलाकारं व्याप्तविश्वं
विजृम्भते सर्वदेवमयं येन तेन मण्डलमुच्यते प्रतिमा
कृष्णदेवस्य यत्नतः कारयेत् सुधीः शिल्पिना कृस्मा
भकेन विश्वकर्म्मा क्रजानतो दशपंचांगुला मुख्या
मध्यमा द्वादशांगुला अष्टांगुलाधमा सा तु स्वनापि
कं न कारयेत् अज्ञानेनापि मोहेन यदि कुर्य्यान्नराधमः
प्रतिष्ठा विफला न स्य पूजनान्न फलं भवेत् मानांगुल
विहीना सा प्रतिमा यत्र तिष्ठति राजानं पीडयत्येव रा
ष्ट्रस्था नरकं व्रजेत् मानांगुलेन सा कार्य्या नान्यथाम

निमत्तम कामरीक्षानदाशोकास्वर्णजापिवमुक्तिदा
सम्यन्निदात्तुशिलजाराजतीवहमुक्तिदा तेजोजादा
रुजायाचैरेक्तिकीशत्रुनाशिनीताम्रीधर्म्मविवृद्धिवक
रोतिवह्लसौख्यदा मृदेवमृण्मयीशोकोप्रतिमा शुभल
क्षणा भोगदामोक्षदासानुप्रतिमाकथितातवलेप्या
मेख्याह्लिथासापिप्रतिमापरिकीर्त्तिता पर्वताग्रेनदी
तीरेवत्वैरगोष्ठभूमिषु समुद्रकूलेग्रामोवामानहीना
त्रहूषणे कृष्णप्रतिकृतिकर्ण्णदिव्यापंशस्वविहृताता
तेसस्थापयेन्मत्रीगृहेवागोष्ठमध्यतः समाहितस्ततो
मंत्रीपूजयेदुपचारकैः षोडशोपचारमंत्रेणायमनाख्ये
नसिद्धये यस्यदर्शनमिच्छंतिदेवाब्रह्महरादयः कृप
यादेवदेवेशमदग्रेसन्निधीभव उच्यतेपरमेशानस्वा
गतंस्वागतंभवेत् कृतार्थोनुगृहीतोस्मिसफलंजी
वितंतवेयदागतोसिदेवेशचिदानन्दमयाव्यय आज्ञा
नाद्वाप्रमादाद्वानैकःस्यात्साधकस्यच यदपूर्णंभवे
त्कृत्यंतथाप्यभिमुखोभव पाद्यंपापाकरंद्वार्कवि
स्वक्रांताभिरिष्यते यद्भक्तिलेससम्पर्कात्परमानंद
संप्लवः तस्मैतेपरमेशानपाद्यंशुद्धायकल्पते नानील
वेगककोलैर्द्दयादाचमनीयकं स्वधामंत्रेणमतिमान्
स्वतावेदतिणकरं वेदानामपिवेदायदेवानांदेवता
त्मने श्रत्वामंकल्पयामीशाशुद्धानांशुद्धिहेतवे गन्ध
पुष्पाक्षतयवकुशाग्रतिलसर्षपान् दुर्वाभिर्देवशिरसि

गो·
२५
48

शिरोमस्तेण चार्पयेत् एतदर्घ्यमिदं प्रोक्तं तुष्टये शार्ङ्ग-
धन्वनः तापत्रयहरं दिव्यं परमानन्दलक्षणं तापत्रय-
विमोक्षाय तवार्घ्यं कल्पयाम्यहं घृतदधिमधुमिश्रं म-
धुपर्कं स्वर्णपात्रे तु ना सर्वकल्मषहीनाय परिपूर्णसुखात्म-
के मधुपर्कमिमं देव कल्पयामि प्रसीद मे मुखे चवमनं
दद्यात्केवलेन जलेन च उच्छिष्टोऽप्यशुचिर्वापि यस्य स्म-
रणमात्रतः शुद्धिमाप्नोति तस्मै ते पुनराचमनीयकं च-
न्दचन्दनकाश्मीरजलैः स्नानं विधीयते परमानन्दबो-
धाब्धिनिमग्ननिजमूर्तये सांगोपांगमिदं स्नानं कल्पया-
म्यहमीशाते पीताम्बरयुगं दद्याद्यथाशक्त्या परिष्कृ-
ते मायाचित्रपटाच्छन्ननिजगुह्योरुतेजसे निरावरण-
विज्ञानवाससे कल्पयाम्यहं उत्तरीयं ततो दद्याद्धासोऽर्द्ध-
नियमान्विते यमाश्रित्य महामाया जगत्सम्मोहनी स-
दा तस्मै ते परमेशाय कल्पयाम्युत्तरीयकं यज्ञसूत्रं त-
तो दद्याद्धवा स्वर्णनिर्मितं यस्य शक्तित्रयेणेदं संप्रो-
तमखिलं जगत् यज्ञसूत्राय तस्मै ते यज्ञसूत्रं प्रकल्पये-
त् हाराद्याभरणं दद्यात्स्वर्णाश्मसमन्विते स्वभावसु-
न्दरांगाय सत्यासत्याश्रयाय ते भूषणानि विचित्राणि क-
ल्पयाम्यमरार्चित अर्घ्यान्ते तज्जलं दद्यादुपचारान्तरान्तरे
समस्तदेवदेवेश सर्वतृप्तिकरं परं अखण्डानन्दसंपू-
र्णं गृहाण जलमुत्तमं चन्दनागुरुकर्पूरमिश्रो गन्धइ-
होच्यते सर्वांगलेपयोग्येन तापत्रयप्रशान्तये परमा

नन्दसौरभ्यपरिपूर्णादिगंतरं गृहाणपरमेशानत्वंकृ
पयापरमेश्वरं पंचपुष्पांजलीन्दद्यात्पूर्वोक्तेनव
वर्त्मना तान्यस्मात्यपिचयोग्यानिपुष्पाणिवक्ष्येमनो
कमलेकरवीरेहेतलसोजातिकेतकीकह्लारचम्प
कोत्पलकुन्दमन्दारनागकेशरपावंती नद्यावर्त्तकं
मल्लिकायुथीनवमालिकासौगन्धिकंचकोरकं को
रण्टलोकमञ्जनविल्वार्जुनमुनिपत्रकं पंचामलकं
शुद्धकर्णिकारंतथाशुभं पलाशादियथालाभंगोविन्द
यसमर्पयेत् मलिनंभूमिसंस्पृष्टंक्रिमिकेशादिदूषि
तं पर्युषितानिपुष्पाणिवर्जयेद्देवतार्च्चनेनिषिद्धदिन
त्रयेशुद्धंपद्ममामलकंतथातुलसीसर्वथाशुद्धात
थाविल्वदलानिच दिनैकंकरवीराणियोग्यानिचत
पोधन तुरीयगुणसम्पन्नंनानागुणमनोहरं आनन्द
सौरभंपुष्पंगृह्यतामिदमुत्तमं मंत्रसंपुटितांमस्मा
लकांदेववर्ष्मणि ततआसनस्थलेतांस्तान्गन्धपुष्पात
तैर्यजेत् पंचालिकायांदीप्तायांगणेशादिकमाद्यजे
त् यस्मध्येतगोविंदनैऋत्यांगणनायकं आग्नेय्यां
हंसमभ्यर्च्यैशान्यांशिवमर्चयेत् वायव्यामर्चयेद्देवी
भोगमोक्षफलाप्तये गन्धादिभिर्यथाभ्यर्च्यसिंहगास
र्च्येनततः शक्तौतत्रदक्षिणसर्वमन्यथाकेवलंयजेत्
विंशत्कृत्वोजपेन्मंत्रेनमस्कृत्यसमापयेत् ततोदेवे
षडंगानिवक्ष्यमाणेनवाजयेत् आग्नेय्यांशिवकोणेच

गो·
तं·
२९

29

वराननमेवाग्नकोणके मध्ये दिक्षु च पूर्वादिष्वङ्गषट्कं
समर्चयेत् हारस्फाटिककाश्मीराञ्जनमुक्तावह्निरोचिषो
ललना अभयवरोद्यतहस्ताः प्रधानतोऽङ्गदेवताः क
ल्पिताः एवमभ्यर्च्य मतिमान् देहेत द्देवतो यजेत् शुच
स्यं वेणुं घेत्रयत् पूजयेत्सुसमाहितः वर्णेवनमस्त
स्य मंत्रोऽयमुदीरितः कौस्तुभं हृदये रत्नं सूर्यायुत
समप्रभं कौस्तुभाय नम इति तस्य मंत्र उदीरितः तद
धो वनमाला च चन्द्रायुतसमप्रभं प्रणवं पूर्वमुच्चार्य
वनमालायै नम इति वदेत् वनमाला मनुः प्रोक्तः सर्वपा
पौघनाशनः कौस्तुभोर्द्धे च श्रीवत्सं चन्द्रायुतसम
प्रभं श्रीवत्साय नम इति मनुस्तस्य महर्षिभिः सह
स्रसूर्यसंकाशे कर्णे मकरकुण्डले मकरकुण्डलाय
नम इत्यस्य मनुरीरितः किरीटं मस्तके दीप्तं सूर्यायु
तसमप्रभं सूर्यायुतसमाभासकिरीटाय नमो वदेत्
प्रणवादिरयं प्रोक्तः किरीटस्य महर्षिभिः पूर्वादिदि
शमारभ्य प्रादक्षिण्यक्रमाद्यजेत् रामसुदामवसुदा
मकिंकिणीगन्धपुष्पकैः अन्तःकरणरूपास्ते कृष्ण
स्य परिकीर्तिताः आत्माभेदेन ते पूज्या यथा कृष्णस्त
थैव ते प्रणवादिनमोऽन्तैश्च मंत्रैस्तान् परिपूजयेत्
नवांगमस्तके देवस्य भोगांगं शृणु गौतम अष्टौ महिष्यो
देवस्य पुरस्तादि प्रपूजयेत् प्रदक्षिणक्रमेणैव रुक्मि
णाद्यास्तु ता मताः रुक्मिणी सत्यभामा च लक्ष्मणा च

सुलक्षणा कालिन्दीरुक्तजा नग्नजित्याख्या च सुनन्दका
द्रुतहेमसमप्रख्या रुक्मिणीरूढयौवना सितवस्त्रप
रीधाना सर्वाभरणभूषिता देवस्य वदनाम्भोजमिलिता
लिमधुव्रता वराभयकरोपेता भक्तायसुकयेसता इय
लक्ष्मीः पराशक्तिर्विश्वानुग्रहरूपिणी कलायकुसुम
श्यामा सर्वाभरणभूषिता पीताम्बरहरुच्छीणी सत्याख्या
धरणिस्सुता रत्नपूरकरा वामे दक्षिणे च वरप्रदा श्रमाश्च
गौराः श्यामाभाः क्रमेण परीकीर्तिताः पीताम्बरपरीधा
ना देवार्पितमनोमुखाः तद्बहिर्वसुदेवं च यशोदां देव
कीं पुनः वसुदेवो हेमगौरो वराभयकरस्थितः देवकी
श्यामसुभाग सर्वाभरणशोभना सितवस्त्रयुगाढ्या
च सर्वेप्सितफलप्रदा यशोदा हेमशंकाशा सितवस्त्र
युगप्रदा सर्वाभरणसन्दीप्ता कुण्डलोड्डासितानना
रोहिणी च यजेत्तत्र नन्दं गौरं समर्च्चयेत् वरदाभयसं
युक्तं समस्तगुरुपार्श्वदे वलदेवं तथा चैव पूजयेत् कु
न्दसन्निभं हालालोलं कुण्डलिनं हेमवं तं स्मरेत्तथा त
तो यजेत् सुभद्रां च श्यामलं रूढयौवनां तद्बहिर्वयस्यः
सर्वगोपं गोपीश्च समर्च्चयेत् इन्द्रनीलमुकुन्दाख्यान् तद्ब
हिः परिपूजयेत् इन्द्रनीलं मुकुन्दं च तथा चानन्दकन्द
पौण्ड्रकं रेशाख्यपद्मौ वनिधायाषौ प्रकीर्तिताः तद्बहिः
कल्पवृक्षांश्च इन्द्रादीन्तद्बहिर्यजेत् इन्द्रमैरावतारूढं
श्यामं वज्रधरं तथा साग्निं पं सपरिवारं च तद्बहिः परिपू

गो॰
ते॰
२॰
30

जयेत् अग्निं हेमसमाभासं शक्तितोमरधारिणं मेषारू
ढं शक्तिशुक्लं तेजसांपतिमर्च्चयेत् दक्षिणे पितृदेवं चम
हिषोपरिसंस्थितं पजेद्दण्डधरं चैव यमं पित्राधिदैवतं
राक्षसाधिपतिं नक्तं नैरृत्यां खड्गधारिणं नरयानस्थि
तं देवपरिवारैः समर्च्चयेत् पाश्चात्ये वरुणं शुक्लं मकरा
रूढमुज्ज्वलं अपांपतिं पाशधरं परिवारैः समर्च्चयेत् वाय
व्यां वायुदेवं च प्राणाधिपसमाह्वयं दत्तहस्तांकुशं मेण
वाहनं परिपूजयेत् शरदिन्दुसमाभासं कुम्भपाशश
लांछनं सोमं सोमदिगाधीशं नरारूढं समर्च्चयेत् ईशा
नं वृषभारूढं चन्द्रामृतसमप्रभं रुद्राधिपं शूलहस्तं
गन्धपुष्पैः प्रपूजयेत् इन्द्रेशानमध्यदेशे ब्रह्माणं हं
सवाहनं हेमगौरं च तं वेदकं पद्महस्तं समर्च्चयेत् रक्षो
वरुणयोर्मध्ये विष्णुं चक्रधरं यजेत् नागाधिपं तप
णीस्थं विष्णोः पारिषदान्यजेत् वज्रादीनायुधान्भ
शान् तेषां च बहिरर्च्चयेत् यथाभिन्नसमुद्भूतातरंग
भिन्नतोयधुः तथा कृष्णसमुद्भूताप नेतत्सायतोयधुः
तज्ज्ञानेन च तन्नैव साधकेन शुभेप्सुना एवं समाहृतिम
पदेशिकः कृष्णमर्च्चयेत् धर्मार्थकाममोक्षाख्यं करे तस्य
स्य निश्चिते अथवागादिकपतिभिस्तद्देवैरपि वार्च्चयेत् ए
वं वार्च्चयेत् कृष्णकामसुखेप्सुः सभाजनं यथतद्यजनो
शकः कृष्णाष्टकेन पूजयेत् श्रीकृष्णो वासुदेवश्च नारायण
समाह्वयः देवकीनन्दनः शौरिर्वार्ष्णेयनन्दनेतरं अस्रा
तकभारहारी धर्मसंस्थापकः स्मृतः अष्टौ वा पूजयन् कृष्णा
यथाविनाशमारतः इहभुक्त्वावरान्भोगानन्ते तद्धरीतां व्रजेत्

अगुरूशीरगुग्गुलसिताज्यमधुचन्दनैः सारङ्गो वैरि-
निर्मितैर्नासाध्योमधुमर्पयेत् वनस्पतिरसोत्पन्नोग
न्धाढ्यो गन्धउत्तमः आघ्रेयः सर्वदेवानां धूपोऽयं प्रति
गृह्यतां वर्त्याकर्पूरगर्भिण्या सर्पिषा तिलजेन वा सं
स्थापयन्नपात्रादौ सुदीप्तशिखया ततः अर्घोदकेन सं
स्कृत्य नन्दजाय निवेदयेत् उत्तार्य्य दक्षिपार्श्वतं घंटां वाम
दिशि स्थितां वादयन् वामहस्तेन दक्षहस्तेन चार्पयेत्
स्वप्रकाशो महातेजाः सर्वत्र तिमिरापहः सबाह्याभ्यन्त
ज्योतिर्दीपोऽयं प्रकाशो महातेजाः सर्वत्र तिमिरापहः
सबाह्याभ्यन्तज्योतिर्दीपोऽयं प्रतिगृह्यतां स्वर्णे वा ताम्र
पात्रे वा रौप्ये वा पंकजे दले स्थितोपदेशशाल्यन्नं सगुडं
मधुनाप्लुतं दधिदुग्धघृतोपेतं कदल्यादिफलान्वितं
आनीय देवपुरतः पंबीजेन विनिक्षिपेत् अस्त्रमंत्रेण
विधिवद्दहेत्तु मुद्रां प्रदर्शयेत् वह्निबीजं चामृतं संस्पृश्य चतु
र्दशस्वरान्वितं नादबिन्दुसमायुक्तं बीजं तदमृतात्मकं
परायेति च संप्रोच्य अनिरुद्धं वदेत् पुनः नैवेद्यं च ततो
मुकाकल्याणि नमो वदेत् श्रीकृष्ण नैवेद्यमेत्रोऽयमग्ने
न च निवेदयेत् अमृतोपस्तरणमसि स्वाहेति जलमर्प
येत् अन्वाहार्याय प्राणाय स्वाहेति प्रथमाहुतिः अंगु
ष्ठानामिकामध्यमाभिर्मुद्रिकामता आहवनीया
य अपानाय स्वाहेति च द्वितीयिका कनिष्ठांगुष्ठनामा च
मुद्रा ततः परिकीर्तिता गार्हपत्याय व्यानाय स्वाहेति हुती

गौ· नं· ३१

31

याहृतिः तर्ज्जन्यंगुष्ठमध्याभिर्लग्नमुद्रापरिकीर्त्तिता
तस्मायचउदानायस्वाहृयाचवतुर्थिका मध्यमानामि
कांगुष्ठवतुर्थीचकनिष्ठिका श्रावसमायसमानायस्वा
हाचपंचमीतथा सर्वाभिरंगुलीभिर्लग्नतमुद्रापरिकी
र्त्तिता प्रणवाद्यैरेभिरेवदेववक्रेहुनेद्गुरुः ॐनिवेद
यामिभवतेगृहाणेदंहरिर्हरे निवेद्यार्पणमंत्रोऽयंस
पर्य्यास्तप्रकीर्त्तितः तर्णेविमृष्टमतिमान्दद्याद्गण्डू
षकंततः अमृतोपस्तरणमसिस्वाहेतिजलमर्पयेत्वि
ष्वकसेनायवेदद्याच्छेषं नैवेद्यमुत्तमं उच्छिष्टभोजिनो
ऽन्येपतेषामवधारय शिवचण्डेश्वरायेतिविष्णोविष्व
कसेनायच शक्त्युच्छिष्टंशेषिकायैदद्याद्वनसिद्धयो
अन्यथानैवसिद्धिःस्याद्रौवकोनरकंव्रजेत् नैवेद्यञ्जात
मुहूर्त्तस्थानशुद्धिंविधायच आचमनीयजलंदद्यादंत
शोधनमेववाहस्तलेपनतोदत्वापुनःपानीयमर्पये
त सूत्रवस्त्रद्वयंदत्वादद्याद्वस्वर्णपादुके पूजास्थानं
समानीयवक्रमालांतथार्पयेत् दिव्यगन्धंततोदद्या
ताम्बूलंशशिसंयुतं स्तोत्रैःस्तुत्वाचविधिवत्कृत्वाप्र
दक्षिणंहरिं वेदविद्योथवेदत्वायत्फलंलभतेनरः
तत्फलंलभतेभक्त्याकृत्वाकृत्स्नप्रदक्षिणं सप्तद्वीपां
धरांदत्वावेदविद्यामहात्मने तत्फलंलभतेभक्त्या
कृत्वाकृत्स्नप्रदक्षिणं पद्भ्यांकराभ्यांजानुभ्यामुरसाशि
रसादृशावचसामनसाचेतिप्रणामोऽष्टांगईरितः भू

मोनिपत्ययः कुर्य्यात्कृष्णस्य ध्यानमतिः सुधीः सह
स्वजन्मजेषाणं त्यक्त्वा वैकुंठमाप्नुयात् नवीननीरद
श्यामं नीलेन्दीवरलोचनं वल्लवीनन्दनं वन्दे कृष्णं गो
पालरूपिणं स्फुरद्बर्हदलोद्बद्धनीलकुंचितमूर्द्धजं क
दम्बकुसुमोद्बद्धवनमालाविभूषितं गण्डमण्डलसं
सर्गिचलत्कांचनकुण्डलं स्थूलमुक्ताफलोदारहा
रोद्द्योतितवक्षसं हेमांगदतुलाकोटिकिरीटोज्ज्वल
विग्रहं मन्दमारुतसंक्षोभवल्गिताम्बरसंचयं रु
चिरोष्ठपुटन्यस्तवंशीमधुरनिस्वनैः लसद्गोपालि
काचेतो मोहयंतं मुहुर्मुहुः वल्लवीवदनाम्भोजमधु
पानमधुव्रतं क्षोभयंतं मनस्तासां सस्मेरापांगवीक्ष
णैः यौवनोद्भिन्नदेहाभिः संसक्ताभिः परस्परं विचित्रा
म्बरभूषाभिर्गोपनारीभिरावृतं प्रभिन्नांजनकालिन्दी
जलकेलिकलोत्सुकं योधयंतं क्वचिद्गोपान्व्याहृ
यंतं गवां गणं कालिन्दीजलसंसर्गिशीतलानिलक
म्पिते कदम्बपादपच्छायेस्थितं वृन्दावने क्वचित् र
त्नभूधरसंलग्नरत्नासनपरिग्रहं कल्पपादपमध्य
स्थहेममण्डपिकागतं वसंतकुसुमामोदसुरभीकृ
ते दिग्मुखे गोवर्द्धनगिरौ रम्ये स्थितं रासरसोत्सुके
सव्यहस्ततलन्यस्तगिरिवर्य्यातपत्रकं खण्डिताख
ण्डलोन्मुक्तमुक्तासारघनाघनं वेणुवाद्यमहोल्लास
कृतहुंकारनिस्वनैः सवत्सैरुन्मुखैः शश्वद्गोपाले

गो· तं· ३२

32

रभिर्वीजितं कृत्स्नमेवानुगायद्भिर्बल्लवैष्टावशवर्त्तिभिः द
ण्डपाशोद्यतकरैर्गोपालैरुपशोभिते नारदाद्यैर्मुनिवरै
र्वेदवेदांगपारगैः प्रीतिसस्निग्धया वाचा स्तूयमानं परात्
परं यएवं चिंतयेद्देवं भक्त्या संस्तौति मानवः त्रिसन्ध्यं तस्य
तुष्टः सो ददाति वरमीप्सितं राजवल्लभतामेति भवेत्
सर्वजनप्रियः अचलां श्रियमाप्नोति स वाग्मी जायते ध्रुवं
अथ मुद्राः प्रदर्श्याथ अग्निसंस्कारमाचरेत् मोदनात् सर्व
देवानां द्रावणात्पापसंततेः मुद्राख्याः कथिताः सद्भिर्देव
सान्निध्यदायिकाः गौतम उवाच भगवन्मे त्वया मुद्राः सू
चिता न प्रकाशिताः कथं विरचनं तासां कारुण्यात् ब्रूहि
मे गुरो नारद उवाच कनिष्ठांगुष्ठकौ शक्तौ करयोरितरे
तरं तर्ज्जनीमध्यमानामाः संहता भुग्नवर्ज्जिताः मुद्रैषा
गालिनी प्रोक्ता शस्ता गोपालपूजने वनमालभिनयवत्
कराभ्यामागलादथः जानुपर्यंतमिमिषा मुद्रा स्याद्वन
मालिका ओष्ठवामकरांगुष्ठो लग्नस्तस्य कनिष्ठिका दक्षि
णांगुष्ठसंयुक्ता तत्कनिष्ठा प्रसारिता तर्ज्जनीमध्यमा
नामाः किंचित् संकोच्य चालिताः वेणुमुद्रेहकथिता सु
गुप्ता प्रेयसी हरेः अंगुलीः संहताः कृत्वा करयोर्वामदक्ष
योः वामनासासमायुक्ता दक्षपाणिकनिष्ठिका दक्षस्य
मध्यमाक्रान्ता वामहस्तस्य तर्ज्जनी वाममध्यमयाक्रान्ता
दक्षहस्तस्य तर्ज्जनी संयुतौ कारयेद्विद्वानंगुष्ठावुभयो
रपि धेनुमुद्रा निगदिता गोपिता साधकोत्तमैः करौ सं

पुटितौ कृत्वा वामपाणिकनिष्ठिका निष्पीड्य दक्षपा-
णिस्थदक्षिणांगुलिभिर्दृढं तथा वामांगुलिभिर्वैरतिग-
ढं निपीड्येत् तृतीये बिल्वमुद्रास्यात् प्रशस्ताकृ सपूज-
ने कायेन मनसा वाचा बुध्याबुध्या च यत्कृतं इहजन्मनि
पूर्वस्मिन् अथवा पापसंचयं हृमाज्ञाननयोजनेन तत्त्वं च
त्यास्युन संशयः देवाः सर्वे नमस्यन्ति प्रणम्यन्ति तथा जनाः
कामधुग्वार्थ्यविधिवन्निक्षिप्य हृदयोपरि कृत्वेतरं करं वा-
मे कृत्वा सम्यक् समांगुलीः अन्योन्यपृष्ठकरयोर्मध्यमा-
नामिकांगुलीः वामकनिष्ठया दक्षकनिष्ठां च निपीड्य
च वामानामिकया दक्षतर्जनीं च निपीडयेत् वामांगुल-
त्रयोपरि कुर्यात् दक्षिणहस्तांगुलित्रयं एकत्र योजितं कृ-
त्वा मुद्रास्यात् कौस्तुभाभिका दक्षिणमणिवन्धे च वामां-
गुष्ठं नियोजयेत् मुद्रेयं कौस्तुभाख्या लोकादर्शनीयाथ
त्वतः कृत्वेतरं करं वामे कृत्वा सम्यक् समांगुलीः तर्ज-
न्युपरि वामं च न्यसेत् करतले ततः अंगुष्ठौ चालनीयौ
च मत्स्यमुद्रेच मीरिता करौ संपुटितौ कृत्वा मणिवन्धौ
संयोजितौ अंगुष्ठं च कनिष्ठं च प्रविधाय संयोजिते शेषा
अंगुलयः सर्वाउभयोर्वामध्यगाः परस्परमसंलग्नाः शू-
न्यमध्ये च कारयेत् उक्ता कलसमुद्रेयं गोपालार्चावि-
धौ शुभा कृत्वेतरे करतले अन्यतरांजलिसंपुटे अन्योन्य-
मति संलग्न अंगुष्ठान्तरमाहिते कथिता कूर्ममुद्रेयं
सर्वतन्त्रेषु गोपिता अथाकुंचिते ततः कृत्वा वामांगलि च

गौ· तं· ३३

33

तद्द्वयं प्रसार्य्यैव तदंगुष्ठं दलहस्तेन वेष्टयेत् प्रसार्य्येत
र्जनीं दलान्तदंगुष्ठेच मंत्रवित् शंखमुद्रेयमुद्दिष्टा दर्श
नात् पापनाशिनी इति गौतमीये महातंत्रे दशमोऽध्या
यः १०॥ अथाग्निजननं वक्ष्ये स्वस्वमंत्रानुसारतः धर्म्मार्थ
काममोक्षाणां यत् कृत्वा फलमश्नुते गोमयांतः समालि
प्य कुण्डे सर्वत्र मंत्रवित् सामान्यार्घ्यं प्रकल्प्याथ पंचगव्ये
न सेचयेत् त्रिकोणं तद्बहिः षट्कोणं च पद्मं प्रकल्पयेत्
चतुरस्रं च तद्बाह्ये एवं वा वह्निमण्डलं कुण्डस्योत्तरभागे
च त्रिरेखां हस्तमात्रकं दक्षिणोत्तरतस्ततः कुर्य्याद्रेखा
त्रयं शुभे अर्च्चाद्भिः प्रोक्ष्य सर्व्वं हि पंचशुद्धिं समाचरेत् वी
क्षणं मूलमंत्रेण कवचेनाथ लेपयेत् अस्त्रेण रक्षितं
कृत्वा वह्नेः संस्कारमाचरेत् पाषाणभवमग्निं वा अथवा
योनिसम्भवः श्रोत्रियाणां गृहोत्थं वा वनस्थं वाथवाह
रेत् यदृच्छालाभसंप्राप्तो योग्योऽयं होमकर्म्मणि निर
ग्निब्राह्मणाल्लब्धो सर्वलाभकरो भवेत् तत्र वन्यस्य त
र्थीशफलं दद्याद्धुताशनः वेश्यात् शूद्राच्च विफलं जाय
ते होमकर्म्मणि तस्मात् सर्वप्रयत्नेन वह्निमुक्तं समाह
रेत् आनीय कांस्यपात्रस्थं क्रव्यादांशं परित्यजेत् क्रव्या
देभ्यो नमस्कृत्य प्रणवाद्यो मनुर्भवेत् रेखाणां मुद्गराग्रा
णां बलि वैवस्वतेन्द्रवः प्रागग्राणां च रेखाणां मुकुन्देशपु
रन्दराः ततो वह्नेर्योगपीठमर्च्चयेत् कर्णिकोपरि धर्म्म
ज्ञानं च वैराग्यमैश्वर्य्यमादितो यजेत् पूर्वादिदिक्षु वा सर्व्वा

न् तथा धर्म्मादिकान् यजेत् मध्ये च पूजयेद्वह्नेर्नप्रधा
न्को विधानवित् पीता श्वेतारुणा कृष्णा धूम्रा तीव्रा स्फु
लिंगिनी रुचिरा ज्वालिनी प्रोक्ता कृशानोर्णव शक्तयः
श्रमर्कमण्डले पूज्यं ज्वं सोममण्डले यजेत् मेवह्निमण्डले
तदर्च्चयेद्गन्धपुष्पकैः वागीश्वरीमृतुस्नातां नीले
न्दीवरसन्निभां वागीश्वरेण सहितामुपचारैः प्रपूजयेत्
शक्तिप्रणवबीजाभ्यां तयोर्ध्वनमीरिते वागीश्वरीमृत
मतीं पुरुषाधिष्ठितां स्मरेत् वह्निं संस्कृत्य पात्रस्थं वी
जेन तं मंत्रयेत् चैतन्यं प्रणवेनैव योजयन्तं प्रपूजये
त् आत्मनोऽभिमुखं वह्निं जानुष्टमहीतलः शिवबि
जायिया देव्या योनौ वह्नेविनिक्षिपेत् ततो देवाय देव्यै च द
द्यादाचमनीयकं गर्भनाड्याः एतद्ध्यायेद्वह्निरूपं परंगु
रुः पश्चाद्गर्भस्य रक्षार्थं प्रदद्याद्दर्भकंकणं भूषाभिभू
षयोद्देवीं त्रैलोक्यात्पत्तिमातृकां रेफवायुषदस्वरेश्च
नादबिन्दुविभूषिताः सादिषान्ताश्च जिह्वानां मनवः परि
कीर्त्तिताः पादयोर्लिंगे तथा नाभौ हृदये कंठमूलतः लम्बि
कायां भ्रुवोर्मध्ये जिह्वाज्वाला रुचौ न्यसेत् हिरण्या कनका
रक्ता कृष्णा सुप्रभा मता बहुरूपातिरक्ता च जिह्वाः स
प्तयोनितः सहस्रार्च्चिः स्वस्तिपूर्ण उत्थितः पुरुषस्तथा
धूमव्यापी सप्तजिह्वाश्चतुर्धारः इति स्मृतः षडंगमंत्रा वह्ने
स्तु प्रणवाद्या नमोऽन्तकाः हृदयादिक्रमेणैव मलल्या
स्त्रांगदेवताः मूर्द्धिण स्कन्धे तथा पार्श्वे कसोत्तकटिपार्श्व

ग्रो॰ तं॰ ३४
34

के स्कन्धे मूर्ध्नि च विन्यस्य प्रादक्षिण्यक्रमेण तु जातवे
दाः सप्तजिह्वो हव्यवाहनसंज्ञकः अश्वोदरजसंज्ञोऽस्याग्
नेर्वैश्वानराह्वयः कौमारतेजा विश्वामुखोऽन्ने देवमुख
स्तथा एवं विमलदेहः सन् ज्वालयेन्मनुनामुना चित्पिं
गलस्तद्वयेदहद्वये तथापि च सर्वज्ञोज्ञापय स्वाहा मन्त्रो
यं समुदाहृतः अग्निं प्रज्वलितं वन्दे जातवेदं हुताशनं
सुवर्णवर्णममलं समिद्धं सर्वतोमुखं समिद्धेनव मन्त्रेण
त्रिभिर्मन्त्रैर्हुताशने ज्वालयेन्मतिमान्मन्त्री अन्यथा वि
फलं भवेत् दर्भैः सगर्भैः शुद्धैश्च मूलमध्याग्रकादितैः
संस्तरेद्धि पिवन्मन्त्री प्रदक्षिणवशादथ एवं संस्तरणं
कुर्याद्धूर्जे पितान्मनो दिशा यत्तहतोड्वै स्तहत्कौश्च
परिधित्रयं मध्यस्थमेखलायां तु संस्तरे तत्र विन्नमः अ
यवेत् स्थण्डिले मन्त्री भूमौ सर्वं परिस्तरेत् गन्धादिभिः
समभ्यर्च्य वह्निं देवं विभावयेत् त्रिनयनमरुणाभं बद्ध
मौलिं शुक्लांशुकमरुणमणिकाकल्पमम्भोजसंस्थं
अभिमतवरशक्तिस्वस्तिकाभीतिमुद्रैर्मरकतकमलमा
लालङ्कृतांशं कृशानुं सुवर्णवर्णममलं लसत्स्वर्णो
पवीतकं चतुर्भुजं द्विशिरसं हव्यकव्यहितनासिकं कम
ण्डलुतालहस्तं शक्तिस्वस्तिकधारिणं चतुःश्रोत्रं शाह्व
यमानमनलं एवं वामनसा ध्यायेच्छान्तिकादौ गुरूत्तमः
हेमसंक्लसगते वर्णं ध्यायेन्मारणकर्म्मणि मूर्तिरष्टौ स
मभ्यर्च्य षट्कोणेन तु षडङ्गकं मध्ये जिह्वायं जेष्ठ द्वैवी ह्रूं

तन्मंत्रेनायजेत् वैश्वानरपदं पूर्वं जातवेदमनंतरं
लोहिताक्षं ततस्तोकारहावह ततः परं सर्वकर्माणि
देहिमेस्वाहामनुःसमुद्धितः आज्यस्थालीं समानीय तत्रा
लयेदल्लमुद्धरन् कुएैःङ्गगरान् समुत्तोल्य न्यसेत्तद्योग
मेत्रतः तस्यामाज्यं विनिक्षिप्य जानीयात्तापनेहितेषु ज्वा
ल्यकुशगुच्छं तत्राज्ये क्षिप्त्वानले क्षिपेत् अभिद्योतनमि
त्युक्तं सर्वत्र सर्वकर्मसु पुनः कुशान् समुज्वाल्य निक्षि
पेदाज्यमध्यतः मूलमंत्रेणमतिमानाज्यसंस्कार ईरितः
अभिमंत्र्य च मूलेन रक्षयेदर्भमुद्धरन् अदर्शपवित्रयोनी
च आज्यं तदमृतात्मकं स्रुक्स्रुवौ च समादाय विधिना
निर्मितौ गुरुः शिशुः प्रतापयेद्वह्नौ पुनः प्रक्षाल्य वारि
णा पुनः प्रतप्य तौ मन्त्री स्थापयेत्तौ स्वदक्षिणे प्रादेश
मात्रं समग्रं छित्वा दर्भं युग्मं हुते क्षिपेत् कृत्वा भागौ श्रुक्स्रुक्
स्रुपातौ स्कन्दनाद्विनाडिकाः वामदक्षमध्यभागेषीडाद्याः
संस्मरेत्ततः श्रुवेण दक्षिणाद्भागादादाय स्वाहयामुना ज
हुयादाज्यमादाय वह्नेर्दक्षिणलोचने वामतस्तद्वदादाय
सोमायस्वाहया ततः मंत्रेणानेन जुहुयादग्नेर्वामविलो
चने मध्यात्तद्वत्समादाय अग्नेर्भालस्थलोचने जुहुयाद
ग्निसोमाभ्यां स्वाहेति मन्त्रनामुना हुंमंत्रेण श्रुवेणाज्य
भागादादाय दक्षिणात् जुहुयादग्नये स्विष्टिकृते स्वाहेति
तन्मुखे इत्यग्नेर्नेत्रवक्त्राणां कर्ण्योद्घाटनं गुरुः पुनश्चा
हुतिभिर्हुत्वा जिह्वाग्रं मूर्त्तितो हुनेत् वैश्वानरेणमंत्रेण

गो॰
तं॰
३५
35

त्रिवारंजुहुयाद्दग्धुं संस्कारार्थंततोवह्नेर्हुनेत्रवनवा
हुतीः प्रणवाद्यनमतिमान् स्वाहान्तेनतदुच्चरन् गर्भा
धानंपुंसवनंसीमंतोन्नयनंतथा जातकर्मतथानामक
पनिष्क्रमणंतथा चूडोपनयनेभूयोवेदाध्यायनमेवच
गोदानंचविवाहंचसंस्काराःशुभकर्मणि अशुभेमरणा
न्तानेपृथक्कालेत्रवेदिभिः ततस्थापितरोवह्नेःसंपूज्यहृ
दयेनयेत् वह्निमंत्रेणविधिवद्याहुतिपंचकं समिधः
पंचजुहुयान्मलाग्रघृतसंप्लुताः गुरुर्हृदयमंत्रेणवि
धिवत् स्वाहयाविना महागणेशमंत्रेणहुनेदेकादशा
हुतीःसामान्यसर्वदेवानामेतदग्निषु विस्तरे वह्निरूपा
यांचजिह्वायामावाह्यपरमेश्वरं गन्धादिभिःसमभ्यर्च्यजु
हुयात् षोडशाहुतीः मूलमंत्रेणविधिनावक्त्रैकी
करणंत्विदं पुनस्तेनैवजुहुयादाहुतीःपंचविंशतिना
डीसन्धानशुद्धिंचवह्निदेवनयोरपि अंगादिपरिवाराणा
मेकैकामाहुतिंहुनेत् पुनर्व्याहृतिभिर्हुत्वाहोमंकुर्या
द्यथाविधि तिलेनाज्येनजुहुयात्सहस्रादियथावि
धि अनुक्तेनहविर्द्रव्येतिलाज्यंहविरुच्यते जुहुयात्क
मलंवामधुरत्रयसंयुतं पायसंमधुरोपेतंजुहुयाद्वायथा
मतिः आस्यान्तर्जुहुयाद्वह्नेःपण्डितःसर्वकर्मसु वधि
रंतेकर्णहोमेनेत्रेत्वन्धतमाप्नुयात् नासिकायांमनःपी
डाशिरोहोमीहिमस्मदः यतःकाष्ठंततःश्रोत्रंयतोधूमो
ऽयनासिकायतोऽल्पज्वलनंनेत्रंयतोभस्मततःशिवःयतः

प्रज्वलितो वह्निस्तस्मिंस्त्वं जातवेदसः । एवं होमं समाधा
य मतिमान् अपयेच्चरुं । पात्रेणाम्नमये शुद्धे गव्येन का
पिलेन वै । शुद्धेनाज्येन संभूते प्रस्ते विंशतिं क्षिपेत् । हु
तधारां ततो दद्याद्यावत्स्विन्नो भवेच्चरुः । आवतार्य त
तो विद्वान् भागत्रयमथाद्वयेत् । अथाचरेत् भागमेकं स
मादाय नित्यहोमं समाचरेत् । कुण्डे वा स्थण्डिले मंत्री स्थ
ले वा शोधिते तथा । एकहस्तामिते देशे कुशापुष्पाम्बुसे
विते वह्निं तत्र समाधाय जातवेदो मनोर्जपेत् । मंत्रं जपे
त् आहुतिभिस्ततो हुत्वा कल्पमावास्य भक्तितः । गन्धा
दिभिः समभ्यर्च्य मूलेन पंचविंशतिं । आहुतीर्जुहुयान्म
न्त्री षडंगहोमं समाचरेत् । ततो गम्भुं ततो भूत्वा नमस्कृत्य
च मंत्रवित् । विसृजेद्वह्निं तु गेयाग्नि नित्यहोमोऽयमीरि
तः । स्वगृह्योक्तविधानेन वलिवैश्वमथाचरेत् । भागद्वय
मथ चरोः कृत्स्नाय विनिवेदयेत् । एकभागं स्वयं भुक्त्वा शि
ष्टं शिष्यं समर्पयेत् । शायीत संयतः शिष्यः कम्बले पला
ले वा कुशास्तरे । भूतेश्वरस्य मंत्रेण स्वशिखां विवन्धयेद्
गुरुः । ततः शयीत तां रात्रिमधिवासोऽयमीरितः । इति गौ
तमीये एकादशोऽध्यायः ॥ ततः प्रातः समुत्थाय कृत
नित्यक्रियो गुरुः । कृतकृत्योऽपि शिष्यस्तु निषीदेद्गुरु
सन्निधौ । कथयेद्याविहृतां तेन शुभं वा यदि वाशुभं । स्त्रमं
गलीति नारीभिः सह संभोजनं मिथः । गिरिशृंगारोहणं
वरूल्यश्वरथ्यारोहणं । आरोहणं सौधगेहे देवान्तसवनि

गीतएं मंगलेचस्त्ववामोशादर्शनेस्पर्शनेतथा मंत्रसि
द्धस्पलिंगानिप्रोक्तानितवसत्रत ग्रनाकुलानिकथये
स्पृणनिच्यानिसर्वतः कुलस्ववर्णैर्भटैःखमेषहारस्तैलले
पने विप्राणांरोषवादेचपरस्त्रीणांनिषेवणंसिद्धिविघ्ना
निचोक्तानि ग्रन्यानिनिन्दितानिच पवदोषसमाज्ञायत
णात् परिहरेदगुरुः होमंकुर्यात्सहस्रादिद्रव्यैःकल्प
कदर्शितैः सांगंसपरिवारंवहुत्वावलिमथाचरेत् मएड
लस्यवहिर्भागेलोकेशादिवलिंहरेत् नक्षत्राणांसवाराणां
सराशीनांयथाक्रमं गन्धाद्यैःसम्यगभ्यर्च्यतत्रनमैत्रैस्तुमं
त्रवित् मुद्रात्रेनत् दद्याद्वलिंगन्धपुष्पधूपदीपकमादरा
त् नाराणामश्विन्यादीनांराशिःपादाधिकद्वयंमेषादिशु
क्तानलत्रसंस्ताधूर्वमनन्तरं देवताभ्यःपदप्रोक्तादिवान
केवदेत्तथा चरेभ्यस्थापसर्वेभ्योभूतेभ्यश्चनमोवदेत् प
वेराशीन्संपूर्णान्तस्मिंस्तद्वत्प्रयोजयेत् तथाराशपधि
पानांच ग्रहाणांतत्रतत्रतुमीनमेषांतरालेतत्करणानां
वलिंवदेत् मेषस्यवृश्चिकस्यारः शुक्रोवृषतुलाधिपः
वुधश्चैवकन्यकानाथस्तुल्यश्चकर्कटाधिपः सिंहराशपधि
पोभानुश्चापमीनाधिपोगुरुः मकरस्यापिकुम्भस्यमन्दो
राशपधिपाइमे लोइन्द्रायेसादिविस्पपारिपूदमर्च्येत्तथा
दद्याद्वलिंदिगीशेभ्याविधिनष्यगुरुत्तमः ॐ अश्विनीदेव
ताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यःसर्वभूतेभ्योनमः भरणीकृत्ति
कापादेदेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यःसर्वभूतेभ्योनमः

कृत्तिकात्रिपादरोहिणीदेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः
सर्वभूतेभ्योनमः कृत्तिकात्रिपादरोहिणीदेवताभ्योदि
वानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः रोहिणीमृगशीर्षपू
र्वार्धाद्वेदेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः
मृगशीर्षोत्तरार्द्धेदेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्यो
नमः आर्द्रापुनर्वसुत्रिपाददेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः
सर्वभूतेभ्योनमः पुनर्वसुपादपुष्यदेवताभ्योदिवान
क्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः आश्लेषादेवताभ्योदिवा
नक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः मघादेवताभ्योदिवान
क्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः पूर्वफल्गुण्युत्तराफल्गु
णीपाददेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः
उत्तराफल्गुणीद्विपादहस्तादेवताभ्योदिवानक्तंचरी
भ्यः सर्वभूतेभ्योनमः हस्ताचित्रार्द्धेदेवताभ्योदिवान
क्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः हस्ताचित्रार्द्धेदेवताभ्यो
दिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः चित्रोत्तरार्द्धस्वाती
देवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः स्वातीवि
शाखात्रिपाददेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्यो
नमः विशाखापादानुराधात्रिपाददेवताभ्योदिवान
क्तंचरीभ्यः सर्वदेवताभ्योनमः ज्येष्ठादिदेवताभ्योदि
वानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः मूलादिदेवताभ्यो
दिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः पूर्वाषाढोत्तराषा
ढापाददेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः

उत्तराषाढश्रवणादेवताभ्यो दिवानक्तंचरीभ्यः सर्व
भूतेभ्योनमः श्रवणाधनिष्ठार्द्धदेवताभ्योदिवानक्तं
चरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः धनिष्ठार्द्धशतभिषगदेवता
भ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः शतभिषकपू
र्वभाद्रपदत्रिपाददेवताभ्यो दिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभू
तेभ्योनमः पूर्वभाद्रपदोत्तरभाद्रपददेवताभ्यो दिवा
नक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः रेवतीदेवताभ्योदिवा
नक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः मेषाश्विनीभरणीकृ
त्तिकापाददेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योन
मः वृषभकृत्तिकात्रिपादरोहिणीमृगशिरः पूर्वार्द्धदेव
ताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः मिथुनमृग
शिरार्द्धपुनर्वसुत्रिपाददेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः
सर्वभूतेभ्योनमः कर्कटपुनर्वस्वेकपादपुष्याश्लेषदे
वताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः सिंहमघा
पूर्वोत्तरापाददेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्यो
नमः कन्योत्तरात्रिपादहस्तचित्रार्द्धदेवताभ्यो दिवानक्तं
चरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः तुलाचित्रोत्तरार्द्धस्वातीविशा
खात्रिपाददेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योन
मः वृश्चिकविशाखापादानुराधाज्येष्ठादेवताभ्योदिवा
नक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः धनुर्मूलपूर्वाषाढोत्तरा
षाढपाददेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः
मकरोत्तराषाढत्रिपादश्रवणाधनिष्ठार्द्धदेवताभ्योदिवा

नक्तंचरीभ्यः सर्वभूतेभ्योनमः कुम्भधनिष्ठाशतताराईश
तभिषकपूर्वभाद्रत्रिपाददेवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यः
सर्वभूतेभ्योनमः मीनपूर्वभाद्रपदउत्तरभाद्ररेवती
देवताभ्योदिवानक्तंचरीभ्यःसर्वभूतेभ्योनमः श्रावर
णादेवताभ्योनमः शुक्रदेवताभ्योनमः बुधदेवताभ्यो
नमः चन्द्रदेवताभ्योनमः आदित्यदेवताभ्योनमः बृह
स्पतिदेवताभ्योनमः शनैश्चरदेवताभ्योनमः सिंहदेव
ताभ्योनमः व्याघ्रदेवताभ्योनमः वराहदेवताभ्योनमः
खरदेवताभ्योनमः गजदेवताभ्योनमः वृषभदेवता
भ्योनमः कुक्कुरदेवताभ्योनमः हरदेवताउग्रगुह्यवि
स्वब्रह्मलक्ष्मीधनाधिपाद्वारदेवता इत्युक्तातेभ्योवलिं
हरेद्गुरुः इत्ययंवलिविधिःप्रोक्तःसर्वविघ्नोघनाशनः
गोपुच्छमथिकंतस्मात्तेणेगात्तरणंभवेत् जम्बीरंकलि
ह्वतेवतस्मात्चैवेथांसिकल्पयेत् गुडसिन्दूरवालार्कवर्णै
वह्निः सुशोभनः भेरीवादित्रगम्भीरशाह्नोवह्निःशुभप्रदः
चन्द्रचन्दनकुन्दाभधूमःसर्वार्थसिद्धिदः खरवायसव
च्छेन्नोवह्निःसर्वविनाशकृत् कृत्स्नःकृष्णातेवर्णोराज्य
वापिविनाशयेत् पूर्णाहुतिंततोदद्यात्सम्यिग्वेवविधा
नवित् ॐभूरग्नयेपृथिव्यैमहतेस्वाहयाततःभूवोवा
यवेचांतरीक्षायचदिवेवमहतेचस्वाहयाततः स्वश्चन्द्र
मसेदिग्भ्यश्चनक्षत्रेभ्यःस्वाहा ॐभूर्भुवःस्वश्चन्द्रमसे
नक्षत्रेभ्यश्चदिग्भ्यश्चमहतेस्वाहा स्वकस्त्रवोचममात्र

गौ॰
तं॰
३८

य हुतेनार्घ्यं ततो पुनः होमद्रव्याणि निक्षिप्य नाभौ सं
स्थाप्य ततो पुनः ब्रह्मार्पणेन मनुना दद्यात् पूर्णाहुतिं पु
नः इतः पूर्वं प्राणबुद्धिदेहधर्माधिकारतो जाग्रत्स्वप्न
सुषुप्त्यवस्थासु च मनसा वाचा कर्मणा हस्ताभ्यां पद्भ्या
मुदरेण शिश्नायत् स्मृतं यदुक्तं यत्कृतं तेन तत्सर्वं ब्रह्मा
र्पणं भवतु स्वाहा ब्रह्मार्पणमनुः सोऽयं ब्रह्मार्पणवि
धौ स्मृतः इति श्रीगौतमीये द्वादशोऽध्यायः एवं होम
विधिं कृत्वा कुण्डस्थण्डिलदेवताः दिक्पालदेवताश्चा
पि श्रीकृष्णार्पणाद्देवता आनयेत् कलसं चापि कृत्वैकं भा
वयेद्गुरुः कृत्संस्थया पूतेनीत्वा शिष्यमारूपतंत्रवित्
वामस्थाने त्वेव श्रीया त्र्यम्बमंत्रेण यत्नतः पाचयित्वा पंचाग
व्यमद्यामृतमध्यं शुभं स्पृष्ट्वा तेन त्र्यम्बमंत्रेणोऽध्वषट्कं वि
शोधयेत् विलृत्वा तिसं शोध्य त्र अभिषेकगृहं नयेत्
वर्णाः कलापदं तत्त्वं मंत्रो भुवनमेव च अध्वषट्कमिति
प्रोक्तं मुनिभिस्तत्त्ववेदिभिः वर्णाध्वा वर्णं शाखेश्वफला
न्याषडभिरीरिता पादाध्वा पदसमूहः स्यात तत्त्वाध्वा पंच
विंशति षट्त्रिंशद्देवं तत्त्वानि इति तत्त्वविदो विदुः मंत्रा
ध्वा मंत्रराशिः स्यात्ते हि वै दिक्तं त्रिकाः भुवनाख्येति क
थिता भुवनानि चतुर्दश शोधयाम्यमुमध्वानममुकस्य
हि पर्वतः वेदगर्भो नमस्यान्ते मन्त्र अध्वविशोधने नवाहु
ती गुरुः कुर्यात् एकैकाध्वविशोधने हस्ते गृहीत्वा तं शि
ष्यमभिषेकगृहं नयेत् निवेश्य पमातृकायंत्रे सेचयेत्तक

लमास्तैः हंसात्तु भव पूर्णात्मा आचार्यस्थानयेद्वरं
गोरोचनापल्लवानि कल्पवृक्षस्थियामरुधन् शिशोः शि
रसि संयोज्य विलोममातृकां जपेत् मूलमंत्रं तथाजप्ता
कुर्याद्देवाभिषेचने हंसात्मकं ततस्तोयं शिवआदिप
दावधि अभिषिंचेत्तेन मंत्री हंसात्मा भवति ध्रुवं तनौष
धिकलाभिन्नजलं हंसात्मकं भवेत् तेन तत्संकमात्रे
ण शिशुः हंसेन चात्मस्था पूर्वयः कुरुते भक्त्या आत्मानं
विसृज्य संस्कृतं इह भुक्त्वा यथाकामं देहांते तत्पदं व्रजेत्
चंदनालेपितांगश्च द्विजाशीर्भिश्च संयुतः हंसात्मकं
देशिकं तं प्रणम्य च पुनः पुनः निषीदेत् सन्निधौ तस्य
नियतो विनयान्वितः मायाजालेन संदेहे गुरुः सामरस्य
यत्नतः दक्षकर्णे वदेन्मंत्रं त्रिवारं पूर्णमानसः गणेशा
दिमनुं चोक्तक्रमयोगात् कथयेद्गुरुः मंत्रार्थं मंत्रबीजं
च तच्छक्तिं तत्कलापि च आत्मानं दर्शयेत्साक्षात्तस्य
नाम्नात्मनस्ततः मंत्रकुण्डलि देवानाम कार्यं तं प्रका
शयेत् सिद्धांते वै सर्वं यत्नाद्बोधयेत् कृपया गुरुः
एकं चोपदिशेच्छिष्यं यथा तन्मयतां व्रजेत् यथा ग्राम
शतं तोयं विष्ठादिमूत्रदूषितं गंगायां मिलितं तद्गंगे
व भवति ध्रुवं यथा मात्मासाम मेयत्र पातीतो भवेच्छिशुः
शिष्योऽपि पूर्णतां ज्ञात्वा गुरुं यत्नेन तोषयेत् गुरवे दक्षि
णां दद्याद्धिरण्याई भक्तितत्परः तदर्द्धं वा ततो दद्यात् य
थाशक्त्याथ भक्तितः वित्तशाठ्यं न कुर्वीत कृतेनार्थं स

गौ· तं·
३९

माहरेत् गोभूहिरण्यवस्त्रादीन् गुरवे ऽर्थ निवेदयेत् गुरु
पुत्रे ऽपि तत्पत्न्यां ताभ्यां ऽपि स्वशक्तितः वस्त्रालंकर
णं दद्याद्भोज्यमिष्टं यथारुचि ऋत्विग्भ्यो दक्षिणां दद्या
द्वस्त्रालंकारभूषितं सान्तं तर्पयेद्भक्त्या यथाविभववि
स्तरात् ततः प्रभृति मंत्रज्ञो गुरुशासनसंस्थितः यथा मं
त्रे तथा देवे यथा देवे तथा गुरौ ऽप्यभेदभेदतो मंत्री एवं भ
क्तिक्रमो मुने अभक्तिं जनयेंल्लोके देवताक्लेशदायकः
त्रिदिने निवसेद्भक्त्या सिद्धये गुरुसन्निधौ अन्यथा तद्भते
तेजो गुरुमत्ति न संशयः इति श्रीगौतमीये त्रयोदशो ऽ
ध्यायः ।। वैशाखमासे तु वा कृत्वा शुभे गुरुशासनात्
द्वादश्यां शुक्लपक्षे च माघे वा सिततिथौ आरभेद म-
लायां वे पुरश्चर्यां स सिद्धये जपहोमौ तर्पणं च सेकोब्रा
ह्मणभोजनं पंचांगोपासनं लोके पुरश्चरणमुच्यते अ
थो पुरस्क्रियां कर्त्तुं कुर्याद्भूमेः परिग्रहं भिक्षाचारविहि
रा यततः ऽर्ह्हं न लंघयेत् जीवहीनो यथा देही सर्वकर्म
सु न क्षमः पुरश्चरणहीनो ऽपि तथा न स्यात्फलप्रदः
पर्वताग्रे नदीतीरे गोष्ठे देवालये तथा पुण्यारण्ये महा
तीरे समुद्रस्य निजे गृहे तुलसीकानने रम्ये विल्वमूले
च शास्यते विमले चैव विधिवत् सिद्धये जपमारभेत् पु
रश्चरणकर्म श्रीभक्ष्याभक्ष्यं विचारयेत् अन्यथा भोजना
दोषात् सिद्धिहानिः प्रजायते सतकुलस्यान्नजातानि
प्रचीनां श्रीमन्तां सतां गृहस्थानं वदाम्यानां भीतान्नाशिनोः

॰ग्रजन्मनां भुंजानो वा हविष्यान्नं शाकं च विहितं तथा फ
लं क्रमुकं केलूनां वर्ज्जयेत् विहितं मुने पयोदधिफलं
वापि नारिकेलं यथोदितं हविष्यं वा तथा स्त्रियान्नं शाकं प
वसमुद्भवं रम्भाफलं तिन्तिडीकं कमलानागरंगकं फ
लान्येतानि भोज्यानि एषामत्यानि वर्ज्जयेत् पेलवं वर्ज्जये
न्माद्रीशार्करैलवं वर्ज्जितं लवणं त्वारमन्नं वरं जनं काश्य
मेव च ताम्बूलं च विभक्तं चतुःसभायस्य यत्नतः श्रुतिस्मृति
विरोधं च जंपगान्नं च वर्ज्जयेत् भूपाध्यो ब्रह्मचारितं मोतं च
पत्नसूयतो निसेत्रिसवने स्नाने त्वइकम्म विवर्ज्जितं ।
नित्यपूजा नित्यदानं देवतास्तुति कीर्त्तनं नैमित्तिकाद्यं नैव
व विप्रासो गुरुदेवयोः जपनिष्ठास्त्वादशे तेय धर्म्मास्तु सम्मेव
स्त्रिडिदः नित्यं सूर्य्यमुपस्थाय तस्य चाभिमुखो भवेत् दे
वतावतिमानसे च वन्हो चाभ्यर्च्चितं मुखः अनिर्वेदस्तथा
व्यग्रः श्राद्ध स्त्रीकाचारपालकः स्नान पूजा जप ध्यान होम त
र्पणतत्परः निष्कामो देवता धेव सर्वकर्म्मनिवेदकः
एवमादीन्नियमान् प्रवक्ष्यामि रणमुच्यते शक्तो त्रिसवनं
स्नानं अम्मध्याह्निः सकृत्तथा अस्नातस्य फलं नास्ति न चा
तर्पयतः पितॄन् अमेध्यसम्भवे देहं जलादिन्द्रिय शुद्ध
ता तस्मान्मुखोजलस्नाने सर्वेषामुनिभिर्म्मते नवीज्ये
त्पतितं ग्रामं पिशुनं वेदनिन्दकं तथानाश्रमिणे विप्र ।
विस्तवस्य विनिन्दिकं अतन्तकालं विनामंत्री स्वस्त्रियं नापि
संस्पृशेत् मैथुनं तत्कथालापं तद्गोष्ठीं परिवर्ज्जयेत् ।

गो॰ तं॰ ४॰ पर्वते सिन्धुतीरे वा पुण्यारण्ये नदीतटे यदि कुर्य्यात् पुरश्च
र्य्यां तत्र कूर्म्मं न चिंतयेत् ग्रामे वा यदि वा क्षेत्रे गृहे वा तं च
चिंतयेत् दीपस्थानं तथा चोक्तं मुखे पृष्ठे च मंत्रिणः दीप
५० स्थाने भवेत् सिद्धिर्नान्यथा कोटिजापनैः पूर्वोत्तरविभागे
न च ततः सूत्रं निपातयेत् नवकोष्ठं भवेदेतत् कूर्म्मदेहस
मन्वितम् पूर्वादिदिशि मंत्रज्ञः प्रदक्षिणक्रमेण तु कादिवर्गा
न् लिखेद्विद्वान् पंच पंच विभागशः यादिवर्गं शादिवर्गं
लक्षमीशे च संलिखेत् कूर्म्मस्यांगं च कूर्म्मवक्त्रं कुर्य्याद्दिग्‌भा-
भा यथा भवेत् स्वराणां युग्मयुग्मं च मध्ये चाष्टस्वदिक्षु च
एवमष्टांगवान् कूर्म्मः सर्वेषां सिद्धिदीपकः दीपनार्थं लि
खेन्मध्ये पूजयेत्तं विभावयन् यस्मिन् दिशि पतेद्ग्रामा
यतनरेदश्यते तथा कूर्म्मवक्त्रं विजानीयात्तत्र सिद्धिरनुत्त
मा वक्त्रपार्श्वकोष्ठद्वे करौ कूर्म्मस्य विद्धि हि मध्ये कुक्षी
उभे ज्ञेये पादौ द्वौ शेषं पुच्छकं एवं कूर्म्मं विजानीयाद्दीप
चक्रविवेचकः मुखे सिद्धिर्भवेन्नूनं मध्ये सिद्धिश्च जायते
उदासीनः करस्थश्च कुक्षिस्थोऽदुःखमाप्नुयात् पादस्थः पी
ड्यते मंत्री बंधनोच्चाटनादिभिः पुच्छे मरणं भवेन्नूनमेवं
कूर्म्मस्य संस्थितिः मंत्रान्तरेण मंत्रं चेत् कूर्म्मं नाम्नो भवेत्
यदि साधकस्य च नाम्नाथ किं न सिद्ध्यति मंत्रिणः पंचा
शद्वर्णरूपेण ते त्रेशा विश्वविग्रहाः तस्मात्तु सगुणे तंत्र
सिद्धये स्यात्तु चान्यथा द्विगुणे चेन्मुखस्थोऽपि कोष्ठेन सिद्धि
माप्नुयात् तस्माच्चक्रं विचार्य्यैव मंत्रं चेत् सर्वसिद्धिदं यस्मि

न्देशेदीपपतिः सगुणोनाममंत्रयोः तत्रयत्नेनगंत
व्यंसपीठोडलभोमतः रुद्राक्षैरपिभद्राक्षैः पुत्रजीव
कुचन्दनैः स्फटिकैश्चप्रवालैश्चकुशग्रंथिभिरेवतथा॥
तथामलकसम्भूतैस्तुलसीकाष्ठनिर्म्मितैः पभिश्चमा
लिकांकुर्य्यान्मतिमान्वैष्णवेमतो रुद्राक्षसम्भवाया
तस्त्वनंतफलदामता पुण्ड्रीकाभवामालागोपालम
न्त्रसिद्धिदा जीवपुत्रभवायात्तुपुत्रंविन्दन्तेचिरात् कच
न्दनभवामालाराज्यभोगापवर्गदा प्रवालनिर्म्मिताया
तुसर्वैसत्ववशीकरीकुशग्रंथिभवामालाधर्म्महडिक
रीमता तुलसीसम्भवायात्तुमोक्षंविन्दन्तेःचिरात् अष्टो
त्तरशतैर्म्मालानिर्म्मितायात्तुमालिका राज्यंविन्दन्ते
न्तुणंदेहान्तेमोक्षदायिनी मालार्द्धीपंचविंशत्यापुत्रार्थी
त्रिंशताजपेत् चत्वारिंशन्मणिभिर्वाअभिचारायकेवलं
पंचाशन्मणिभिर्म्मालासर्वकर्म्मप्रसाधिका अकारादि
लकारान्तावातमालाप्रकीर्त्तिता क्षान्तेमेरुरूपत्वेनत्रकल
येन्मुनिसत्तम अनयासर्वमंत्राणांजपःसर्वसमृद्धिदः
नित्यजपंकरेकुर्य्यान्नतकाम्यमवोधनात् आरभ्याना
मिकामूलात्परिवर्त्तेनवैक्रमात् तर्ज्जनीमध्यपर्य्यंत
जेपदष्टसुपर्वसु गोपालेनत्रमंत्राणांकरमालेयमीरि
ता कार्पाससम्भवेसूत्रेपुण्यस्त्रीभिर्विनिर्म्मिते अथवाप
ट्टसूत्रेणस्वर्णसूत्रेणवातथा अणिमादिकमोक्षान्ताःसि
द्धयेस्वर्णसूत्रके पट्टसूत्रंवशीकरेधनपुत्रविवर्द्धने कार्पा

गौ॰
तं॰
४१

मसम्भवं सूत्रं धर्मकामार्थमोक्षदं त्रिगुणं त्रिगुणीकृ
त्य ग्रथयेच्छिल्पशास्त्रतः मुखे मुखं तु संयोज्य पुच्छे पुच्छं
नियोजयेत् गोपुच्छसदृशी माला यद्वा सर्पाकृतिः शुभाः
एवं निर्माय मालां वै शोधयेत्तन्निमित्तम अश्वत्थपत्रनव
कैः पद्माकारं तु कल्पयेत् तन्मध्ये स्थापयेन्मालां मातृ
कां मूलमुच्चरन् नित्यनैमित्तिकं कृत्वा सामान्यार्घ्यविधा
एव क्षालयेदीशसूक्तेन लिम्पेत्तत्पुरुषेण तु गन्धैरन्
न्यैर्म्मन्त्रिमान् अघोरेण तु धूपयेत् अघोरेणैव सूक्तेन श
तान्तेन तु मन्त्रयेत् वामदेवेन सूक्तेन शमीकुर्य्यात् द्विचत्व
णः एकैकमालामादाय ब्रह्मग्रन्थिं प्रकल्पयेत् एकैकमा
तृकावर्णेन ग्रथनादौ तु संजपेत् ततः सजातीयमेकाक्ष
मेव च त्रिः प्रकल्पयेत् एवं संग्रथितां मालां पुनः पञ्चोपरि
न्यसेत् तत्रावाह्य यजेद्देवं यथाविभवविस्तरैः मन्त्रयेत् सू
लमन्त्रेण क्रमेणातक्रमयोगतः तथैव मातृकावर्णैर्म्म
न्त्रयेन्मन्त्रतत्त्ववित् क्षालयेत् पञ्चगव्येन पुनरीशेन सूक्ततः
पुनर्विलिप्य गन्धेन जपेन्मन्त्रं यदृच्छया नान्यमन्त्रं जपे
न्मालां कम्पयेन्न विधुनयेत् कम्पनात् सिद्धिहानिः स्यात्
धूननं बहुदुःखकृत् शब्दे जाते भवेद्रोगः करभ्रष्टो विना
शकृत् छिन्ने सूत्रे भवेन्मृत्युस्तस्माद्यत्नपरो भवेत् जपा
न्ते कर्णदेशे वा उच्चस्थाने च विन्यसेत् त्वं माले सर्वदेवानां
सर्वसिद्धिप्रदा मता तेन सत्येन मे सिद्धिं देहि मातर्नमोऽ
स्तु ते इत्यनया परिपूज्या गोपयेद्यत्नतो यती मालाम

तेच पशुभावेन प्रकल्पयेत् प्रकाशेनैकार्य्यहानिः रिम
स्केतेत्र विदिभिः अंगुष्ठतर्जनीभ्यां वजप्याच्छतगुणं भ
वेत् तर्जन्यंगुष्ठयोगेन शत्रुच्चाटनकारकः अंगुष्ठमध्य
मायोगात्मंत्रसिद्धिः सुनिश्चिता अंगुष्ठानामिकायोगादु
च्चाटोतत्स्मादनेमते अंगुष्ठाकनिष्ठायोगेन शत्रुणां नाशनं मतं
इतितेकथितं विद्वन्मालायाः परिनिर्णयः शक्त्याविस
वनेस्नानमन्यथाद्विः सकृन्नथा विसंध्यप्रजपेन्मंत्रं पूजनं
ततःसमं भवेत् एकदावा भवेत्पूजानजपेत्पूजनं विना
प्रातःकालेऽथवापूजाजपांते वायजेद्दिवा प्रातःकाल स
मारभ्य जपेन्मध्यान्दिनावधि पशुभावेन्मध्यान्दिनावधि
पशुभावेस्थितामंत्राः केवलावर्णरूपिणः सौषुम्नध्व
न्विरिताः प्रभुत्वं प्राप्नुवंतिते मंत्राक्षराणि चिच्छक्तौ प्रोक्ता
नि परिभावयेत् तामेव परमव्योम्नि परमास्ततृंहिताः
दर्शयेत्तात्मसम्भारं पूजाहोमादिभिर्विना मनःसंहृत्य
विषयान्मंत्रार्थगतमानसः नद्रुतं नविलंबं च जपेन्मौक्ति
कपंक्तिवत् जपः स्यादक्षराहाद्विर्मानसोपांशुवाचिकैः
धियायदक्षरश्रेणीं वर्णस्वरपदात्मिकां उच्चरेदर्थमुद्दि
श्यमानसः सजपः स्मृतः जिह्वोष्ठौ चालयेत्किंचिद्देव
तागतमानसः किंचिच्छ्रवणयोग्यः स्यादुपांशुः सजपः
स्मृतः मंत्रमुच्चारयेद्वाचा वाचिकः सजपः स्मृतः मानसा
दित्रिभिर्भेदैः कथितं जपलक्षणं मानसः सिद्धिकामाना
मुपांशुः पुष्टिमिच्छतां वाचिकामारणे शस्तः कथितं ज

पल्लवाणं एवं जपं तु रात्रौ कृत्वा तेजोरूपं समर्पयेत् देवस्य
दक्षिणे हस्ते कुशपुष्पार्घ्यवारिभिः सजपं तद्धि भाव्येव
प्राणायामत्रयं चरेत् जपस्यादावसाने त्रितयं त्रितयं च
रेत् न न्यूनेनाधिकं वापि जपं कुर्य्याद्दिने दिने यदि कुर्य्या
त्प्रमादान्नतदानेष्टमवाप्नुयात् न्यूने न्यूनाङ्गदोषः स्या
दधिके वाधिकाङ्गकं यथाविधिकृतानीह फलन्ति ताम
पतनः जपान्ते प्रत्यहं मंत्री होममेवं तद्दशांशतः तर्पणं
मेकमित्येवं तद्दशांशतो मुने प्रत्यहं भोजयेद्विप्रान्
न्यूनाधिकप्रशान्तये विप्रभोजनमात्रेण व्यङ्गं साङ्गं भवे
द्ध्रुवं गोषु सुश्रूषणं कुर्य्याद्देवताप्रायशःप्रदः गोषु
पिप्रियमाणास्तु गोपालोऽयं प्रसीदति कर्म्मान्ते संस्मरेत्
कृष्णं ततः करणशुद्धये नामसंकीर्त्तनं विष्णोः सर्व्वविघ्न
निकृन्तनं अथवा लनपूर्णञ्च होमादिकृत्समाचरेत् स
पूर्ण्णं यो प्रतिज्ञायां तर्पणादि तथाचरेत् विष्णोर्निवेदि
तान्नेन यष्टव्यो भुञ्जेत् तत्क्षत्सयन् तदन्नाद्देवताय स्यात्तदत्रः
पूरुषो भवेत् शयीत कुशशय्यायां कम्बले वा कुशास
ने एवं प्रतिदिनं कुर्य्याद्यावत् सांगं व्रतं भवेत् होमं चरु
वद्वत्कुर्य्यात्पायसैरथवाम्बुजैः होमाभावे जपं कुर्य्या
द्धोमसंख्याचतुर्गुणं षड्गुणं वाष्टगुणितं यथासंख्यं
द्विजातयः शूद्रस्य विप्रभक्तस्य तत्पत्नीसदृशो जपः हो
मशून्यस्य विप्रस्य यो जपः सवर्त्ततान्त्रियः दशान्तरं मनुव
रं सिद्ध्येद्दशलक्षकं जप्यान्ते तेहोमोऽपि विधिना कर्म्म

चाचरेत् दशान्तरं जपेन्मंत्री सहस्रं दशकं जपेत् ब्रह्म
ह्मसुख्यकल्पोऽयं प्रथमे मूनमुदाहृतं अष्टादशार्णमन्त्र
वरं पंचलक्षं जपेत्ततः कृष्णमेवं समुद्दिष्टमन्यमतं कृ
ल्पसंग्रहात् तर्पणं च ततः कुर्यात्तीर्थोदैश्चन्द्रमिश्रितैः
जले देवं समावाह्य पाद्याद्यैरुदकात्मकैः संपूज्य विधि
नेङ्कृष्णं परिवारसमन्वितं एकैकमंजलितोयं परिवा
रान् प्रतर्पयेत् ततो होमं दशांशेन तर्पयेत्पुरुषोत्त
मे आद्यैर्मंत्रैः समुद्दाद्य श्रीपूर्वं कृष्णमित्यपि तर्पयामा
हमित्युक्त्वा नमोऽन्तं समर्पणो मनुः तर्पणस्य दशांशेन
अभिषेकं तथाचरेत् स्नानशेषान् कृत्वा तदभेदेन
प्रपूजयेत् कृष्णात्मानं स्वमात्मानं ध्यात्वा रश्मिसमन्वि
ते कुम्भे तोयमेकं च सुगन्धिपरिमिश्रितं जलाञ्जलिस
मादाय मूलमुच्चार्य साधकः श्रीकृष्णमभिषिंचामि न
मः स्वमभिषिचेत् अभिषेकदशांशेन ब्राह्मणान् परितर्प
येत् क्षीरखण्डादुभोज्यैश्च वहुमानपुरःसरं विप्रभोजन
मात्रेण व्यंगं सांगं भवेद्ध्रुवं सर्वथा भोजयेद्विप्रान् तेच
कृष्णतत्परतः यत्र भुंक्ते द्विजस्तुष्टस्तत्र भुंक्ते हरिः स्व
यं यत्र भुंक्ते श्रियः कांतस्तत्र भुंक्ते जगत्त्रयं गुरवे दक्षिणा
दद्याद्भोजनाच्छादनादिभिः गुरुसन्तोषमात्रेण मंत्रसि
द्धिर्भवेद्ध्रुवं गुरुमूलमिदं सर्वमित्याहुस्तत्ववेदिनः मि
ष्टान्नं बहुसत्कार्यं भुंजीत बहुभिः सह एवं सिद्धम
नुर्मंत्री साधयेत् सकलेप्सितं एवं नित्यक्रमं कृत्वा नैमि

मो·
तं·
४२

43

त्तिकमथाचरेत् कृते नैमित्तिके विप्र नित्यस्य पूर्णता भ
वेत् अन्यथा नैव सिद्धिः स्यादनुष्ठानशतैरपि मथुरायां
महाक्षेत्रे वसन् कृत्स्नं समर्चयेत् लक्षमात्रं जपेन्मंत्रं मण्ड
लादीक्षितं भवेत् मन्दरस्य महारण्ये सरलद्रुमकानने पु
ष्पैर्वन्यसमुद्भूतैरीज्याशी विजितेन्द्रियः लक्षमात्रं जपन्भ
क्त्या कृत्स्नं पश्यति चक्षुषा वृन्दावनगतो मंत्री द्वाविंशाख्या
नमाश्रितः लक्षं कृत्वा जपेद्रत्या अणिमादिगुणाल्लभेत्
समुद्रगासरित्स्थो कुहिमे निवसन् यती दुग्धाहारो जपे
ल्लक्षं पापकोटिभवोद्भवं नाशयेन्नात्र सन्देहो वाकसिद्धि
चापि विन्दति पर्वताग्रे यजेत् कृत्स्नं शाकमूलफलाशनः
लक्षं तत्रापि संजप्य खेचरीमेलनं भवेत् समुद्रगानदी
तीरे तुलसीकानने वसन् लक्षमात्रं जपात्तत्र कोटिजन्मा
यनाशनं पुण्डरीकदर्वैकैः कृत्स्नं मासमेकं समर्चयेत् ध
र्मार्थकाममोक्षाणां करस्थानि लभेद् ध्रुवं तुलास्थे भास्क
रे पक्षे होमयेद्दशसहस्रकं लक्ष्मीः स्थिरा भवेत्तस्य पुत्रपौ
त्रानुयायिनी श्रीपुष्पैर्जुहुयान्नित्यं वैशाखे मासि तु प्रयः
सर्वपापक्षयकरः सर्वसिद्धिप्रवर्द्धकः देवाः सर्वे नमंस्य
न्ति भक्त्या तं वृषभे श्रीजले तर्पयेत् कृत्स्नं मत्स्यण्डी
वन्दसंयुतैः अष्टोत्तरशतं कृत्वा पूजां तेभ्यक्तितत्परः म
ण्डलाल्लभते सिद्धिं प्रत्यक्षं स्वकवर्त्मना यद्यत्कामयते
मंत्री अनायासाल्लभेत्तत् दुग्धवृक्षाजलैर्नित्यमष्टोत्तर
शतं शतं तर्पयेत्त्रिविलान्कामान् लभेन्मोक्षं च विन्दति

कृशापुष्ट्यैः समभ्यर्च्यमासमात्रेनिरामयः यशसेधर्म्मवृध्ये
वब्रह्मचारीव्रतेस्थितः हयारिकृतसैमेः सृष्टेमाण्डलाहाच्छि
तेभवेत् तथारक्ताम्बमोरणब्रवलाभूतिमाप्नुयात् तथा
हाभ्यासमभ्यर्च्यस्र किंमुक्तिंचविन्दति गोपभक्तिः सदाका
र्य्यागोपुकण्टूपनतथागोपुनित्यप्रसन्नासुगोपालः सप्रसी
दति ब्राह्मणानांतद्विघाणांवैश्यानांशेषजन्मनां स्त्रीणा
चैव महाबाहोनैमित्तिकमिदंस्मृतं पतेषांचैकमात्रेत
कृत्वाकाम्यानिकारयेत् इतिश्रीगौतमीयेचतुर्दशोऽध्या
यः त्रिकालामपर्ह्णेनेवरूपेगोविन्दस्ययथाविधि मंत्रयो
रुभयोः कार्यमेतेषांचतदात्मनः कलायकुसुमश्यामं
नीलेन्दीवरलोचनं वार्षिकंचशिखंमुग्धमासीनंपद्मवि
ष्टरेभगविद्रुमविम्बाभकरपादाधरोद्भवं गुडालकंच
याल्कुन्दमुखेन्दुयहृसंहृतं कुन्देन्दुकाशसंकाशहार
भासितदिङ्मुखं राजकुल्हद्द्याभासनिन्दितानेकमौक्ति
कं महाम्भराशिसंकीर्णसुवर्णानेकभूषणं स्वपृष्ठेपृष
गेगेवधेनुधूलीवयोस्थया गोपगोपीगवांहृद्देवीस
माणं सुविस्मितैः ब्रह्मणाशंकरेणापिप्रेमोत्कंठातस
वीक्षितं पुरन्दरमुखैर्देवैर्मुनिभिः संस्तुतंपरं पवंध्याना
यजेत्कृस्नायजेद्भक्तिभरानतः श्रेष्ठैरिन्द्रियवनाधैरा
हृतिर्वितयाल्लितं क्षीरखण्डाज्यड्ंधंवकदलीनवनीत
कं चोवारम्भाफलेचापिप्रसन्नाल्लप्रियंचयत् जपंचाष्ट
सहस्रंचकृत्वाकृष्णंप्रसादयेत स्तोत्रैर्नानाविधैर्भक्तान

गो· तं· ४४

44

मस्कारप्रदक्षिणैः इत्यनुध्याजलैरष्टशतंमंतर्प्यमंत्रवि
त् आत्मानंतत्कलाम्भोजेष्वलब्धः सन्समर्पयेत् बला
पंणाख्यमनुज्ञाततोन्यस्यहृदंनयेत् पूर्वोक्तिनक्रमेण
यथेष्टमन्यथसमापयेत् हुतशेषंनिशाशीवपकाकी
वनिशानयेत् यएवंमासमात्रेनभक्त्याकुलसमर्पयेत्
पूज्योलोकैः कविर्वाग्मीलक्ष्मीश्चाप्यानुयायिनी पुत्रेमित्रे
स्वसम्बन्धः प्रयान्तेतत्परंपदं मध्याह्नेवासुदेवंतराजम
ण्डलमध्यगं हारावल्यासहस्राकीदीपितेभवनान्तरे क
ल्पवृक्षसमाकीर्णेपुण्यपल्लिनिनादितेपद्मोत्पलादिके
ह्लादैः संकीर्णाभिरलंकृते तस्मिन्सुपुलिनेरम्यच्छाया
यांकस्यच रत्नस्तम्भेरत्नदीपैर्मुक्तादामविभूषिते ना
नाविचित्रांतवितानशतसंकुले तत्पार्श्वरचनेध्यायेत्
पुन्नागकेशरैःसहतथानानाविधैर्हलैःपाटलैश्चम्पका
दिभिः वकुलैःसरलैर्वेणैःकुरुवकैर्वेष्टितेपि सर्व
र्त्तुकसमोपेतैः पुष्पावनतशाखिभिः रत्नसिंहासना
सीनंपुण्डरीकदलेक्षणं हृष्टपुष्टस्कंधपुष्पांगराजन्मगण
मोहनंपुण्डरीकनिभांनाभिपुण्डरीकान्तमव्ययं सभ्रूल
लाटवदनंपुष्पहासंसुलोचनं सुकपोलंसुनासोष्ठेक्षणा
मलंमंगलाश्रयं नीलकुंचितकेशान्तं विचित्राम्बरभूष
णं कम्बुग्रीवंसुविस्तीर्णंकौस्तुभोद्भासिवक्षसं महावली
महोरस्कंमहाभुजचतुष्टयं वलीवलयमध्येनराजद
रशोभिते प्रदक्षिणगतश्रीमन्नाभिविभूषिते समोरु

जानुजंघाभिः स्वस्तिकोत्रिगुणात्मकं तेगरत्नखचि
त्रैतेगपादांगुरीयके अनेकविधरत्नादिपीताम्बरगुणा
हृते स्फुरितोरस्कवक्षेण शोभिते वनमालया रत्नहा
रैस्वसौवर्णैर्ग्रैवेयकविभूषिते केयूरमणिसम्बधराज
भुजचतुष्टये विचित्रकटके ऊर्मनूपुरैः पादशोभिते
नानारत्नमयैर्हैमैरंगुरीयैर्विराजिते अनेतरत्नसंच्छन्न
स्फारत्नकरकुण्डलंसौवर्णैनाभिरुचिर नानाविश्वविचि
त्रितैः लोलद्भ्रमरसंछन्नैः प्रसूनैर्मुकुटोज्वले शंखच
क्रगदापद्मधरं शान्तमुखं विलक्षणे दिव्यलक्षणसम्पन्नं दि
व्यभूषणभूषिते दिव्यमाल्याम्बरधरं दिव्यगन्धानुलेप
नं ललाटहृदये कुक्षौ कंठबाह्वोश्च पार्श्वयोः विराजितो
र्ध्वपुण्ड्रचन्दनेन विभूषिते महीभारभृतानाशातितज्जंघ
नेमुहुर्मुहुः उडुवादिमर्मविवरेर्मत्रयंते मुहुर्मुहुः
नेषानिपातनार्थैव धर्मार्थिनी तिषु क्तिभिः एवंमध्या
ह्नसंध्याकाले ध्यायनजगद्गुरुं आवाससविधिवद्भ
क्त्यापूजयन्नुपचारकैः अंगं पूर्ववद् दृष्टं पूरयादिशपू
जयेत् रुक्मिणीसत्यभामांच कालिंदीव सुलक्षणा ना
ग्नजीतिजाम्बवतीमित्रविन्दांसपीलिका इत्यष्टशक्ती
र्देवस्यपूज्याः कृष्णस्यवल्लभाः आग्नेयां सुदर्शनचक्रं नै
र्ऋत्येवजलोद्भवं वायव्येचगदांदिव्यां ईशाने पद्मसुज्वलं
ततो दलाग्रे वामेच वसुदेवं च देवकी नन्दगोपं यशो
दांच पूरयादितश्च पूजयेत् पाद्यैरर्घ्यैस्तथापुष्पैःधूपै

गो॰
तं॰
४५
45

दिद्दलतोऽर्च्चयेत् बलभद्रं सुभद्रां वरोहिणीं च तथोत्तरे
सुदानेच तथा दानं वसुदामेच किंकिणीं देवस्य वामपा
र्श्वेतु पूजयेद् गुरुपादुकाः परमे च गुरुं तत्र परापरगुरुं त
था पादुकां नमस्कृत्य पूर्व्वसिद्धं तथा यजेत् एवं गणप
तिं यष्ट्वा तद्बहिः परिपूजयेत् इन्द्रादिलोकपालांश्च तत्त
दिक्षु स्वमंत्रतः कुमुदं कुमुदाख्यं च पुण्डरीकं च वामनं
शंकुकर्ण्णं सर्व्वनेत्रं सुमुखं सुप्रतिष्ठितं इति गणवर्गमेता
न् पूर्व्वादिदलतोऽर्च्चयेत् उमेशानयोर्म्मध्ये विष्वक्से
नं समर्च्चयेत् संपूज्यैवं हरिं भक्त्या नैवेद्यं च निवेदयेत् पा
यसं शर्करापूपं खण्डं च कदलीफलं सितोपदंशमंत्रच
स्वर्णपात्रे निवेदयेत् अथवा रौप्यपात्रे वा ताम्रपात्रेऽथवा
पुनः अभावात् पद्मपत्रे वा अन्यथा नरकं व्रजेत् सुवर्ण्णव
सकेवाथ रौप्यं वा विधिना ततः सशर्करं पक्कदुग्धं अत्र
व्यंजनं पायसं नानाविधोपहाराणि गोविन्दाय निवेदयेत्
राजोपचारं दत्वा तत्स्तवानतो विसर्ज्जयेत् य एवं विनय
देवं गोपालं विगतस्पृहः राजानः किंकराः सर्व्वे समा
स्याः सपरिच्छदाः राजपुत्राश्च पत्न्यश्च सर्व्वे तस्यानुवर्त्तिनः
इह भुक्त्वा वरान् भोगानन्ते विष्णोः पदं व्रजेत् अष्टोत्तर
शतं होमं कुर्य्यात्तत्संख्यया ततः होमं तर्प्पणयोर्म्मंत्री
साधयेदखिलानपि प्रातर्होमं प्रकुर्व्वीत तथा मध्य
न्दिनेऽथवा रात्रिहोमं च मध्याह्नेन कुर्य्यादेवं वि
धिः स्मृतः ॥

तृतीयकालपूजायामस्तिकालविकल्पना सायाह्ने निशि
वेत्यत्रवदन्त्येके विपश्चितः अष्टादशार्णे सायाह्ने शौरे च
दशावर्णके उभयोमुभयेनैव वदन्ति ब्रह्मवादिनः सायाह्ने
द्वारवत्यान्तु विचित्रकोद्यान मध्यगः सौगन्धिकोत्पलमती
दीर्घिकाशतवेष्टिते नन्दनोद्यानमध्यन्तु कदम्बवनमध्य
गे ज्वलद्रत्नमयैःस्तम्भैः सरत्नवीथिकान्विते नानारत्न
मयोल्लासिप्राचीरद्वारशोभिते महारत्नमये गेहे मुनि
भिःपरिवेष्टिते नारदाद्यैर्मुनिवरैः शौनकैः पिप्पलादि
भिः सनकादिब्रह्मपुत्रैः परीतं तत्त्वनिर्णये नारदपर्वत
तैस्त्वजिष्णुनिशठोद्धवदारुकैः विष्वक्सेनेन च शैलेयेनकृ
पादृष्टिविलसिते तेभ्यो मुनिभ्यः स्वधाम दिशन्तं परमत
रं चन्द्रकोटिप्रतीकाशं विश्वावकाशदीपितं नानारत्न
गणाकीर्णमहामुकुटभूषितं अनेकरत्नसंपर्कलस
न्मकरकुण्डलं भावहारावलीराजलसत्कौस्तुभवक्षसं
नानारत्नगणाकीर्णकेयूरवलयाष्टकं विद्युद्वत्कनका
भासपीताम्बरसुगाहृतं वन्धुरोदारजठरं गम्भीरनाभिपं
कजं उद्गगचरणाम्भोजलसत्स्वर्णाङ्गुरीयकं प्रदीप्तरत्न
कटकतुलाकोटिद्वयान्वितं शाशाङ्ककाधरसुठमारकप
दर्पकं जेशं खचक्रगदापद्मधारिणं वनमालिनं शुद्धज्ञा
नस्वभावत्वात्सम्पृक्तं परात्परं अज्ञाननाशकाद्दृन
नववारिजसन्निभं सूर्यकोटिप्रतीकाशमविद्याध्वान्त
नाशनात् इत्येवं परमात्मानं ध्यायन्ति ब्रह्मवादिनः एवं

ध्यात्वा मध्यमार्ग्गविधानेन प्रपूजयेत् सहस्रैकं जपेन्मंत्रं
होमादृशांशतर्पणे रजताराजिते पात्रे स्वर्णेरेकुगंधं निवेदये
त् सर्वोपचारान्दत्वाथ नमस्कृत्य विसर्जयेत् गृहस्थानां
वनस्थानां मासिकाहृदयाम्बुजे ध्यात्वा संपूज्य मुनिभिर्मान
सैरुपचारकैः विविक्तो गृहमेधी च मुनिभिः सह पूजयेत्
वासुदेवादिभिरपि निर्वाणपदमाप्नुयात् साधाहं वा सुदे
वं व पूजयेद्विधिनानरः देवाः सर्वे नमस्यन्ति किं पुनर्नरम
र्कटाः संसारसागरे घोरे निषमे नक्रसंयुते संतीर्थ्य विष
यान्भुक्त्वा तानीनि पदमाप्नुयात् दुर्वासनोपरिमज्य को
टिजन्मसमुद्भवं एकेन जन्मना शुक्रियाति केवल्यनिर्मि
तेत द्विलोः परमे पदे सदा पश्यति सूरयः गोत्रो चेन्मन्मथा
क्रांते मानसे देवकीसुते रासगोष्ठीपरिश्रान्ते गोपीम
ण्डलमध्यगे वृन्दावनगते ध्यायेत् छायायां कल्पशा
खिनः सुस्थिते वेणुगायते वनमालापरीवृते पीताम्ब
रधरे श्यामे गोपिकासंपरिवेष्टिते देवासुरैः सगन्धर्वै
रप्सरोभिश्च सेविते यक्षैर्विद्याधरगणैर्विहंगैर्भूविय
दगतैः ब्रह्मर्षिभिर्देवर्षिभिः स्तूयमानैस्तु विस्मितैः
नानाविधैरप्सरोभिर्वीक्ष्यमाणैस्तु विस्मितैः लेलिह्यमा
नगन्धर्वैर्देवस्त्रीशतकोटिभिः इन्दीवरनिभे रत्ने सुन्द
रे तु वराननं सफुल्लपद्मवदने पद्मपत्रनिभेक्षणे प
द्मनाभि पाणिपादं पद्मनाभिनिभाधरे शरणं सर्वभू
तानां गोपिकाजनवल्लभम् ॥ ॥

क्वचिद्भृंगपरिमिलनपंकजोपरिसंस्थितं कल्पितानेक
देहेननारीगणशतकोटिभिः वेष्टितं रममाणं च गायंतं
दिव्यमूर्च्छनैः द्वाभ्यां द्वाभ्यां वल्लभाभ्यां मध्ये मध्ये विरा
जितं यथा मरकतस्तम्भं स्वर्णेनाभिवेष्टितं क्वचिद्गो
पांगनावस्त्रहारिणं हेलया लिखितं क्वचिद्धसंतं हासंतं स्त्री
हस्तसुपहासकैः निर्मितं देवनिकरैरर्चितं पुष्पवृष्टिभिः
देवस्त्रीभिर्वीज्यमानं कामोत्कंठिकचेष्टितम् एवं ध्यात्वा
मधुरिपुं यजेत् संशितव्रतः मिथुनैः षोडशांकैः केशवादि
भिराहृतं महौषधिभिस्तथा वीतरागीभिरपि सर्वतः ए
वमभ्यर्च्य विधिना कोशपे वा राजतो विते पात्रेऽर्घ्यं निवे
दयेत् मिथुनेभ्यस्तथा वेयेत् जप्त्वा स्तुत्वा नमस्कृत्य महत्
पद्मे ते विसर्जयेत् एवमभ्यर्च्य जगतां पतिं सुडमनाय
तिः धर्मार्थकाममोक्षाणां दायादो भवति ध्रुवं विशेषे
दाधिपो भूयात् सप्ताह्निभिश्चरल्दः त्रिये राजवर्षे स्व
वैश्यो धनसमृद्धिमान् शूद्रः सुखानि सर्वाणि भुक्त्वा
ते परं व्रजेत् एवं ते कथितं विप्र संसारभयनाशनं श्रेष्ठं
नं त्रिविधा यातमूलविषानिकृंतनं इति श्रीगौतमीये
पंचदशोऽध्यायः गौतम उवाच ब्रूहि मे वालकृष्णस्य त्वं
तव सार्वज्ञकारणं ब्रह्मणा यत्पुरा प्रोक्तं सेवया तपसो
हितः यत्प्रसादात्त्वं निरोष्टं त्रैलोक्यविदितं नतं यथा
क्रमं कथय मे सर्वमेव समाहितः सुश्रूषामेव न वती
गोपालस्यार्हंते प्रति नारद उवाच वाल्पते कथयामाद्य

गौ· ते· ४१

देवस्यपरमाद्भुतं गोपनीयंननेकिंचितंहिवेदविदांव
र तपसाकल्मषमनाःकृत्स्नोभक्तोऽस्तिनिश्चयात् तारः
प्रजापतिःशक्रोमायाचविन्दुरेव एतन्मत्रवरंविद्धिरह
स्यपरमाद्भुतं महाचमत्कारकरंरिपुक्षोभणकारकं
चतुर्वर्गफलंचास्यजपमात्रेणसिध्यति गोपालस्यापि
येमंत्रावर्तन्तेऽत्रैवतंत्रके सदोषितमनेनैवफलप्रदम
वेष्यतां चूडामणिरयंप्रोक्तोदेवस्याशिश्वरूपिणः ब्रह्म
मुनिःसमाख्यातोगायत्रीछन्दउच्यते देवताकथितःकृ
ष्णःसर्वकामफलप्रदःसमाख्यातोच्चारणेऽस्यमध्यमस्वर
ईरितः नेत्राथितर्कसूर्येन्दुःकालवर्णैर्विभेदितैः पंचा
गानिमतोःकृत्वाध्यानंकुर्यात्समाहितः मथुरायांपुरे
ध्यायेत्केसस्यान्तःप्राजिरे सूतिकागारहम्मध्यस्थंजात
मात्रंजगत्पतिं सिद्धचारणगन्धर्वदेवदानवकिन्नरैः
यतरात्तसवेतालैः खेचरैर्दिकचरैरपिविद्याधरीभि
र्देवीभिः किन्नरीभिःसमंततः ब्राह्मणातनयैःसार्द्धंवी
क्ष्यमाणंमुदान्वितैः इन्द्रादिभिश्चदिकपालैर्लसत्कु
सुमवर्षिणैः चतुर्भूजंशंखचक्रगदाशार्ङ्गधरंहरिं दक्ष
ऊर्ध्वेरथचक्रंगदांचतदधःकरे वामस्योर्ध्वेशार्ङ्गधनुःशं
खंचतदधःकरे नवीनजलदश्यामंपीतकौषेयवाससं
विलसत्कुण्डलाभोगभास्वरेनिजमूर्द्धनि विहिताशे
षसद्रत्नशोभिस्वर्णकिरीटकं सुगन्धिपारिजातेनशो
भिताशेषकुन्तलं ललाटतटविन्यस्तकस्तूरीतिलको

ज्ज्वलं अष्टमीचन्द्रशकलभालभालतलोज्ज्वलं उत्फु
ल्लपुण्डरीकश्रीनयनद्वयभासिते मनोभवधनुःकल्प
विल्लीचापविराजितं तिलप्रसूनविजयिनासावंशवि
भूषिते पराधचन्द्रसंकाशमुखचन्द्रविराजितं दाडि
मीवीजकुन्दाभदंतपंक्तिमनोहरं पक्वविम्बफलोद्भासि
दंतवासोज्ज्वलं विभुं जाम्बूनदानेकरत्नस्फुरन्मकरकु
ण्डलं महामरकतस्तम्भभासमानभुजोत्करं रत्नचामी
करभोगिरंगदैवलयैर्युतं कम्बुग्रीवं महोरस्कं मुक्ताहा
रविराजितं श्रीवत्सलांछनभ्राजत्कौस्तुभोज्ज्वलव
क्षसं रत्नवैडूर्यघटितकिंकिणीजालमालिकं पट्ट
सूत्रेण सन्नद्धमध्यदेशोपशोभितं रत्नमंजीरयुगलमं
जुश्रीपादपल्लवं देवकावसुदेवनन्दनेन विधिनातथा
विदित्वनिष्टनालोत्रमुखेरणपुटांजलिं मेरुशृंगप्रती
काशंगरुडोपरिसंस्थितं एवंध्यात्वापरात्मानंगुरुमा
त्मानमेवच एकीभावेनसंभाव्यततःपूजनमारभेत्
कर्पूरमाजितालोलसितचन्दनचर्चिते शालिविहेव
कीपुत्रयंवेशोभनेरखया शलाकयाविद्रुमयातथा
वापिवहेमया किंजल्करूपकंहस्तेनतालेख्यचतुर्दलं
ततोहस्तेचाष्टदलेलिखेद्दशदलेततः समरेखचतु
ष्कोणचतुर्द्वारसुशोभितं वीजशोभिचतुर्द्वारेचतुष्को
णविराजितं मध्यसंपूज्यदेवेशंपूजयेच्चचतुर्दले पे
शमामीश्वरंदेवमाग्नेय्यांचपितामहं नैर्ऋत्यांवसुदेवं

गौ॰
तं॰
१४८

148

वायव्यामम्बिकामपि तथा चाष्टसु पत्रेषु पूजयेद्देववल्ल-
भाः रक्ताम्बरधराः सौम्याः कराम्बुजधृताम्बुजाः सर्वालं-
करणोद्दीप्तालसद्यौवनविभ्रमाः श्रीमद्देवमुखाम्भो-
जन्यस्तनेत्रमधुव्रताः ततो दशदले पूज्या लोकपाला
स्ततो वहिः गरुडं पश्चिमे द्वारे जयं पूर्वे प्रपूजयेत् वि-
जयं दक्षिणे नन्दनारदं च तथोत्तरे बद्धांजलिकराः सर्वे
सस्तोत्रमुखराश्चापि विलसद्वनमालाश्च पीतकौषेय
वाससः ततः शंखं च चक्रं च गदां कौमोदकीमपि शार्ङ्ग
धेनुं च संपूज्य तद्बाह्ये पूजयेदपि ऐरावतादीनभ्यर्च्य
गणानष्टौ ततो वहिः कृते लक्षं जपेन्मंत्रं त्रेतायां द्विगु-
णं तथा त्रिलक्षं द्वापरे जप्याच्चतुर्लक्षं कलौ जपेत् प्र-
योगान् यथा कुर्वीत साधकः सिद्धिलालसः लक्ष्मीप्रसू-
नैर्जुहुयाच्छ्रियमिच्छन्ननिन्दितां आज्येनान्नेन जुहुयाद-
न्नस्य समृद्धये आरण्यकुसुमैर्विप्रान् जातीभिः पृथि-
वीपतीन् प्रसूनैरसितैर्वैश्यान् शूद्रान्नीलोत्पलैरपि
वशीकुर्ल्लवर्णैः सर्वान् पंकजैर्वनिताजनान् गोशाला-
स्वकृतो होमः पायसेन ससर्पिषा गवां शान्तिकरो मतो
मो विद्वान् गोकुलप्रियः शिखंडेशधरं देवं किंकिणी-
जालशोभितं स्मृत्वा प्रतर्पयेन्मंत्री दुग्धबुद्ध्या शुभैर्ज-
लैः धनधान्यांशुकादीनि प्रीतस्तस्मै ददाति सः पिण्ड-
मूलेन वीतं दहनपुरयुगे कोणराजत् षडर्णं कृष्णात्
पद्मे दशार्णं स्फुरितदशदले कामवीजेन वीतं पद्मं कि-

ञ्जल्कसंस्थं स्वरविकृतिदलप्रोल्लसत्षोडशार्णं किञ्ज
ल्कव्यंजनाढ्यं विकृतिदलयुगे सुर्पितानष्टवर्णं पाशा
ङ्कुशाभ्यामावीतं लोणीपुरयुगान्वितं अष्टान्तरेण संवी
तं यंत्रं गोविन्ददेवतं धर्मार्थकामफलदं सर्वरत्नाकरं
स्मृतं पत्रांतकोथरासंस्थामनुविन्दुविभूषितः पिण्ड
वीजमिदं प्रोक्तं सर्वसिद्धिकरं परं चतुर्लक्षं जपेदेतत्तद्
शांशं हुनेत्ततः तर्पयेत्तद्दशांशं च दशांशं चाभिषेचये
त् ब्राह्मणान्भोजयेद्वापि दशांशमिति च क्रमात् गणे
शं भास्करं रुद्रं गौरीं च परिपूजयेत् विदित्वं यंत्रराजस्य
स्वस्वमंत्रपुरःसरं एतद्द्वारेणमात्रेण त्रिकालज्ञो भवेन्न
रः यद्यपि द्विजोपि सर्वं साधयेन्नात्र संशयः अनेन सह
शो मंत्रो यंत्रं चापि न विद्यते केवलं प्रेमभावेन कश्चि
तेतद्वसमश्नुत इति श्रीगौतमीये षोडशोऽध्यायः १६
अथ प्रयोगान्वक्ष्यामि मंत्रयोरुभयोः समान् यान्कृत्वा
साधकवरो लोकद्वयसुपूजितः तदात्मकारिमंत्रान्
वेवक्ष्यामि च क्वचित्क्वचित् वन्दे तं देवकीपुत्रं सद्यो
जाताम्बुजप्रभं शंखचक्रगदापद्मधारिणं वनमालिकं
एवं ध्यात्वा मनुवरं लक्षं ब्राह्मे मुहूर्त्तके जप्त्वा मेधां परां
प्राप्य कवीनामग्रणीर्भवेत् अथवा स्फटिकाभासं हि
भुजे लेखपुस्तकं धारिणं तं विचिन्त्याथ लक्षं ब्राह्मे मुहू
र्त्तके जप्त्वा मंत्रं त्रिकालज्ञो बृहस्पतिसमो भवेत् अथवै
तत्समो मंत्रः प्रोच्यते शृणु तत्त्वतः श्रीमत्पदं तथा बो

गो॰
तं॰
४९

49

त्कामकूल्दचरणेनतः सदेतिशरणमहंप्रपद्येस्वाहया
युतः अष्टामलेकोमलेबालेक्लींऽन्ते मात्रकके द्विभुजं
स्तनपातांरविन्नन्दस्तिथयोभवेत् लक्षमात्रजपेद्देवि
समानंलभतेफलं कामबीजाद्यमंत्रोऽयं किंनसिध्यति
भूतले उपसंहृतदिव्यांगेसुरोवमातरंकगे चलद्दृगो
श्ररणेबालेध्यानाद्धास्यस्वरूपके जप्त्वामनुवरंविद्वा
नसर्वशास्त्रार्थविद्भवेत् सर्ववेदार्थकुशलोज्ञानवान्
भवतिभुवं नन्दागनेपर्य्यटंत्यभूलीनिचयधूसरेप्रदी
प्तमणिगणोद्दीप्तेयशोदालोकनीनत्सके एवंध्यात्वा
मनुवरंजपेन्नियममास्थितः लक्षेकजपनादस्यकिंन
साध्यतिभूतले प्रातःप्रातःपिबेत्तोयमष्टोत्तरशतेज
पन् अनेनमूकोऽडुष्टार्थोजडःपाषाणवन्नथा अनेनत
जलपानेनसाक्षाद्वाक्पतिसन्निभः जायतेनात्रसंदे
हः सत्यंसत्यंनचान्यथा पञ्चाग्निःलिप्यशाकटरुदंते
शाकृतेतथा लक्षंजप्यादितिध्यात्वाश्रापद्भ्यामुच्यतेभु
वं शत्रुभ्योनभयंतस्यराजनोदस्युतोऽपिवा नतस्यवि
द्यतेभीतिःकदाचिदपिसुव्रत अथापरंप्रवक्ष्यामिरह
स्यंसुरपूजिते यज्ज्ञात्वासाधकवरःप्रयोगफलमा
प्नुयात् ब्रह्माणंसोमसंयुक्तंमूर्द्धिण्यस्वरविभूषितं
विन्दुनादसमाक्रांतंकल्पराजेसमुद्धरेत् पवनंवीतिहो
त्रस्थंमहामायास्वरान्वितं विन्दुनादसमाक्रांतंद्वितीय
बीजमुद्धरेत् वीतेरेफसमायुक्तंचतुर्थस्वरभूषितं ना

दविन्दुसमायुक्तेतृतीयेवीजमुद्धरेत् धान्तेशाम्बुस
मायुक्तंइन्दुविन्दुसमन्विते दौर्गंवीजमितिख्यातंस
मस्तापन्निवारणं शम्भोःपदंवह्नियुतेमायाविन्दुसम
न्विते अशेषजगतोवीजंमहामायेतिविश्रुतं अनया
योजितोमंत्रीअसाध्यमपिसाधयेत् वान्तेवह्निसमा
युक्तेचतुर्थस्वरभूषिते श्रियोवीजमितिप्रोक्तंलक्ष्णांस
र्वसत्वप्रदं विरिंवीलृसमायुक्तंचतुर्थस्वरभूषिते ना
दविन्दुकलाक्रान्तेवीजं त्रैलोक्यमोहनं प्रोक्तंसान्ता
न्तेतन्नषष्ठस्वरसमन्विते नादविन्दुकलायुक्तंकूर्च
वीजमितिस्मृते एतेषांवीजवर्णानांज्ञात्वाकर्मा
णिमंत्रवित् गुरुतःशास्त्रतःसम्यक् सर्वकर्माणिसा
धयेत् अन्यथानैवसिद्धिःस्यान्मंत्रःकल्पशतैरपि मे
रुस्थंतुर्दशस्वरः अधोवह्निसमन्वितः नृसिंहवीज
मित्युक्तंभूतापस्मारनाशने समाहितमनाभूत्वापद्मा
तैःकृतमालया अयुतैकंजपेन्मंत्रंब्रह्मचारिव्रतेरतः
अल्पयासेनकामाः स्युर्दारिद्र्यंनजायते सर्वमनो
रथास्तस्यसिध्यन्तीतिनसंशयः नित्यकर्मरतःकुस
चम्पपुष्पैःसमर्चयेत् वश्याभवंतिसर्वेचब्राह्मणाना
त्रसंशयः गोपालवेशमनसाजातीपुष्पैःसमर्चयेत्
वश्याभवंतिराजानोनात्रकार्याविचारणा तमेवरक्त
पुष्पैस्तुवैश्यावश्याभवंतिहि नीलोत्पलैश्चशूद्राः
स्वर्मीसहृसंसमर्चयेत् जुहुयादर्ककुसुमैर्मिश्रिते

क्लिन्नतण्डुलैः मंत्रेणाष्टसहस्रं तु जप्त्वा भस्मथुरेद्य
तिः ललाटे विधृते तस्य सर्वे वशगा भवन्ति हि अनेनैव
शरीरेण राजानो वशगा मिथः स्त्रियो वशगा भवन्ति स
पुत्रामात्याश्च सर्वथा विवाहार्थी जपेन्मंत्रं मासमष्ट
सहस्रकं रासमण्डलमध्यस्थकृष्णध्यानावृते स्थितः
विवाहयेदुत्तमां तारुण्यां सर्वकुलोज्ज्वलां पुत्रे मरणत
तेति हि जनशार्थितो हरिः हतपुत्रं समाहृत्य ददौ य
स्मै विधिं चिन्तयेत् पुत्रकामो लभेत्पुत्रं मासेनैकेन सुन्द
रं दीर्घायुषं प्रतिष्ठितं बलवीर्यसमन्वितं कृष्णपुष्पैः स
माराध्य कृष्णं ध्यायेद्वै कन्यका मासद्वयं तथा मंत्रं जपे
द्दशसहस्रकं मनोरथपतिं लब्ध्वा दीर्घकालं च क्रीड
ति अंजनं कुसुमं वस्त्रं ताम्बूलं चन्दनं तथा अन्यान्या
न्युपभोगानि स्पृष्ट्वा मंत्रेण शतं जपेत् दीयते यस्य यस्या
भिसौः विवादा सर्वे वशी स्त्रियो वशगा अनेनैव भवन्ति
मुनिसत्तम पुरुषं वशयेन्नारी अनेनैव विधानतः
अन्नाद्यकामः श्रीपुष्पैः सिततण्डुलमिश्रितैः अष्टोत्तर
सहस्रं तु जुहुयादन्नवान् भवेत् विश्वरूपपरं ध्यात्वा
शतमष्टोत्तरं जपेत् समाहितमनाः श्रीमान् यशस्वी
कीर्त्तिमान् भवेत् प्रेतभूतपिशाचाश्च स्कन्दादिग्रहपी
डितैः पूतनास्तनपानं ध्यात्वा मंत्रं शतं जपेत् प्रणश्य
न्ति ग्रहा दुष्टाः पलायन्ते इतस्ततः सर्पमण्डलदष्टाश्च मूषि
कायैश्च दंशितान् कृष्णं कालीयदमनं चिन्तयित्वा जपेन्नरः

तर्ज्जयंतं विषं घोरं हुंकारेण विनाशयेत् अत्राण्यमो
मंत्रकूर्चबीजयुग्मेन तत्त्वतः कालीयस्य फणामध्ये
दिव्यं नृत्यं करोति च नमामि देवकीपुत्रं नृत्यराजानमच्
युतं ज्वरार्तोऽभ्यर्चयेन्मंत्री जपेदष्टशतं तथा ज्वरेण
संतप्तं कृष्णं बलप्रद्युम्नसंयुतं दहंतं बाणनगरीं ग
रुडोपरिसंस्थितं निजज्वरेण संपिष्टं ध्यात्वा नाशय
ति क्षणात् शीतलाकामलादीनि तथा वातार्थकोद्भवा
न् प्लीहगुल्मयकृत्कुष्ठापस्मारभवं तथा नाशयेन्ना
त्र संदेहो दृष्टिमात्रेण मंत्रिकः गोपालं यष्टिपाशं च
धेनुमादाय संस्थितं ध्यात्वा कृष्णं जपेन्मंत्रं पशुमान्
सततमामतः राज्ञः पुरोधा भवितुमिति यस्य मतिर्भवेत्
मधुसिक्तैः सितैः पुष्पैर्हुत्वा तन्मण्डलाल्लभेत् मंहैश्व
र्यमथ प्राप्य विख्यातो भवेद्ध्रुवं गोवर्द्धनधरं कृ
ष्णं ध्यात्वा मंत्रं जपेन्नरः वातवर्षादिभिर्घोरैर्भये सम
पस्थिते भयमाशु विनश्येत नात्र कार्या विचारणा
वृंदावनगतं कृष्णं वृष्टिकामो विचिंतयन् जपेदष्ट
सहस्रं तु वृष्टिमाप्नोत्यसंशयं एवं च मनसा ध्यात्वा वृष्टि
वर्षापचारहेत् एवं जलाशये ध्यात्वा जपेदष्टसहस्र
कं वृष्टिर्भवत्यकालेऽपि महती नात्र संशयः गायंतं
वेणुना कृष्णं गानकामो विचिंतयन् आज्यमष्टशतं
हुत्वा किन्नरैः सह गीयते जयकामो जपेद्यस्तु सहस्रक
लकडुमे संतप्तं देवताभिस्तु गरुडारूढमच्युतं ध्या

गो॰
तं॰
५८

त्वा रक्तकरवीरसमिद्भिर्जुहुयाद्वशी अष्टोत्तरसहस्रं तु
पत्नात्पराजितो रिपुः राजादिभयमापन्ने संशये दुर्गसं
सदि हुत्वा दशसहस्रं तु तत्तल्लक्षणान्नाशयेद्ध्रुवं नीलो
त्पलादिभिः पुष्पैरष्टोत्तरसहस्रकं शोवादिनिधिसंयु
तेहारकामध्यगं हरिं ध्यात्वा तन्मण्डलं हुत्वाभिर्हुत्वा प्रां
तिकमाहरेत् कदम्बमूले गायन्तं गोपालं वनमालिनं
कदम्बपुष्पैः संस्पृष्टं चिन्तयित्वा जनार्दनं अपामार्गश
मेर्हुत्वा जपेदष्टसहस्रकं सर्वान्कामान्वशीकृत्य श्री
श्रुविज्ञो भवत्यपि राजद्वारे सभायां च व्यवहारे च मंत्रवि
त् मंत्रमष्टशतं जप्त्वा प्रथमं वाक्यमुच्चरेत् अनेनैव वि
धानेन सर्वत्र विजयी भवेत् मोक्षकामो जपेद्यत्नपुण्ड
रीकाक्षमव्ययं सनकाद्यैः स्तुतं कृष्णं शुक्लाम्बरधरं परा
शरवेचक्रधरं ध्यात्वा मंत्रं लक्षं जपेन्नरः ताराभ्यां पुदिने
कृत्वा विधिवत्स्थानमाश्रितः चक्राब्जमण्डले कृष्णं पू
जयन्भक्तिमावहन् संसारसागरात्तस्मान्मुच्यते नात्र
संशयः यदृच्छेद्ब्राह्मणो मंत्री वशीकर्तुं जगत्त्रयं वसेत्स
तोहरैः पुष्पैर्वेणुं गायन्तमच्युतं ध्यात्वा संपूज्य विधिवल्ल
क्षमेकं सहोमकं जप्त्वा समस्तलोकानां प्रियो भवति ना
न्यथा दैवोपमस्त्वं भुक्त्वा याति विस्तं तनुं द्विज अर्द्धये
मानमाहकं संसहस्रं प्रत्यहं जपेत् वत्सराल्लभते मो
क्षयं तत्त्वावाननिवर्तते वर्णिनां च गृहस्थानां नामाश्रि
तानामप्ययं विधिः मेधाकामो हुनेद्गोपालाशोकसमि

श्रितैः समिद्भिः पूर्ववज्ज्ञात्वा मेधा स्यादति मानुषी वा व
त्सिञ्चेल्लमेद्वाचं ब्राह्मे जप्त्वा मुहूर्तके शतं शतं वत्सरेणा
मेवाग्मी चापि सुधीर्भवेत् शत्रूणां जयकामस्तु पारिजात
हरं हरिं गरुडारोहणं ध्यात्वा जिताशेषदिवौकसं समि
द्भिश्चापि जुहुयात् करवीरसमुद्भवैः लतेजप्त्वानत्याल
तेजुहुयान्मन्त्रवित्तमः जित्वा शत्रुगणानेतान्नाक्रान्ता
स्मृत्यथाविधि प्रतिष्ठां कारयेदयन्तु भगवन्तं विचिन्त्य व
शं वपद्मनिधियुक्तं वसन्तं द्वारकापुरीं ध्यात्वा तिलाज्य
करणान् जुहुयात् सितनण्डुलान् अष्टोत्तरसहस्रं वै
प्रतिष्ठां लभते ध्रुवं सर्वांल्लोकान्वशीकर्तुं कामयन्
पंकजासने कदम्बमालया नित्यं भगवन्तमलंकृतं स
नकाद्यैः प्रार्थ्यमानं योगिभिर्गोपवेशकं विचित्रपुष्प
मालाभिर्भूषितं वनमालया कदम्बमूले गायन्तं चिन्त
येत्सर्वनायकं समिद्भिः पुष्पमार्गैरष्टोत्तरसहस्रकं
मध्वाज्ययुक्तं जुहुयात् सर्वलोकवशी भवेत् सुसूत्रमि
भगवन्तं पुण्डरीकदलेक्षणं सनकाद्यैश्चिन्त्यमानं सिद्धै
रन्यैश्च योगिभिः ब्रह्मेन्द्रशंकरमुख्यैर्गणैश्चापि दिवौक
सां प्रह्लादप्रमुखैर्भक्तैरन्यैश्चापि महात्मभिः हृत्प
द्मकर्णिकान्तर्गतदिव्यसिंहासनोपरि ध्यात्वैवं परमात्मा
नं यशोदानन्दवर्द्धनं पलाशतुलसीपत्रैः सौवर्णकुसु
मैः शुभैः मानसैर्वा यथाशक्त्या प्रार्चयेत्पुरुषोत्तमं आ
त्मानं देवकीपुत्रं लीलाविग्रहधारिणं स्मरेत् यद्यत्कामय

गी· ते मंत्री तन्मदाशोस्मयत्नतः अनेन विधिना सर्वं साधये
ते· त् परमात्मनः योजयेच्च चतुर्थेन विसोक्षेव बुद्धिमान्
५२ तृतीयमष्टमं विद्यादक्षरणा विस्तनासह इति श्रीगीत
52 मीये सप्तदशोऽध्यायः अथापरान्प्रवक्ष्यामि प्रयोगान्
भुविदुर्लभान् यत्कृत्वा मानवः सम्यक् सद्योदेवत्वमृच्छ
मामाध्यं विधयेतं तस्य भुवि स्वर्गे रसातले निशीतशारनिभि
नेभीष्मतापहरे हरिं दृष्ट्वा पीयूषवर्षिण्या कारुण्यात्मनं वि
लोकयन् एवं ध्यात्वा घृतं जापादसाध्यज्वरनाशने मूर्छा
दाहगदास्फोटविषकीटसमुद्भवं नाशयेदाहमत्विराद्
अस्ततोशोशतोहनेन् काशीराजेन प्रहितां कृत्यां तोद्धा
रकापुरीं निजारिणानोच्छित्वा तत्र तत्पुरीं चक्रतेजसा
ददहे तेन हरिं स्मृत्वा जपेद्घृतमादरात् स्वस्वेहाकैः स
मर्पैस्त्रहनेन्द्रोशातथाघृते कृत्याः परेरिताप्लीन्तु नयसे
तिकदाचन डाकिनीभूजना कृत्यायत्नपन्नगरालसाः
अमेवक्रूरसत्वाश्च प्रेयागाजपहोमयः देशादेशान्तरं
याति न समर्था अहिंसिते ध्यात्वा विश्वेश्वरं देवं व्याप्तवि
श्वावकाशके सूर्यकोटिप्रतीकाशे चन्द्रकोटिसुशीतले
एवं ध्यात्वा च मतिमान् लक्षमेकं जपेन्मनुं जुहुयाद्घृतम
क्ताशतवीर्यकरञ्जिकैः हूर्वायसप्राप्नोतिः अकालमृत्यु
नाशाय सत्यमेतत्परं पदं मृत्युंजयं हरिं ध्यात्वा सर्वपा
पैर्विमुच्यते आसीनमाश्रमेदिव्ये वदरीषण्डमण्डि
ते ॥

स्पृशन्हृद्ब्राह्मलाभ्यां चेदाकर्णकलेवरं एवंध्यात्वा
जपेन्मासमष्टोत्तरसहस्रकं समस्तविपदां मंत्री प्रश
मायप्रामायच समता सर्वभूतेषु आसुनिर्वाणदायक
विशीर्षरथमारूढं तर्जयंतं मुहुर्मुहुः धावमानं रिपुग
णं अनुधावनमच्युतं विसृजद्वाणसंघेन नयंतं हृदे
शतः उच्चाटनं भवेत्सद्यो रिपूणां लक्षजापतः हेमयं
तेह कित्वलोपाण्डमध्यस्थितेहरिं ध्यात्वा लक्षमनुव
र्तिनिस्वमेह विनिक्षिप्तं तैलेनेस्वार्थः तदंतेजुहुयात्मे
ग्रीगुलिकागोमयद्रवाः एवंप्रयोगमात्रेणवैरस्यजाय
ते मिथः अन्योन्यकलहैर्नैव देशाद्देशांतरं व्रजेत् विहि
हृलवत्त्रापिकाकवत् पश्चदेन्मही पार्श्वदिशंतेगीता
र्थरथस्थं मधुसूदनं राजमण्डलमध्यस्थं चन्द्रायुतस
मप्रभं ध्यात्वायुतं मनुवर्णं मायया जपेत्सुधीः अने
नजपमात्रेण किं न सिध्यति भूतले स्यान्हृषीकेशं तवे
त्यादिवाज्ञनवाधिकं गायत्रीछन्दो वलितं विश्वात्मा वि
श्वदेवतं सपर्याः पूर्ववत्प्रोक्ता साधयेत्सकलेप्सितं
श्रीवीजाद्येर्जपेन्मंत्री वशी ध्यात्वा च पूर्ववत् लक्षैकज
पमात्रेण कुवेरत्वमोदते अन्नदेवत गोपालवल्लभः म
म्पूर्णं तत्वतः अन्नरूपः रसरूपः तुष्टिरूपपदोपरि
अन्नाधिपतये स्वाहा सोऽयमन्नाधिपो मनुः श्रीवीजाद्यो
मनुः प्रोक्तोऽक्षरत्नसमंडितः आचकांघ्रगकल्पितः
स्यान्नारदोऽस्य मुनिः स्मृतः गायत्रीछन्द इत्युक्तं देवश्चा

त्रप्रदो हरिः ध्यानार्च्चनादिकं सर्व्वमस्य पूर्ववदाचरेत्
यथा वै चिंतयेन्मंत्री सतत्सर्व्वं समृद्धिमान् आरुह्य स्वर्ण
पात्रे च क्षालिते शुद्धवारिणा विलिप्य गन्धपंकेन लि
खेदष्टदलाम्बुजे कर्णिकायां लिखेद्धूंः वृटितं मण्डल
द्वयं ह्रिवह्नि वृटितं षट्कोणमित्यधः तन्मध्ये विलिखे
त्कामं साध्याख्यं कर्म्मसंयुतं तत्र रेखे र्म्मनोर्व्वर्णैर्लत
कामं वेष्टयेत् सुधीः त्रिंयषट्कोणकोणानामन्तर्व्वै न
ऋतवायुषु आलिखेच्च लिखेन्मायां वह्निर्व्वरुणमूलि
षु ग्रतोरेः कामगायत्र्या वेष्टयेत् केशरेषु च मारमालाम
नोर्व्वर्णैर्द्दलेषु षट्सु मंत्रवित् लिखेद्गुह्याग्ने रेर्व्वर्णैर्म्मा
त्रकान्तहं ह्रिं ल्लिं खेत् भूविम्बे च लिखेद्धाद्यैः श्रीमाये दिशि
दिक्षु पि मंत्रमेवं समालिख्य जातरूपमये तटे राजते।
ताम्रपात्रे वा भूर्ज्जे तौ ममर्य्यः पिवा सूत्मतेनमेयवापि
प्रतिष्ठाप्य समीरणं आकर्षणं स्वरस्त्रीणां नागलोकवि
लासिनी पिशाचयक्षरक्षांसि क्रूरग्रहाश्च ये स्थिताः उच्छ्
सत्याश्रये सर्व्वे परिसर्प्पति भूतले यत्र राजगृहे दृष्ट्वा वि
द्रवन्ति दसतिव वहुना किमिहोक्तेन सर्व्वलोकेश्वखा
वहं स्त्रीणामाकर्षणं राज्ञां लोकवश्यकरं भुवि योग
सिद्धिकरं पुंसां भवसागरतारकं भुक्तिमुक्तिकरं यंत्र
मिति प्रोक्तं स्वयम्भुवा वाते घातं समारूढं मायाविन्दु
विभूषितं श्रियो वीजमिति प्रोक्तं त्वणाम् द्याः सुखप्रद
श्रीदो ह्रीकारमुद्धार्य्य कामदेव पदं वदेत् आयांतविघ्न

हेतुष्पंबाणायेतिपदेतथा धीमहीतिपदंप्रोक्तातन्नो॰
नंगप्रचोदयात् एषामन्मथगायत्रीप्रोक्तामन्मथदी
पनी कामेनाडीचसंभाव्य ततःकामपदंवदेत् देवाये
तिपदंब्रूयात्तथासर्वजनेपदं प्रियायेतिपदंतेववदेत्
सर्वजनेमुनः ब्रूयात्सम्मोहनायेतिज्वलशब्दंचवीप्स
येत् प्रज्वलेतिपदंसर्वजनस्यहृदयंतथा उत्काममव
शंपयस्मात्कुरुशब्दंचवीप्सयेत् वह्निजायातथैवस्यात्कामा
लाख्योमन्मथोमन्त्रः भूतहृच्चतुरंस्यादष्टवज्रविभूषि
ते अस्मिन्मन्त्रेसमाविश्यवासुदेवंजगद्गुरुं किंनसि
ध्यतिमंत्रज्ञोयत्कथंकथितंचते एवंतेकथितंयंत्र
प्रयोगान्तमिहोच्यते लक्षंजप्त्वापलाशानांकुसुमैस्तत्
समंहुनेत् व्याख्यातासर्वशास्त्राणांप्रविवादेवजायते
सयोगीसर्वविज्ञानीविसृयोगीतथात्मवित् शुक्लवस्त्र
स्यलाभायशुक्लादिपुष्पमाहुनेत् अष्टोत्तरशतेकृत्वा
राजतोवान्यतोलभेत् मुवंतोपितशोकस्समधुरानिंदि
तार्दितो ध्यात्वायुतंजपांतेचतावत्संख्यंचहोमयेत्
निगडान्मुच्यतेसद्योयमुद्दिश्यकृत्वाक्रियापुरन्दरमुखै
र्देवैःस्थितंहृत्स्वावनेहरिं सुरभ्याःपयसानीयैरभिषि
च्यसंस्थिते राजराजेश्वरंकृत्वामंगलाचारपूर्वकं उर्व
शीप्रमुखाभिस्तुसर्वैश्यपाभिरथिष्ठितं एवंध्यात्वाजपे
ल्लक्षंपंकजैरघृतैर्हुनेत् सार्वभौमोभवेत्सोऽपिये
नैयविहिताक्रिया आत्मानंकंसमथ्यंतरिपुंकंसात्मकं

स्मरन् निशीथे प्रजपेन्मंत्री दक्षिणामुखसंस्थितः लक्ष
मेकंजपेत्तेनवाणीरतनरतपीतोः अयुतंहोममात्रेणम्रि
यतेः रिपुश्चान्यथा अरिष्टपत्रतैनतत् पादपांशुनरैतिले
हरणाम्म्रियतेशत्रुः शंकरेणापिरक्षितः अरिष्टदलका
पाससोमाहिष्यकणसंयुते हरणाल्लक्षमात्रेणयदिभूस्थि
तोभवेत् अपिपीयुषसेवीचम्रियतेः रिपुर्वान्यथा हरि॰
द्राग्रंथिहोमेनस्तम्भयेदरिद्राग्रंथिहोमेनस्तम्भयेदरि
वाहिनीं नशांतमरणंकर्म्मकदाचिद्भुस्वेमनो क्रूरक्र
राशयेकष्टमाप्येवसतामपि इदंविधंजनंप्राप्य अ
भिचारायघोजयेत् प्रायश्चित्तायगायत्रीलक्षंजप्त्वाचसा
धकः तद्दतेपायसैर्म्मंत्री अयुतंहोममाचरेत् अपिप्रयो
गकर्तृणांशांतिःस्यात्तैवचान्यथा इतिश्रीगौतमीयेऽष्टा
दशोऽध्यायः कर्म्मान्तरमथोवक्ष्येशृणुष्वावहितोः
नघ येकृत्वामन्दभाग्योऽपिलभेन्मंत्रफलानिवै अण
वदयमध्यस्थोजपेद्युतंसंख्यया त्रिरात्रजपमात्रेण
बृहस्पतिसमोभवेत् व्याख्यातासर्वशास्त्राणांवेदाना
मपिजायते शनिवारेऽश्वत्थपल्लवमालभ्याष्टोत्तरशतं
भूयोभूयोभवेच्छांतिर्ज्जीवेद्वर्षान्तरंशतं तस्यशांतिर्भ
वेन्नूनंयमुद्दिश्यकृताक्रिया आशुकेरद्वयेनकृतसमा
समात्रतनिर्म्मलैः मुच्यतेमलिनैःकृच्छ्रैः पापैर्वीरत
रैरपि पटवस्त्रयजेद्दत्वासपत्नीमण्डलोभवेत् वि
क्रमैःपूजयनकृत्स्नंत्रैलोक्यंवशमानयेत ॥

माणिक्यैः पूजयन् भक्त्या सार्वभौमसमो भवेत् पद्मरा
गैर्यजेत् कृष्णं राजा भवति निश्चयं लद्वियः सार्वभौमः
स्यात् साधयेत् सकलां महीं गारुत्मतमयैरत्नैः पूज
यन् ज्ञानवान् भवेत् अपि हीरकरत्नेन पूजयन् किं न सा
धयेत् स्ववर्णपुष्पैरभ्यर्च्य मासमभक्तिपरायणः कुबेरस
मसम्पत्तिं संप्राप्य मोदते चिरं देहान्ते हरिं तां प्राप्य निर्वा
णपदमश्नुते रविवारेऽर्कपुष्पैश्च कह्लारैः सोमवारके
मंगले रक्तपुष्पैश्च बुधे नागरसम्भवैः चम्पके गुरुवारे
तु शुक्रे शुक्लसम्भवैः शनिवारे शमीपुष्पैः पूजयेद्भ
क्तितो यतिः रविवारे हुतान्नं तत्पयोऽभ्यर्के निवेदयेत् सो
मवारे पिष्टकादि सितया सह योजयेत् मंगले गुडसंमि
श्रं चैव फलगुणान्वितं बुधवारे यावकं तत्र सर्वे पूपसम्भ
वैः दुग्धान्नं शुक्रवारे तु शनौ सहृतपायसं वैशाखे मासि
विधिवत् तर्पयेद्धिमवज्जलैः ज्येष्ठमासि प्रयत्नेन फलैः
संपूजयेद्धरिं आषाढे मासि विधिवत् पवित्रैः पूजयेद्वि
भुं पकेकं स्वर्णसूत्राणि ग्रंथियुक्तानि कारयेत् अथवा
पट्टसूत्राणि पद्मसूत्राणि वा पुनः पूजान्ते देवदेवाय महि
षीभ्यो निवेदयेत् मिथुनेऽभ्यर्च्य घांदत्त्वा महान्तमुत्तमं वै
चरेत् नो भवेद्दुर्लभो ज्जेल्पब्राह्मणान् संशितव्रतान् प
वैसम्भवन् सरे मंत्रीकृत्वा भीष्ममवाप्नुयात् नैवेद्यं कृत्वा
पूजावाप्तोऽभैर्विंशहर्षं कृत्वा पूजावाप्तो, यकल्पते श्राव
णे मासि कृष्णं तं पूजयेत् केतकोद्भवैः चन्दचन्दनकल्

गो॰ ते॰ ५५ 55

रीकुंकुमादिसुवासितैः एलालवंगकक्कोलफलानि
बहुधार्पयेत् भाद्रमासियजेत्कुसुंभसंभवैर्बहुगुणान्वि
तैः इषमासियजेद्भक्त्याभक्तैर्भोज्यैःसविस्तरैः कार्पास
निर्मितैर्वस्त्रैर्नानाभरणसंयुतैः तुलास्थेभास्करेकृ
ष्णंपूजयेन्मासमात्रकम् रात्रौप्रदीपंहेम ++++
हेतदीपमविच्छिन्नंदद्यान्मासमहोज्ज्वलं एकादश्यां
पौष्णेवद्वादश्यांपारणादिने शुक्लायांविस्मयमभ्यर्च्योद्व
द्वालंकरणादिभिः अस्मान्निर्ध्याचमतिमान् वर्षेतान
सवमाचरेत् भोज्यानिबहुभक्ष्याणिब्राह्मणेभ्योनिवे
दयेत् एवंकृतेदेवतास्यतुष्टाचेष्टंप्रयच्छति सत्तलो
कमवाप्नोतिउनराहृतिवर्जिते मार्गशीर्षेयजेद्देवं
नवान्नैर्व्यंजनैःशुभैः नारिकेलफलतोयंमिश्रितैर्गुड
जीरकैः सहएकैर्चदेवायभक्ष्यानन्नानिनिवेदयेत् पौष
मासिचमाघेवेष्टुतधूपैः प्रपूजयेत् माघमासियजेत्
कुसुमतत्तैः सुशुभैः सितैः दुग्धार्घ्यशर्करायुक्तंमिष्टा
न्नंचनिवेदयेत् अस्मिन्मासिशुभदिनेवस्त्रेणाच्छादयेद्धि
भु फाल्गुणेदेवकीपुत्रंपूजयेत्स्वर्णपुष्पकैः चूतसौ
गन्धिकुसुमैर्धूपदीपैःसविस्तरैः चैत्रमासिवासदेव
सर्वपुष्पैःसमर्चयेत् पौर्णमास्यांयजेद्भक्त्यामदने
ष्मसगुच्छकैः अस्मिन्दिनेरतिकामंपूजयेद्भक्ति
तत्परः नचेत्साम्यन्तरीपूजाहर्षाभवतिनि॰
श्चितम् ॥

भस्मीभूतं स्मरं दृष्ट्वा रुदिता स्मररतिः सती तां दृष्ट्वा कृप
याविष्टो वरं दातुं स्वयं शिवः भर्त्तृवा वरति स्त्रियै स
भगात्त्वमवाप्नुयात् सुन्दरः सर्वलोकेषु क्रीडार्थं व्रज
सुन्दरि ततोऽभवत्कन्दर्पवलात् पुष्पमदनकं शुभ
तेन पूजनमात्रेण सम्वत्सरफलं लभेत् होमयेल्लक्ष
मात्रं यः पिष्टकैर्घृतभक्तितैः तावत्संख्यं मन्त्रजप्त्वा
कृत्स्नं पश्यति मन्त्रवित् इति ते कथितं सम्यक्पूजनं वा
पिकोद्भवैः कृत्वानेन विधानेन किं न साध्यति भूतले
पुण्यस्त्रियो गृहस्थाश्च मुनयो ब्रह्मचारिणः वनस्था
श्च तथा कृत्वा वाञ्छितं प्राप्नुयुः क्षणात् स्त्रियः शूद्राश्च
विधिवत्कृत्वा फलमवाप्नुयुः इह भुक्त्वा वरान्भोगा
न्न भूयो भवसम्भवः एवं कुर्वन्यजन्भक्त्या यत्कृ
तं जन्मकोटिभिः तत्पापैर्नविलिप्येत पद्मपत्रमिवा
म्भसा इति श्रीगौतमीये ऊनविंशोऽध्यायः ॥ गौतम
उवाच विस्तरेण मम ब्रह्मन् कुलमंत्रान्ब्रवीहि मां
भक्तोऽहं तव शिष्योऽहं योग्योऽस्मि श्रवणे गुरो नारद
उवाच शृणु ब्रह्मन् कुलमंत्रान् सर्वदेवैकसम्मतान्
यदेकज्ञानमात्रेण पुनर्जन्म न विद्यते प्रणवं पूर्वमुद्धृ
त्य नमस्तदनु चोद्धरेत् कौस्तुभायेति संप्रोच्य मनुराह्वा
तरः परः एतद्धि ज्ञानमात्रेण साक्षाद्धि स भवेद्यतिः
षड्दीर्घस्वरसंभेदात् कामेनाङ्गक्रियामता कलायकृ
समसं नामं शंखचक्रगदाम्बुजं अनेकरत्नसंछन्नं को

स्तुभोड्डासिवत्सं नागहारावलीरम्यं गरुडोपरिसंस्थि
तं ध्यात्वैवं परमानन्दं दशलक्षं जपेन्मनुं होमयेत्तद्द
शांशेन साधितैर्बिल्वपायसैः उच्चारणमंगायच्छेद्व
मन्यत्र समापयेत् यद्यन्नं भजते मंत्री भोगमोक्षैकका
रणं करं प्रवेयाः सर्वाण्यत्र तेततः परमेत्रजेत् दशाल
रसमानेहि पूजनं नमसुदीरितं अथान्यत्संप्रवक्ष्यामि
षड्वर्णं मंत्रराजकं यस्यविज्ञानमात्रेण जीवन्मुक्तो
महीं चरेत् त्रिमात्रेन मसायुक्तं चतुर्थ्याक्रमस्याद्यमपि
षडक्षरमनुः प्रोक्तो दृष्टादृष्टफलप्रदः नारदोऽस्यमु
निः प्रोक्तो गायत्री छन्द उच्यते कृष्णोऽपि देवता प्रोक्ता
दुर्गाधिष्ठात्र देवता त्रिमात्रं बीजमित्युक्तं नमः श
क्तिरुदीरिता कृष्णाय कीलकं चास्य मंत्रराजस्य कीर्तितं
विनियोगोऽस्य मंत्रस्य पुरुषार्थचतुष्टये पंचांगानिम
नोरस्य आवृत्त्यायैरुदीरिते नीलजीमूतसंकाशं किंकि
णीजालमालिनं सर्वाभरणसंदीप्तं रक्तपद्मोपरिस्थितं
सनकाद्यैर्मुनिवरैः स्तुतं ध्यायेद्दिगम्बरं आलोलकुण्ड
लोल्लसिमुखचन्द्रविराजितं शशरकाधरं रक्तपाणिपा
दविराजितं कराभ्यां पायसं स्मरणमयो हियं गतीयकं
दधतेवितयद्देवभोगमोक्षफलप्रदं ध्यात्वैवं परमात्मानं
दशलक्षं जपेन्मंत्रं जपान्ते पायसैः शुद्धैः समं कुर्यात्तम
शर्करैः तर्पयेत् दशांशेन जलैः कर्पूरवासितैः अभि
षेकं दशांशेन दशांशे विप्रभोजनं तदंते दक्षिणां दत्वासं
यथेष्टितमात्मनः सिद्धाहारो जपेन्मंत्रं वर्षमेकं व्रतास्थितः

कविर्वाग्मी समद्धश्च सर्वज्ञो जायते ध्रुवं जवनीताश
नेदेवं ध्यात्वा लतजपात् सुधीः दिव्यज्ञानमवाप्नोति
त्रिलोकीं प्राप्य मोदते यएवं मंत्रराजेन भजेत भक्ति
तत्परः इह भुक्त्वा वरान् भोगान्देहांते परमं विशे
त् अथापरं प्रवक्ष्यामि षोडशार्णं महामनुं यस्य विज्ञा
नमात्रेण कस्मात्म परमं विशेत् प्रणवंमनुनसापुंकेह
स्त्रागोविन्दकौतथा श्रीपूर्वंदेनमश्चाध्यहुंफट्स्वाहे
तिकीर्त्तितः नारदोऽस्य मुनिः प्रोक्तश्छन्दोऽनुष्टुबुदा
हृतं परमात्मा हरिर्देवो भुक्तिमुक्तिफलप्रदः दशा
र्णैकचदेवास्य जपो होमो प्रकीर्त्तितो प्रयोगस्तत्समः
प्रोक्तो वीजशक्ती वततत्समे यएनं विजयेमंत्रं सोऽपी
तेश्रुतिचतत्प्रये अनेनसदृशो मंत्रो जगत्स्वपिनविद्य
ते अनेनाराधितः कृष्णः प्रसीदत्येव तत्क्षणात् अथ
संतानसंसिद्ध्यै वालदं मंत्रनायकं यस्य विज्ञानमात्रे
ण मंत्राः सिध्यंति मंत्रिणः देवकीसुत शब्दांते गोविंद
पदमीरयेत् वासुदेवपदांते तत्ततो ब्रूयाज्जगत्पते
देहि मे तनयं देव त्वामहं पदमीरयेत् शरणंगतरु
स्त्वकामनुश्चानुष्टुभाख्यः नारदोऽस्य ऋषिश्छन्दो गा
यत्रीकथितं बुधैः सन्तानदो हरिः साक्षाद्देवता च
प्रकीर्त्यते वाक्ष्लैः समसैरंगानि कृत्वादेवं विचिंतये
त् नीलोत्पलदलश्यामं पीताम्बरमुगाहतं चत
र्भुजं शंखचक्रमूर्धपाणिद्वये स्थितं अधःपाणिद्वये वे

एंवादयंतं मुदान्विते अनेकरत्नसंनद्धकिरीटोज्ज्व
लविग्रहं नानालंकारसुभगगात्रं हरिं संस्थितं वे
दलोग्रे पीठे विविधमुनिभिः परिवेष्टितं एवं ध्यात्वार्चयेत्
क्रमशो विद्वान्ः परमाहुतिः इन्द्रादिभिर्द्वितीया स्यात्
तृतीया तत्तदायुधैः एवमभ्यर्च्य देवेशं लक्षमात्रं जपे
न्मंत्रं पुत्रजीवेन्धनचितेनतत्फलैर्घृतेर्हुनेत् अनंतरं
दशांशेन तर्पणादीनि चाचरेत् एवं प्रभजेन्मंत्री सता
नाख्यं महामंत्रं पुत्रपौत्रैर्विनश्यन्तं देहान्ते परमं व्रजेत्
अविच्छिन्नं भवेद्वंशो यावदाहूतसंप्लवं दशम्यां शुक्लप
क्षे तु निशीथे स्वस्तिमण्डले हरिमावाह्य विधिवत्पूज
येदुपचारकैः एवमर्चनमात्रेण वत्सरात्पुत्रवान्भवे
त् दीर्घायुरप्रतिहत·बलवीर्यसमन्विते वत्सरा
ल्लभते पुत्रं समं समं मयोदितं यस्यार्थे कुरुते मंत्री प्र
योगं स सुपुत्रवान् वन्ध्यापि लभते पुत्रान् शतं हा
यनजीवितान् ग्रामवाचयमाना रीवापिद्रुमदले जले
मंत्रयित्वाष्टोत्तरशतं पिबेत्पुत्रीयति ध्रुवं एवं प्रयोग
मात्रेण तनयं लभते ध्रुवं अनेन मंत्रितेनाज्येन पुत्रसिद्धिक
रं परं अनेन जलपानेन वन्ध्या वर्षाल्लभेत् प्रजां इति सो
नमीयविंशोऽध्यायः गौतम· उवाच सर्वं जानामि हे वि
ष्णुन्स्वयम्भूसंजगत्प्रभो त्वं दीरितमाकर्ण्य कृतार्थोऽहं
नचान्यथा तत्फलं सर्वं पुत्रागोपालमंत्रं प्रार्थितो हरिमीश्वरः ते
नेवाख्यनवेदेन कथितं परमं त्वयोदितं तदा रम्य पुत्रगोपालमंत्र
नवदर्शनलालसः गंगाप्रवाहं प्रणमंत्रश्रोतुमिच्छामितत्ततः

नारद उवाच बहवः कथिता मंत्रा मया ते मुनिसत्तम तमं
त्रं कथयामास येन ज्ञानेन प्रसीदति यस्य विज्ञानमात्रेण भ
क्तिः स्यात्प्रेमलक्षणा चतुर्विधं च पाण्डित्यं ज्ञानमात्रेण सि
ध्यति मत्स्भोघादरिशोऽपि शठो मूढोऽतिपातकी उपास्य
मंत्रराजं तं वागीशसमतां व्रजेत् मयापि वै पुरा पृष्टः पद्म
योनिर्यथावदत् तथा ते कथयिष्यामि गुह्याद्गुह्यतरं मु
ने द्वाविंशत्यक्षरो मंत्रो वागीशत्वप्रवर्तकः सर्वतंत्रेषु
गुप्तोऽयं गोपनीयस्त्वया मुने वेदः प्रादुरभूदस्य मंत्रेण
नेन वेधसः कवीन्द्रत्वं भार्गवस्य वागीशत्वं बृहस्पतेः
श्रियमिंद्रादयो देवा ज्ञानेन सनकादयः सौभाग्यं चन्द्र
माः प्रापत् कुबेरोऽपि धनेशतां इमं मंत्रवरं ज्ञात्वा सर्व
ज्ञो भवति ध्रुवं अष्टाष्टश्रुतशास्त्रस्य व्याख्याता शिल्पगो
भवेत् महाकविर्महाप्राज्ञो वाक्पतेः समतां व्रजेत् ज्ञा
नेन परं लब्ध्वा विष्णोः सायुज्यतां व्रजेत् यं यं काममभिध्या
यन्मनुष्यो भजते मंत्रं तं तं काममवाप्नोति ध्रुवं विश्वयो
रसातले श्रेष्ठोद्धारमहं वक्ष्ये मम सार्वज्ञकारणं कृष्णा
गोविन्दकौ ङेऽन्तौ तथा गोपीजनांततः वल्लभोऽग्निप्रि
या सर्गी ह्यसर्वः समनुस्वरः नाम्नामादौ क्रमात्कामं मायां
लक्ष्मीं नियोजयेत् द्वाविंशत्यक्षरो मंत्रो वाग्भवाद्यः प्रकी
र्तितः ब्रह्मा स्यान्मुनिश्छन्दो गायत्री देवता मनोः गंगाप्रवा
हणः कृष्णः सर्वदेवनमस्कृतः गंगाप्रवाहवद्वाणी जा
यते तेन तन्मया गंगाप्रवाहणो नाम कीर्तितः परमात्मनः

गो॰
ता॰
५८
58

बीजं त्वमात्मच्छंदो श्रीकंशक्तिः पत्नीह हविर्भुजः कृष्णायकाम
बीजाद्यं हृदयं परिकीर्तितं गोविन्दायशिरस्तद्वन्मायाद्योऽ
सौमहामनुः गोपीजनशिखोक्तं तु श्रीबीजाद्येन विग्रमेत
वल्लभायेतिकवचं अस्त्रं जायाहविर्भुजः शेषबीजेन संहिताः
पंचांगमनवः स्मृताः मूर्ध्नि भाले भ्रुवोर्मध्ये नेत्रे कर्णे तथा
नसि आस्ये कंठे च दोर्मूले हृदये चोदरे नाभिषु लिंगमूले त
थाधारे जान्वोश्च गुल्फयोः समस्तेन च मंत्रेण व्याप
कं मस्तं विन्यसेत् कलायकुसुमश्यामं पूर्णचन्द्रनिभाननं
बर्हिबर्हकृतोत्तंसं वनमालिनमीश्वरं किरीटहारकेयू
ररत्नकुण्डलमंडितं श्रीवत्सवक्षःसंभ्राजत्कौस्तुभा
ड्यासितोरसं भुवनैकशलावण्यरमणीयतनुं हरिं दि
व्यपीताम्बरधरं चारुहारविभूषितं स्मेरारुणाधरन्य
स्तवेणुं त्रैलोक्यमोहनम् उड्डेवदमयं वेणुं वादयंतं च
तुर्भुजं स्फाटिकीमक्षमालां च विद्यामुद्रां करद्वये दध
तं पुण्डरीकाक्षं दिव्यगानपरायणं आतत्वानल्पसौन्दर्यं
मोहयंतं जगत्त्रयं तपनीयलसत्कांत्या वीणाकमल
हस्तया निरीक्ष्यमाणचरणं वामपार्श्वस्थया श्रिया
हेमसिंहासने रम्ये सर्वरत्नोपशोभिते रुक्मिण्यादिम
हिषीभिर्निषेवितमनारतं चन्द्रमण्डलसंकाशश्वेतछ
त्रोपशोभितं नारदाद्यैर्मुनिगणैर्ज्ञानार्थिभिरुपा
सितं इन्द्रादिदेवनाथैन्द्रैः प्रणतं परमेश्वरम् ॥

सर्वज्ञं जगदीशानं ध्यात्वा हृदयपंकजे जपेद्देवं मनुव
रं ध्यात्वा लक्षचतुष्टयं स्वाहान्तैः कुसुमैर्बिल्वदलैर्जुहो
समाचरेत् दशांशेन च मंत्रोऽयं सिद्धो भवति नान्यथा
पूजा दशांशतो रे पीठे अंगावृतिरनन्तरं मरीचीभिर्दिविता
या पित्रतीयाद्दिगधीश्वरैः चतुर्थी तत् प्रहरणैश्चतुरा
वृत्तिरीरिता प्रातःप्रातः पिबेत्तोयं मंत्रेणानेन मंत्रितं
वागीश्वरसमो भूत्वा काव्यकर्ता महान् भवेत् अनेन मंत्रि
तेनित्यं वल्गापात्रं प्रवर्तयेत् मण्डलादेवभक्तिमान् म
हाश्रुतिधरो भवेत् वाल्मीकि सुवचा कल्के हतेन हि गु
णेन च चतुर्गुणं भवेद्गद्यपावितं हुतमुत्तमं अवताध्य
जपेदत्र अयुतं जपमादरात् वर्षमेकं प्रातरेव भक्तयेन्मौ
नमास्थितः एतद्व्रतमात्रेण बृहस्पतिसमो भवेत्
हस्तमाशाष्यजिह्वायां जपेदयुतमादरात् प्रतिभा जायते
दिव्या सर्वलोकैकभाविता धवलैरुपचारैल्लयद्दिदेवं
प्रपूजयेत् दिव्यज्ञानमवाप्नोति प्रतिभा विश्वजित्वरी श्री
विद्यायां यदा जप्ता तदा लक्ष्मीरवंचला कामाद्यं जपनादे
व सर्वलोकवशं नयेत् मायादि जपनादेव वाकसिद्धिर्जो
यते चिरात् शक्तिबीजादिको मंत्रो निर्वाणमविराद्दिशेत्
घटनात् प्रणवाद्यात् मोक्षमाप्नोति निश्चितं एवं मनुवरं
जप्त्वा किं न सिध्यति मंत्रवित् एवमेव वरं यस्तु भजते भक्ति
तत्परः इह भुक्त्वा वरान् भोगान् समस्तक्रीडिसंयुतान्
समाप्ति परमां लक्ष्मीं भूयाद्देते परे पदे कामेन्द्राद्यापरा

गो॰ ते॰ ५५
59

शक्तिनदिविन्दुसमन्विता कथितःकामसमंत्रोयंमंत्रा
णामधुनायकं ऋषिर्ब्रह्मासमाख्यातोविराट्छन्दउदी
रितंत्रैलोक्यमोहनोदेवश्रीकामः परिकीर्तितः कल
षड्दीर्घवीजेनषडंगः परिकीर्तितः अशालम्बितवा
मकुणलयरमन्दोल्लसत्भूतले किंचित्कुंचितको
मलाधरपुटस्मितविभ्रमावेनतेण आलोलाङ्गुलिपल्लवै
र्मुरलिकामापूरयंतंमुदा मूलेकल्पतरोस्त्रिभंगललि
तंध्यायेज्जगन्मोहनं एवंध्यात्वाजपेमंत्रमयुतादशल
लकं तद्दशांशेनजुहुयात्पायसेरथवाम्बुजेः दशा
तरोदिनेपीठेपूजयेत्तद्विधानतः प्रयोगानपिसर्वेवत
डकेनापिकारयेत् अथवावालकंलेवनीलेन्दीवरसन्नि
भंरत्नाभरणसंदीप्तं द्विभुजंनीलकुन्तलं पायसंनव
नीतंचकराभ्यांदधतंस्मरेत् लक्षमेकंजपेन्मंत्रंपायसै
र्होमयेत्शुभैः दशांशंविधिवद्भक्त्यापूजांगोत्वादिकाम्
तैः होमयेद्युतंमंत्रीघृतभर्जितपिष्टकैः अलक्ष्मीन
शपतिलिप्रकाशितेजश्चविन्दति पलाशकुसुमैर्हुत्वा
वाकसिद्धिलभतेध्रुवं पंकेजैर्जुहुयान्मंत्रीअयुतंश्रि
यमाप्नुयात् नवनीतस्यहोमेनकविर्वाग्मीप्रजायते
वासुदेवपदेवोत्काउनिगडाच्छादनायच वासुदेवहु
यवोत्कास्वाहेतितन्मनुर्मतः नारदोऽस्यमुनिःप्राक्त
च्छन्दोऽसुवुदाहृतं निगडच्छेदनोलक्ष्मीवासुदेवोऽस्यदे
वता पंचाङ्गानिमनोरस्यआचक्राद्येस्तुकल्पयेत् राजम

ण्डलमध्ये तु के संनिपात्य हेलया ज्ञातीनां वर्द्धयन् हर्षं
श्रानीय पितरौ स्वयं निगडान्मोचितो भक्त्या प्रणम्य च
पुनः पुनः वासे संस्थाप्य विधिवद्देवकीं वीक्षितैर्नन्दपैः
एवं ध्यात्वा जपेल्लक्षं तज्जं हुत्वा तद्दशांशतः श्रीमत्प्रसादि
केसर्वे नन्दत्रवचनोदितं यएवं चिंतयेन्मंत्री स सम्यक
सम्पदां निधिः राजदुर्गभयादिभ्यो मुच्यते स्मरणात्
तणात् निगडी मूलहोमेन मुच्यते बन्धनादिभिः
राजद्वारे भये घोरे स्मरणान्मुच्यते भयात् इति श्रीगो
तमीये एकविंशोऽध्यायः गोपालं पिण्डसंज्ञं च
कथयामि मुने शृणु यदाकर्ण्य गुरोर्भक्त्या परत्रेह च
मोदते अनेन सदृशो मंत्रो जगत्स्वपि न विद्यते पंचा
न्तको धरासंस्थः सबिन्दुकमनुस्वरः कथितो मंत्रराजो
ऽयं भुक्तिमुक्तिफलप्रदः ऋषिर्ब्रह्मास्य गायत्री छन्दः
श्रीकृष्णदेवता गलाभ्यां बीजशक्तीतु कीलकं लेख मु
च्यते षड्दीर्घभाजा बीजेन षडंगानि प्रकल्पयेत् हृत्प
वनगते कृष्णे रत्नसिंहासनस्थिते कदम्बमूलदेशे
तु गोपिकाजनवेष्टिते नारदाद्यैर्मुनिवरैर्दिव्यगाना
वसन्नकैः सहिते परया भक्त्या वनमालिनमीश्वरं
रत्नालंकारसन्दीप्तं शंखचक्रलसत्करं शार्ङ्गत्रलम
यवेणमयः पाणिद्वयोरिति एवं ध्यात्वा मनुवरं लक्ष
मात्रं जपेद्वशी सिताज्वितैः पायसैर्लक्षपुतैर्होमं समाच
रेत् यएवं भजते मंत्री सिद्धय लभते महत्स्वगाः यवलेः

गो॰ तं॰ ९॰ कुसुमैर्होमात्कक्षिडिंलभते ऽचिरात् कर्णिकारसुहोमे
न लक्ष्मीः सर्वविद्याभवेत् अनेनमंत्रितं तोयं प्रातः प्रातः
पिबेज्जले कविर्वाग्मीश्रुतिधरः सर्वज्ञो जायते ऽचिरात्
60 अस्योपासनमात्रेण किं न सिध्यति मंत्रिणः इहभुक्त्वा वरान्
भोगान् पुत्रपौत्रैः समन्वितः अंतेनतत्परं धाममंत्री या
ति निरामयं अथ वक्ष्ये महामंत्रे सर्वाभीष्टफलप्रदे यस्य
धारणमात्रेण किं न सिध्यति भूतले बीजं त्रिकोणमा
लिख्य षट्कोणं तद्बहिर्लिखेत् षड्दलं लिखेत् तद्बहि
रष्टदलं लिखेत् अष्टाक्षरेण संयुक्तं तद्बहिः षोडश
च्छदं षोडशार्णैःक्रमान्मन्त्रं बहिर्दशदलान्वितं दशाक्ष
रेण संयुक्तं अष्टादशदलं ततः अष्टादशार्णेनमन्त्रेण ब
हिर्द्वात्रिंशदम्बुजं देवकीसुत इत्यादि तत्रैव हलमालि
खेत् पिण्डबीजं वेष्टतमालिखेत् पिण्डबीजं वेष्टकेन
यंत्रस्य च सर्वतः तद्बहिर्हलैर्निष्पाद्यमातृकां तत्र वेष्ट
येत् हल्लद्वयं ततः कृत्वा शापांकुशेन वेष्टयेत् तद्बहि
र्हेनमेकेनचतुरस्रं सवज्रकं एतद्यंत्रं महायंत्रं रूप
पात्स्नितमम सवर्णापत्रे भूर्जे वा नित्यं यः समाहि
तः अष्टगन्धेर्मसीकृत्वा लिखेत्स्वर्णशलाकया अस्य
धारणमात्रेण सत्ताड्डमिपुरन्दरः मुच्यते मलिनैः कृ
च्छ्रैः विचीरतैरपि शांतिं च शाश्वतीं लब्ध्वा याति
तत्परमं पदं स्त्रीणां वामभुजे नित्यं धारणात्किं
न सिध्यति ॥

वन्ध्यापि लभते पुत्रं शतहायनजीवकं दीर्घायुरप्रति
हतबलवीर्यसमन्वितं राशिचक्रे विलिख्याथ कुम्भे
संस्थाप्य पूर्ववत् विनिक्षिप्य यन्त्रं तन्मध्ये सकातसर्वं हि
साधयेत् निमदर्शी भवेद्विप्रो मन्त्री शाल्मिमहीपतिः
वैश्यः समृद्धिमान् भूयात् लभेत् शूद्रो यथेप्सितं एत
त्कथितं यन्त्रं पुरुषार्थैकसाधनं केवलेन तत्प्रयत्नेन
गोपयस्व मुने स्वयं इति श्रीगौतमीयतन्त्रे विंशोऽध्यायः
अथ वक्ष्ये मनुवरं समस्तपुरुषार्थदं यज्ज्ञानात्
सिद्धयः सर्वा भवन्ति करसंस्थिताः लक्ष्मीमायाकामबी
जैर्ङेऽन्तं कृष्णपदं तथा स्वाहेति मन्त्रराजोऽयं भुक्तिमु
क्तिफलप्रदः नारदोऽस्य मुनिः प्रोक्तश्छन्दोऽनुष्टुबुदाहृ
तं देवता कृष्ण इत्युक्तः समस्तपुरुषार्थदः षडङ्गं का
मबीजेन षड्दीर्घभेदेन तु कलायकुसुमश्यामं वृ
न्दावनगतं हरिं गोपगोपीगवावीतं पीतवस्त्रयुगावृतं
नानालङ्कारसुभगं कौस्तुभोद्भासिवक्षसं सनकाद्यैर्मु
निश्रेष्ठैः संस्तुतं परया मुदा। शंखचक्रलसद्बाहुं वेणुह
स्तं हृदयेरितं ध्यात्वैवं परमात्मानं चतुर्लक्षं जपेन्मनुं द
शांशं जुहुयान्मन्त्री कुसुमैर्बलहलजैः भक्त्या त्रिसन्ध्य
चयेजेद्देवं गन्धादिभिस्ततः तथा प्रयोगे कुर्वीत धर्मा
र्थकाममुक्तये पायसैर्घृतं हुत्वा दिव्यज्ञानमवाप्नुया
त् तद्दलवर्णैर्हुत्वा लोकानाकर्षयेद् ध्रुवं पलाशपु
ष्पैर्जुहुयात् कविर्वाग्मी च जायते मत्स्याद्रिकदलीड

गो॰
६१
61

मध्वक्तपायसं तडिया तर्पयेद् युतं मंत्री गांगेयेन ज
लेन वै मण्डलादीक्षिता क्षिद्धिर्भवेन्नेवात्र संशयः वा
गभवायेनजायेन वागीशसमतां व्रजेत् आलीतनक
सैर्मैर्हुत्वा निधिमाप्नोमयव्रतः श्रीफलफलहोमेन
राज्यैश्वर्यमवाप्नुयात् एवं ते कथितं भक्त्या दुर्लभं म
न्त्रनायकं सत्सम्प्रदायकेशामं किंन सिद्धति मंत्रिणः
अष्टादशार्णो मारोनो मंत्रः सर्वधनप्रदः नारदोस्य मु
निश्छन्दो गायत्री कथितं बुधैः बालकृष्णो देवतास्य सम
स्तार्थफलप्रदः षड्दीर्घभाजा कामेन बीजेनांगक्रिया
मता इन्दीवरसमाभासं बालं त्रैलोक्यमोहनं लसद
त्नमयैर्दिव्यैर्माणिक्यैर्वहुभूषणैः नानारत्नमयोद्भा
सिबालकामाकुशागले कुन्तलान्तसमुद्भासिस्फुरन्म
करकुण्डले हस्तिहस्तकराभ्यां च नवनीतं च पायसं द
धतं देवहन्देश्चवेष्टितं गोपबालकैः एवं ध्यात्वा जपेन्म
न्त्री द्वात्रिंशल्लक्षमानतः जपांते जुहुयाद्गोपायसैर्द
शांशतः तर्पणादीनि सर्वाणि पूर्ववत् समुपाचरेत्
साधयेत् सर्वकर्माणि सिद्धे नानेन मंत्रवित् रक्तपद्म
शतं हुत्वा हि ज्ञानमवाप्नुयात् सर्वलोकैकशालाय
तिष्ठियानात्र संशयः अस्यैवापद्ध्यदिष्टस्यात् साधयेन्म
न्त्रनामुना रक्तपद्मापरिध्याताशर्कराष्टपुलाजकैः ^
कदलीगुडदुग्धाचजलैः संतर्प्य केशवम् वत्सराल्लभ
ते पुत्रं सर्वलोकनमस्कृतं अनेन चयद्यदिष्टं जपमात्रे

णसाधयेत् मायारमाकामवीजत्रियाद्योदशवर्ण
कः त्रयोदशाक्षरो मंत्रोदृष्टादृष्टफलप्रदः ऋषिरस्य
यब्रह्माच्छंदोनुष्टुबुदीरिते श्रीकृष्णोदेवताप्रोक्तोम
हैश्वर्यदायकः कुर्यादस्यमनोर्मंत्रीश्रीह्रीमाद्यैरंग
पंचकं शंखचक्रगदापद्मपाशांकुशलसत्करं क
राम्भोजेवेणुमादायधमंतंसर्वमोहनं सूर्यायुतसमा
भासंपीताम्बरयुगावृतं नानालंकारसुभगंरविमण्ड
लसंस्थितं एवंध्यात्वाजपेन्मंत्रंचतुर्लक्षमनन्यधीः
जपांतेतद्दशांशेनपायसैर्होमयेद्विजः पूजयेन्मंत्ररा
जेनवक्ष्यमाणेनवर्त्मना मध्येकृष्णंसमावाह्यषडंग
विधिनार्चयेत् वासुदेवंसंकर्षणंप्रद्युम्नंचानिरुद्ध
कं दिग्दलेषुसमभ्यर्च्यवहिरस्यविदिग्दले सरस्व
तींतथालक्ष्मींरतिंप्रीतिमनंतरं स्वदिक्षुलोकपाला
स्तदस्त्राणिवतद्बहिः एवमभ्यर्च्यविधिवत्साधये
द्वयथेप्सितान् विशाम्यर्णोदितान् विप्रःप्रयोगानपि
साधयेत् यएनंभजतेमंत्रीभक्त्याचपरिपूजयेत् स
र्वैश्वर्यमवाप्यान्तेभूयात्तत्परमंमहः कामममायार
मापूर्वोदशार्णोमंत्रनायकः रमामायाकामपूर्वोद
शार्णःसप्रकीर्तितः अनयोर्मंत्रयोर्मंत्रीध्यावक्राद्यैः
षडंगतः कृत्वादशार्णवत्सम्यग्ध्यानपूजादिकंसु
धीः सपर्याचरतेयस्तुमंत्रयोरेवमाश्रितः इहभुक्त्वाव
रान्भोगान्महैश्वर्यसमन्वितान् पुत्रैःपौत्रैःप्रपौत्रै

स्नात्वात्कृष्णो हरितो व्रजेत् ॥ अथ वक्ष्ये शृणु मुने श्र
त्रियत्रिजगत्पतेः इन्द्रादिप्रमुखैर्दैवैः स्वस्वमात्क्रियते
तयाकुवेरोऽपि वर्षं कृत्वा तपस्यन् ब्रह्मणो मुखान् म
हेशात् सवितं प्राप्य धनेशत्वमव्ययमान् इन्द्रोऽपि यामु
पास्यैव देवराजत्वमाप्तवान् त्रैलोक्यविजयी भूत्वा देव
देवैकशासकः मायारमास्तिकाष्टादशार्णविंशद
र्णकाः अनेन सदृशो मंत्रो नास्ति लोकेषु दुर्लभः ऋषिर्ब्र
ह्मा समुद्दिष्टो गायत्री छन्द एव च देवता देवताहृन्द्व
न्यः श्रीकृष्ण ईरितः अष्टादशार्णवन्तस्य ध्यानमत्रार्थैरं
गपंचकं द्वारवत्यां महाज्ञानदीर्घिकाशतमण्डिते पा
रिजातवने रम्ये सुवर्णभूमिमध्यतः सर्वरत्नमये वि
त्रे समेरुनिभमण्डपे सिंहासने समासीने सूर्यको॰
टिसमप्रभं रक्तोत्पलसमाभासपाणिपादाम्बुजं
स्मरेत् दक्षिणचरणाम्भोजं रत्नपूर्णघटोपरि वाम
पादाम्बुजं दिव्यस्वस्तिकाकारकारितं शंखचक्रगदा
पद्मलसद्बाहुचतुष्टयं सर्वांगसुन्दरं देवं सर्वाभरणभू
षितं समुद्भूतसर्वरत्नै रत्नन्यायाश्रीवितं रुक्मिणी
सत्यभामास्या राधिकाद्याश्च तिष्ठति रत्नकुम्भेन रत्ने
नसिंचती परयामुदा कालिन्दीजातजारत्नदिशंतोकल
शोतयोः नाग्नजीतिसुनन्दा च मित्रविन्दा सुलक्षणा प्रती
परत्नकलशैरत्नन्याः समुद्भूतं दिशन्तः सर्वेनागल्पसं
गमामहिषीहरेत् ततः षोडशसहस्रं मासिंच सः परितः
प्रियाः गीतैर्नेमे स्रवाद्यैस्रृपाताडैः सर्वदेवता :

एवं हरिं स्मरेन्मंत्री चतुर्लक्षं जपेन्मनुं जपांते पायसै
र्द्विजेन्द्रैर्हुयात्तद्दशांशतः तर्पयेत्तद्दशांशेन भक्ति
तो मंत्रमज्जलैः अभिषिंचेद्दशांशेन ब्रह्मणामपिपू
जयेत् कर्णिकायां लिखेद्बीजं समसाध्येन दुहिर्लिखेत्
श्रीवसमदशार्णेन वह्निगेहद्वयं ततः हसाहहरिष्ट
दलं चतुरस्रं सवज्रकं चतुर्द्वारसमायुक्तं यंत्रमेतत्
सुलक्षणं पूर्वदक्षिणपश्चात्मकोणे मायां विलिख्य
च श्रीबीजमग्नौ लेखेद्वायव्यकोणगं तथा पत्रेतु
कामगायत्री त्रिशाक्षिणो विभागशः कामदेवाय वि
द्महे पुष्पबाणाय धीमहि तन्नोऽनंगः प्रचोदयात् २
त्मका कामगायत्री समस्तजनमोहिनी कामायजा
पादस्यास्तु सर्वकर्माणि साधयेत् दलमध्ये लिखेत्
काममंत्रं षट्शक्रमेण तु नमोऽग्ने कामदेवाय सर्व
जनप्रियाय च सर्वसंमोहनायेति ज्वलयुग्मं प्रज्वल
ति च सर्वजनस्य शाह्वानि हृदयं मम सर्वदेत् वशं
कुरुयुगं प्रोक्ता स्वाहांतो मनुरीरितः प्रोक्तो गोपा
लयंत्रोऽयं कामाद्यः साधिको मुने हाटकारचिते पा
त्रे भोजे वा प्रविलिख्य च धारयेत्साधितं यंत्रं जपेस
कृत्समभ्यसात् असाधारणमात्रेण किं न सिध्यति
भूतले राजानो वशतां यांति दासवद्बधुसंकुले त्रै
लोक्यमोहनो मंत्रः सर्वलोकैकपूजितः अस्मिन्यं
त्रे समावाह्य राजराजेश्वरं हरिं पूजयेद्भक्तितो मंत्री

गो॰
ते॰
६३

63

सर्वराजोपचारैकैः कोणषट्केषडंगं ततहृहिश्चवि
दिग्दले वासुदेवसंकर्षणप्रद्युम्नवानिरुद्धक सरस्व
तीतथालक्ष्मीरतिप्रीतिंव दिग्दले ततहृहिरष्टमहिषी
रुक्मिण्याद्याः सपूजयेत् रत्नकीलमुकुन्दाख्यानमक
रानन्दकच्छपान् शंखपद्मनिधीचापितहृहिः पूजये
ततः इन्द्रादीन् स्वस्वदिक्षु वज्रादीस्तदनन्तरं इतिष
षाहृते पुष्पक्रमश्रुतं भक्तितोऽर्चयेत् संसारसागरं घो
रं वासनानक्रसंकुले सन्तीर्य परमं धाम मन्त्री याति
नवाम्यथा चन्दनेनंजपेन्मन्त्रं दशांशं पायसे हुनेत् घ
घवापकर्जेः फलैः शेषमन्तसमापयेत् नदास्व
हृदये विस्मेमंत्रमामासानयणोदितान् तन्मयो विहरेसं
सीतीर्णसंसारसागरः अपुत्रो रक्तपद्मैस्तुहुत्वा विस्व
शानयेत् तदुग्धधारयेद्गालेयसृप्रेशाद्यं निरीतयेत्
यैर्वानिभवेसस्य किंकराः आरकहयमारैस्तु राज्ञानो
दासवद्वशे शुक्लादिवस्त्रलाभाय शुक्लादिकुसुमैर्हुने
त् हुनेडाम्यसमर्द्वैश्च आरकधान्यमंजरी श्रीहृतकु
सुमैर्होमात् समालक्ष्मीः प्रसीदति विल्वपत्रैश्च जुहु
यात् पुत्रपौत्रानुयायिनी लभेलक्ष्मीं प्रसंशाततत्फले
राज्यमवाप्नुयात् केवलेर्हुत होमेन ब्राह्मं तेजश्च जा
यते आयुर्हैडियशोलक्ष्मीवश्यत्वं सर्वयोषितां लभ
ते नात्र सन्देहः सर्वेसर्वानिशानाधिने हुनततण्डुल
होमेन बलवान् जायते ऽचिरात् ॥ ॥ ॥

भक्ष्यभोज्यादिकं हुत्वा भोगी स्याद्यावदायुषः अष्टा
दशार्णदशार्णयोः प्रयोगं नात्र वाचरेत् आद्यवितः प्रयो
गस्त्वाभ्यामेकं तु कारयेत् रत्नाभिषेकं गोपालयो
येन विधिना भजेत् सर्वैश्वर्यसमृद्धोऽपि सर्वभुक्स
र्वकारकः देहत्यागे हरिं यायादित्येवं मुनयोऽब्रुवः
इति श्रीगौतमीये त्रयोविंशोऽध्यायः अथा
तः संप्रवक्ष्यामि रुक्मिणीवल्लभमन्त्रं यज्ज्ञानात्स
र्वलोकानां वल्लभो भुवि जायते नमोऽन्ते भगवान्ङे
न्तो रुक्मिणीवल्लभस्तथा स्वाहान्तो भावसंयुक्तः षो
डशार्णो महामन्त्रः अस्य ज्ञानात्तथा मंत्री ज्ञानवान्जा
यते चिरात् धाम्याद्देहयोगस्य फलमाप्नोति निश्चि
तं स्मरणादस्य मंत्रस्य सर्वतीर्थफलं लभेत् नारदोऽस्य
मुनिः प्रोक्तश्छन्दोऽनुष्टुबुदीरितं श्रीकृष्णो देवतावा
स्य रुक्मिणीवल्लभाह्वयः वर्णैः समस्तैरंगानि पदैः
कुर्यात्षडंगवित् अतसीकुसुमश्यामं पीतवस्त्रयुग
हृतं नानालंकारसुभगं कौस्तुभामुक्तवक्षसं श्रीवत्
सलांछनं श्रीमद्रत्नाभरणभूषितं द्वारकावरगेह
स्थरत्नसिंहासने शुभे रुक्मिण्यालापमध्ये शंखचक्र
गदाधरं ध्यात्वैवं परमात्मानं लक्षमेकं जपेन्मनुं तद्द
शेन हुयान्मंत्री तिलैर्मधुरसंप्लुतैः पूजयेदस्य वर्णपी
ठे दशाक्षरविधानतः पलाशैः कुसुमैर्हुत्वा दिव्यज्ञा
नमवाप्नुयात् एवं तर्पणं कुर्यात्सर्वाभीष्टानि साध

गो॰
ते॰
६४

64

येत् पुण्डरीकाक्षं तेन हत्वा प्रियमाप्नोत्ययत्नतः केव
लं हवनहोमेन जीवेद्वर्षशतं सुखी इत्येवं फाल्गुनीना
थ विधानेन संपूजिते भोगमोक्षकरे यत्नात्कृतेन त्वम
पि गोपथा प्रणवं जपमसक्षोतेव वेदेऽङ्गवगतेपदं नन्द
पुत्रपदं ङेऽन्तं वदेन्नन्दवपुस्तथा भूतेनेदशवर्णोस्य
मन्त्रः सर्वार्थसिद्धिदः नारदो मुनिराख्यातश्छन्दस्तु के
विराडपि श्रीकृष्णो देवता चात्र चतुर्वर्गफलप्रदः पं
चाङ्गानि मनोरस्य प्रणवकाद्यैः प्रकल्पयेत् ध्यायेद्वृन्दा
वने रम्ये गोपगोपीगणावृते नानालंकारसंभूषिता
म्बरसुगावृते सर्वप्रियकरं देवं किशोरं श्यामविग्रहं
दोर्भ्यां वेणुं धारयन्तं भुवनैकगुरुं परं एवं ध्यात्वा मनुं व
रं लक्षमेकं जपेत्तथा तिलैः शर्कराढ्युक्तैराज्यहुयात्तद्
शांशतः दशाक्षरोदिते पीठे पूजयेत्तद्विधानतः य एं
वं चिन्तयेन्मन्त्री भोगमुक्त्योः सभाजनं विल्वपत्राणि ते
हुत्वा सर्वकामान् प्रसाधयेत् अष्टोत्तरशतं जप्त्वा सभा
या विजयी भवेत् सर्वलोकैकसुभगः सर्वैश्वर्यसमन्वि
तः देहान्ते तत्पदं याति यत्प्राप्य न निवर्तते नन्द
पुत्रपदं ङेऽन्तं श्यामलाङ्गपदं तथा अष्टन्तमुखं वह्ने
र्वमांसा चैव वपुस्तथा दशाक्षरस्तु प्रोक्तोऽयं मनुः स
र्वसमृद्धिदः नारदोऽस्य मुनिः प्रोक्तश्छन्दोऽनुष्टुबु
दीरितं देवता बालकृष्णोऽस्य मुनिभिः परिकीर्ति
तः ॥

कल्पयेत्पूर्ववन्मंत्री चक्राद्ये रंगपंचके श्वेतसीकु
स्तुमश्यामं शोणविचकलसत्करे दोर्भ्यां वेणुं वादय
न्तं पीताम्बरयुगावृतं नानालंकारसुभगं भावहाव
विराजितं एवं ध्यात्वा यजेद्देवं पंचांगेस्वदिशो पि पैः
तदस्त्रैरपि संपूज्य जपेल्लक्षं व्रती स्थितः दशांशं जुहु
यान्मंत्री पायसैर्मधुराप्लुतैः एवं संसिद्धमंत्रस्तु सर्व
कर्म्माणि साधयेत् तिलाज्यैर्जुहुयात्तद्वद्रोगान्
विनाशयेत् पलाशकुसुमैर्हुत्वा वागीशसमतां व्र
जेत् प्रणवं पूर्वमुच्चार्य नमो भगवते पदं नन्दपुत्राय
ङेङे त्रिभूधरोमुखेहृतनयुक वपुः पदं तथाङे नमूण
विंशतिवर्णकः नारदोऽस्य मुनिः प्रोक्तो विराट्छन्द
उदीरितं देवतानन्दतनयः सर्वलोकैकनन्दनः पंचा
गानि मनोरस्य चक्राद्यैः परिकल्पयेत् नवीनवारिद
श्यामं पद्मपत्रनिभेक्षणं मुक्तादामलसत्कंठं केयू
रांगदभूषणं अनेकरत्नसंबद्धस्फुरत्कर्णकुंडलं उ
द्दामकौस्तुभोद्भासिवक्षः श्रीवत्सलांछने बर्हिव
र्हकृतोत्तंसं गोपगोपीगवावृतं ध्यात्वैवं परमात्मानं
जपेन्मंत्रमनुं ततः चतुर्लक्षजपान्ते तद्दशांशेन रक्तपं
कजैः होमयेद्वह्निमन्यत्तु पूर्ववत्समुपाचरेत् दश
र्णयंत्रे विश्वेशं समावाह्य प्रपूजयेत् प्रथमावृतिरंगैः
स्यात् महिषीभिर्द्वितीयिका तृतीयादिगधीशैस्तु वज्रा
द्यैस्तु चतुर्थिका एवं यः प्रपूजयेत्कृष्णं चतुराहतिसं

जुते धर्मार्थकाममोक्षाणां संपूर्णं लभते फलं प्राय
मेरष्टुते हुत्वा महाधनपतिर्भवेत् पूर्णांजुर्लभते मे
धीश्रयुते हुते होमतः हविषा लक्षहोमेन जीवेद्वर्षश
तं सुखं इत्येषकथितो मंत्रः सर्वेषां सर्वसिद्धिदः अथा
परं प्रवक्ष्यामि मंत्रं सर्वसमृद्धिदं यज्ज्ञात्वानाम्नुनयः स
र्वे भोगमोक्षैकभूमयः लीलादण्डपदं वोक्त्वा कामं पीज
नततः परं दोर्दण्डन्तपदं चोक्त्वा कामे च शणामपदं ततः
विसः स्वाहेति मंत्रोऽयं समस्तपुरुषार्थदः नारदोऽस्य
मुनिः प्रोक्तश्छन्दोऽनुष्टुबुदाहितम् श्रीकृष्णो देवताचा
स्य सर्वविघ्नानुशासकः पदैः पंचांगकल्पनं स्यात
तो ध्यायेद्ध्यावुते नापिंजकुसुमश्यामं सदा षोडशवा
र्षिकं गोपीमध्यस्थितेताभ्यां स्निग्धैतकामहृद्वधया स
र्वालंकारसुभगं पीताम्बरधरं परं भुवनैकगुरुं ध्यात्वा
लक्षमेकं जपेन्मंत्रं दशांशं कमलैर्हुत्वा शोधयन्मतस
मापयेत् तर्पयेत्त्रिमधुना देवं तु गन्धपुष्पाक्षतैर्जलैः म
ण्डलाद्वांछितासिद्धिर्महाधनपतिर्भवेत् यंत्रं संभजते
निं स जपहोमादि तत्परः वांछितानीहितानि लब्धा
देहान्ते तत्पदं व्रजेत् वेदादिकमनामायाकामबीजा
द्यथावेदेत् श्रीकृष्णं च पदं ङे.न्तं गोविंदं च तथा वदेत्
गोपीजनपदस्यांते वल्लभं ङे.न्तमीरयेत् कामांतेच
रमाबीजं संप्रोक्तो मंत्रनायकः सिद्धगोपालमंत्रोऽ
यं सर्वसिद्धिप्रदोन्नणाम् ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

वीजैः पदैश्च पंचांगं कृत्वा ध्यायेद्यथाश्रुतं पतिराजकृ
तेच्छायोमरद्रुमतलासिनो शोविंडमकृताभासोदक्षु
त्यपायसाशिनो श्रनेकैरावृतस्तुर्वैर्ग्रहस्तुरुकोयध्यावि
षुः नानालंकारसुभगोकस्तुभोश्रुककन्दरो तारहा
रावलीरम्योसर्वाश्चर्य्यमयोशिशु त्रैलोक्यशरणोश्री
महामकृत्सोस्मरन्जपेत् लक्षमेकंमनुवरंदशांशा
श्रीफलैर्हुनेत् होमांतेविधिवन्मंत्रीशोषमप्यतसमा
पयेत् दशान्तरोदितेपीठवस्माणेनपूजयेत् षडंग
केशरेयत्ना दिग्गीशाः ग्रहरानपि पवंत्रयाहृतिमध्यं
संपूज्यपुरुषोत्तमं उगवतुध्याजलेनिर्मितपंचेदिष्ट
सिद्धिदं स्मुविकरेसमाप्नुज्यजपाद्वागमीकावर्भवेत
नवनीताघृतेहुत्वाधरापतिर्हसभवेत रविवारेश्व
त्थमूलेचाष्टोत्तरशतंजपेत पुत्रेस्मिंत्रेश्चसमप्नोत्रोधि
षेतेनापुमनस्नतः अथापरंमनुवरंकथयामिसमृद्धि
दं लक्ष्मीमायाकामवीजैर्दशार्णोपूटयेतक्रमात घो
ड्शार्णोमनुःसाक्षान्महालक्ष्मीप्रयच्छति ब्रह्माकृषिः
समुद्दिष्टोगायत्रीछन्दईरितं महासम्पत्प्रदःश्रीमान्
देवताकृमलईरितं दशार्णवंदंगकल्प्यध्यायेद्देवं
मनन्मधीः कालाभ्रनिचयप्रख्यंपाणिपादाम्बुजारुणं
तारहारावलीरम्यंकौस्तुभाश्रुकवत्सं किरीटकेयूर
ग्रैवेयकंकणोर्म्मिविराजितं ध्यायेद्वलगरुदानः स्थर
क्तपंकजमध्यगं चतुर्लक्षंजपेन्मंत्रंपायसैरघृतेहुने

तर्पणादीनि सर्वाणि पूर्वोक्तविधिनाचरेत् य॰ एवंभजते
मंत्री लक्ष्मीगोपालविग्रहे ॥ स सर्वसम्पदे लव्ध्या यात्यंते तत्प
पदं ततः ॥ इति श्रीगौतमीये चतुर्विंशोऽध्यायः ॥ अथापरं
प्रवक्ष्यामि मंत्रराजं सुदुर्लभं ॥ अवाप्तुर्येन जपेन दिव्यज्ञा
नं मुनीश्वराः ॥ अष्टराज्यं सुरश्रेष्ठो ह्यवाप यदुपासनात् ॥ अ
न्येऽपि बहवो देवाः स्वस्वाधिकारतां गताः ॥ त्रिमात्रं हृद्भग
वते गोविंदमुकुंदाय निनम्नतुः ॥ द्वादशाक्षर इत्येको मंत्रः
सर्वसमृद्धिदः ॥ नारदोऽस्य मुनिः प्रोक्तो विराट् छंद उदीरि
तं ॥ श्रीकृष्णो देवता प्रोक्तः सर्वदेवनमस्कृतः ॥ विनियोगोऽ
स्य मंत्रस्य चतुर्वर्गचतुष्टये ॥ वर्णैः पदैः समस्तैश्च पंचांगा
नि प्रकल्पयेत् ॥ सृष्टिसंहृति स्थित्या च करशोधनमाचरेत्
स्थित्यंते दशतत्त्वं च मातृकामनुसंपुटम् ॥ तत्वन्यासं तथा
कृत्वा केशवादि पुरःसरं ॥ जनिपालनसंहारविधानैक
विशारदे ॥ कलायकुसुमश्यामे नीलेन्दीवरलोचने ॥ अ
नेकरत्नाभरणे दीप्त्या विश्वावकाशके ॥ तप्तचाशनसवा
नपीतवस्त्रयुगावृते ॥ श्रीवत्सलक्षणे देवे कौस्तुभोद्भा
सिवक्षसि ॥ वेणुवाद्यनिनादेन मोहयंते चराचरम् ॥ स्तु
तिहृष्टैर्देवहृष्टैश्च ऋषिहृष्टैर्लक्ष्मसंस्तुतम् ॥ आहृतमहि
षीहृष्टैर्निधिभिः परिषेवितमथ्यवा तमहेमाभकांस्याको
तेजगत्त्रये ॥ कल्पद्रुमलतासीने रत्नसिंहासनोपरि
ध्यात्वा जपेन्मनुवरं लक्षद्वादशमादरात् ॥ वर्णांकणोन
मां चेत्कृष्णैर्क्षीणां कृत्वा व्रते स्थितः ॥ पयोमूलफलाशिनाप्यु

वीत्काद्वारपालकं दशांशं जुहुयाद्वह्नौ कुसुमैर्बल
हृत्तजैः ततः पूर्वोक्तविधिना शोधमन्यत् समापयेत्
गोष्ठप्रतिष्ठिते देवे पुण्यारण्येऽथवा तथा प्रासादे वा
प्रतिष्ठाप्य पूजयन्भोगमोक्षभाक् वृन्दावनगतं ध्याये
न्महामाणिक्यमण्डपे सामान्यार्घ्यविशेषार्घ्यं पूजये-
द्द्वारपालकान् द्वाराग्रेऽवनिपीठे च पक्षीन्द्रं परिपूजये
त् जयं च विजयं चैव बलप्रबलसंज्ञकौ चण्डं प्रचण्ड
मथ च धातारं च विधातारं द्वारे पूर्वादिषु तान् प्रादक्षि
ण्येन पूजयेत् द्वारोर्ध्वं द्वारश्रियं च देहल्यां देहलं जयेत्
द्वारस्य पार्श्वयोस्तद्वद्गंगां च यमुनां तथा विघ्नेशं क्षे
त्रपालं च तयोः पार्श्वे प्रपूजयेत् ऊर्ध्वा लतान्समादाय
विघ्नानुत्सार्य्य वास्तुतः पाराघातकरास्फोटमनुदवि
नववह्निकैः विघ्नान्विविधमुत्सार्य्य ब्रह्ममंत्रेण मंत्रवित्
कोणेषु विघ्नेड्गांच वाणीं तेन शमर्हयेत् अर्घ्यं यद्वाल
गुरुं ग्रहमध्ये समाहितः नारं शार्ङ्गपदे ऽस्त्रं सपूर्व
वसवासनं हूं फट् नमः इति प्रोक्तामद्यायाग्रस्थितो हरेः
विधयमेतत् सर्वत्रस्थापितोक्तविशेषतः आसनेषूप
तिष्ठन् तन्मंत्रेण विधानवित् मासाद्यास्यस्वदेहे च आ
त्मवागावसानकं दशान्तरोक्तविधिना पीठे संपाद्य पू
जयेत् नारदादिगुरून्सत्त्वादिष्टान्भागवतान्यजेत् गु
कारं मरणं विद्याद्रुकारः स्वहितेऽधकः गुरुरित्युक्तं मुनि
भिः श्लोकः कर्मैकयोगतः नारदः पर्वतो जिष्णुर्निशाठोऽ

वदारुके विष्वक्सेनं च शैलेयं वा घ्यादीशान्तमर्च्चयेत्
गुरून् परगुरूंश्चापि परमेष्ठिगुरूंस्तथा परापरगुरूंस्त
द्वत् पूर्वसिद्धाननन्तरं सनकश्च सनत्कुमारसनत्कः स
नातनश्च इत्यादिपरान्भागतांस्तथा गुरूनाम्नाग्रक्रमे
व पादुकाभ्यो नमो वदेत् प्राणायामानिति नियतेन्दुः शंकादु
निमित्तकात् कामितार्थप्रदानाश्च पादुकापरिकीर्त्तिता
ग मध्ये वरधात्र्लक्षणश्चाप्यानन्दउच्यते आनन्दं प्रापयेद्
यस्मात्तस्मात्पारणमुच्यते पीठपूजां विधायाथ तत्रावाह्य
हरिं यजेत् सर्वोपचारान्कृत्वा नैवेद्यान्तमर्च्चयेत्
रुक्मिणी सत्यभामां च दक्षवामे प्रपूजयेत् वासुदेवं सङ्क
र्षणं प्रद्युम्नं चानिरुद्धकं कालिन्दीनाग्नजिता ख्याच शी
ला च सनन्दका ऋतजालक्षणा चैव अष्टौ महिषीः स्मृताः
कौमोदकी पाञ्चजन्यं वसुदेवं च देवकीं नन्दगोपं यशोदां
च सम्पूज्य तदनन्तरं किंकिणीवनमालाभ्यर्च्य दामादीश्च प्रपू
जयेत् दिगधीशान्स्वदिव्यगजानष्टौ तथार्च्चयेत् कुमुदः
कुमुदाख्यश्च पुण्डरीकोऽथ वामनः शंकुकर्णः सर्वने
त्रः सुमुखः सुप्रतिष्ठितः एककाले द्विकाले वा त्रिकाले
श्रद्धयान्वितः मन्त्रवित्कुलमभ्यर्च्य भोगमुक्तोश्च भाजने
गोष्ठे वा शैलशृंगे वा पुण्यारण्ये नदीतटे प्रासादे स्थापयन्कृ
ष्णं तीर्थकोटीफलं लभेत् कोटिकोटिमहादानात्कोटितीर्थ
परिभ्रमात् तत्फलं लभते भक्त्या संप्रतिष्ठाप्य केशवं म
हामन्त्रकोटिजापात् यत् फलं लभते पुनः ॥

तत्फलं समवाप्नोति संख्याप्यपुरुषोत्तमं कोटियज्ञे
न यत्पुण्यं पुण्यारण्यनिषेवणात् यत्फलं लभते
मर्त्य- लक्षं संख्याप्यकेशवे यावज्जन्महरेर्नामग्रह
णाद्यत्फलं लभेत् तत्फलं समवाप्नोति संख्याप्यपु
रुषोत्तमं सूर्यग्रहे कुरुक्षेत्रे गोदानायुतयत्फलं तत्
फलं लभते भक्त्या संख्याप्यपुरुषोत्तमे मंत्रः सांगिसमा
युक्तः कामः पंचस्वरान्वितः मांसान्तेनाख्याप्यवदेन्नमो
हन्तोमेत्रईरितः नारदोऽस्य मुनिः प्रोक्तश्छन्दोऽनुष्टु
दाहृतं गोपवल्लभः श्रीकृष्णो देवता परिकीर्तिता पं
चांगानि मनोरस्य चक्राद्यानि कल्पयेत् ध्यायेद्वृन्दाव
ने कृष्णं गोपशिशुगणावृतं हस्ताभ्यां वेणुशृंगं च श्यामं
लं विश्वमोहनं वहन्तं समाबद्ध किंकिणीहारनूपुरं
एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रलक्षमात्रं समाहितः होमयेत् दशां
शेन पायसैर्मधुरान्वितैः श्रीगोल्लवज्रादिमुखैरिसर्वेत
विधिः स्मृतः यएवं लभते मंत्री श्रीगोपवल्लभं हरि
सर्गोगणैर्वैरास्यं सर्वैश्वर्यसमृद्धिमान् देहान्ते भग
वद्धामशाश्वयात्रात्रसंशयः उड्डीदंतश्रुतः वोतानोतो
मामद्वयेनधा भीषणामुद्वेष्टनेन वीतिहोत्रसमान्विता
सर्वार्थसाधकः प्रोक्तो नमोऽन्तोऽष्टालरोमन्त्रः कामबीज
मुखेदयात सर्वार्थः संप्रदायकः कुण्डलीपाश्वयेम
न्नगोपालस्य कश्चित्कश्चित् कामबीजमुखेनैषां दद्यात्स
र्वार्थसिद्धये नारदोऽस्य मुनिः प्रोक्तोऽनुष्टुप्छन्दः समीरितं

श्रीकृष्णो देवता चास्य समस्तपुरुषार्थदः पंचांगानि म
नोरस्य श्रावकाद्यैः प्रकल्पयेत् कलायकुसुमश्यामं नी
लेन्दीवरलोचनं नानालंकारसुभगं बालं तं पंचहायनं द
ध्युत्थपायसस्फीतकराभ्यां दधतं हरिं नानाहारावलीरम्यं
गोपगोपीगणावृतं ध्यात्वैवं परमात्मानं हृष्टिहृष्टिमनका
रिणं अर्कलक्षं जपेन्मंत्रं दशांशं पायसैर्हुनेत् अथवा पंक
हैर्नासिद्धमंत्रो भवेत्सदा दशांतरोदिते पीठे तद्विधाने
न पूजयेत् अथवा गोन्दवज्रादि पूजाचास्य समीरिता नव
नीताक्तनेहृत्वा सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् पुत्रार्थिश्वस्यके हेला
पाटले राजपशुपता अन्नार्थे होमतो निसंललीलस्यगहे
स्थिरा पूर्वोक्ततर्पणेनैव सर्वाभीष्टानि साधयेत् इति गौ
तमीये पंचविंशोऽध्यायः ॥ कामस्याष्टस्वरारूढः
स भगवान्मंत्रनायकः कृष्णेति यत्परः प्रोक्तः कामपूर्वो
णाक्षरः कामाद्यंतस्थवर्णस्तु त्रिवर्गफलप्रदः ङेऽन्तः
कृष्णाय नमोऽन्त्यः सप्तवर्णो महामनुः स एव कामपूर्व
स्त्वेतदष्टाक्षरमनुः स्मृतः एवं जप्त्वा त्रिकालज्ञः शातातप
मुनीश्वरः अस्य संस्मरणाद्देव सार्वज्ञं कवितां वरां ल
भते नात्र सन्देहः सत्यं सत्यं हि मद्वचः कृष्णगोविन्दकौ
ङेऽन्तौ कामाद्यश्चाष्टवर्णकः आद्यंते कामबीजस्थेन
वालरमनुर्मतः हृदशसन्नात्मने वह्निवल्लभा सप्तव
र्णकः कामबीजं परा बीजं पुनः कामसमुद्धरेत् ॥

श्यामलो गपदे ङेऽन्ते नमोऽन्तोऽयं दशाक्षरः शिवोऽ-
न्तो वालवपुषे कृष्णायायो मनुर्मतः ङेऽन्तो वालवपुः
कामः कृष्णो ङेऽन्तः शिवोऽन्तकः कृष्णायेति स्वरहृद-
मध्येयं वालरोऽपरः एकादशाक्षरो मंत्रो भजतां वांछि-
तार्थदः गोपालायाग्निजायाभ्यां षडक्षर उदाहृतः यस्य
संस्मरणाद्देवकिमलभ्यं जगत्त्रये एतेषां मन्त्रवर्याणां
नारदो मुनिरीरितः छंदकं स्यादनुष्टुब्गायत्री वालकृष्ण
स्तु देवता षड्दीर्घभाजा कामेन षडंगानि समाचरेत्
नीलपद्मसमानांगं वालं श्यामलविग्रहं नानारत्नस-
मावद्धाविविधाभरणान्वितं रक्तपद्मसमासीनं दक्ष-
स्यपाणसंवरं दधतं करपद्माभ्यां गोपालशिशुमहंते
एवं विचिंत्य प्रजपेल्लक्षमेकं यथाविधि घृतेन जुहुया-
द्विधिवद्दशांशं श्रीफलैर्नवैः दशाक्षरो दिने पीठे वि-
धिना पूजयेद्धरिं षडक्षराहृतिरायाम्या द्वितीयाद्विगाधी
श्वरैः तृतीया ब्रह्मरैः कामसमयासर्वकामदा अथुत
विल्वपत्रैस्तु हवनाल्लभते नरः तेजोवीजेतथाको
तिलसोमसर्वानिशायिनी रक्तपद्मयुतेहोमाद्राजान
श्वासकिंकराः विल्वपत्रैस्तथा हवालभेद्राज्यमकंटकं
एतेषां मनुवर्याणां एकं यो भजते सुधीः इह भुक्त्वाव
रान्भोगान्देहांते तत्पदं व्रजेत् अथापरं मनुवरं वक्ष
सर्वसमृद्धिदं स्मरणाद्यस्य मंत्रस्य वागीशसमतां व्र-
जेत देवानामीश्वरः शक्रो धनदो धननायकः स्मरणाद

स्य मंत्रस्य किं न सिध्यति भूतले वाग्भवं कामबीजं च मा
यालक्ष्मीमनंतरं दशावर्णमनुर्वरं चैव तद्दशाक्षरो मनुः
वाग्भवाद्योपयाद्वा यं मंत्री वाक्पतिसन्निभः वेद-वे
दांत-वेदांग-सिद्धांतमति-रुज्ज्वलः अमृतस्यंदनीवा
चः कविता सर्वजित्वरी सर्ववाङ्मयवेत्ता च सर्वज्ञो जा
यते ऽविरात् संविदाद्यपदा मंत्रं साधको यदि वाभ्यसेत्
अचिरात्सर्वसिद्धीना-मधीपो-जायते सुधीः राजानो-
वश्यते यांति सामात्यैः सपरिच्छदैः देवाः सर्वे नमस्यंते
किं परः कथ्यते परं श्रीबीजाद्यं यदा जप्यात् इभक्तितो मं
त्रनायकं अलभ्यगाररमा तस्य मन्दिरे सम्पदा वहा तस्य
वेशे स्थिरा लक्ष्मीर्यावदाहूतसंप्लवं कामपूर्वी यदा मं
त्रो जप्यते साधकोत्तमैः त्रैलोक्यं वशतामेति मनोवाक्
कायकर्मभिः स्त्रीणां कंदर्पसदृशो दर्शनादेव मोहकृ
त् चमत्कारकरो-लोके जीवेद्वर्षशतं सुखी ऋषिब्र
ह्मास्य मंत्रस्य गायत्री छन्दः ईरितं देवता सर्वजगता
मा हृन्नः(?) हृल्लेखेरितः पंचांगानि मनोरस्य आचक्राद्यैः
प्रकल्पयेत् सृष्टिसंहारस्थितिभिर्दशवर्णान्करे न्य
सेत् तारसंपुटितान्कृत्वा नमो मध्यगतान्बुधे दशा
र्णीर्गन्यासे देशदशवर्णीविनिर्दिशेत् केशवादितथा
तेष्व(?)दशानव्यक्रमात्क्रमात् ऋष्यादिन्यासमापाद्य ष
डंगन्यासमाचरेत् कामांतरपरे बीजे स्वाहा(?)ह्रीप्रकृतिरी
श्वरी केवलेवितपराशक्तिर्मंत्रोथिहात् देवता ध्याये

वृन्दावने रम्ये कोवनीभूमिमध्यगे नानापुष्पलताकी
र्णे हृतषण्डमण्डिते कल्पाटवीकुले सम्यक् श्रीमन्मा
णिक्यमण्डपे देवकिन्नरगन्धर्वमुनिभिः परिवेष्टिते ना
रदाद्यैर्मुनिश्रेष्ठैः स्तुतिभिः समुपस्थिते रत्नसिंहासने
ध्यायेत् आसीनं कमलोपरि सजलजलदश्यामं रक्तप
द्मदलेक्षणं रक्तपद्मनिभपादपाणिभ्यां परिमण्डितं
नवरत्नसमावद्धभूषणैः परिभूषितं वेणुधमं तपा
णिभ्यां जीताम्बरयुगाहृतं आरक्तवत्तसिश्रीमत्कौस्तु
भोद्भासितान्यैर्नानारत्नहारावलीरम्यं श्रीवत्सांकितव
त्तसं गोचनातिलकशोभेकुण्डलध्यमगायिते कन्दर्प
चापसदृशविल्लीमणिविराजितं अनेकरत्नसम्बद्धस्फु
रन्नूपुरकुण्डलं वहिर्वहिकृताननं सर्वांगसर्ववेदि
भिः उपासितं मुनिगणैरुपतिष्ठेद्धि सदा एवं ध्यात्वा
मनुवरं दशलक्षं व्रते स्थितेः दशान्तरविधानेन जपात्
सिद्धो भवेन्मन्त्रः सिद्धेनानेन मन्त्रेण सर्वाभीष्टानि साध
येत् दशान्तरोदितपीठेन विधानेन पूजयेत् अयुतं जुहु
मेश्रीकुसुमैर्ब्रह्महूतजैः महाकविर्महाप्राज्ञो भवेन्न
श्रीनसंशयः मालतीकुसुमैर्हुत्वा वाकसिद्धिमतुलां ल
भेत् तगरैःतीरसिक्तैः स्वहोमात् सर्वज्ञतां व्रजेत् वकुल
प्रसवैर्होमात् क्षिप्रमाप्नोति ईप्सितां भक्ष्यभोज्यादिहोमेन
समृद्धिमतुलां लभेत् केवलं हुतहोमेन ब्रह्मतेजः प्रजा
यते श्रीफलस्य दलैर्हुत्वा राज्यमाप्नोत्ययत्नतः तत्फ

लैर्मंत्रसिद्धिः स्यादहुत्वाभिराज्यवृक्षैर्हुनेत् तर्पणं पूर्ववद्विहि
तंकृत्वासर्वंप्रसादयेत् दशांशहोदितेसर्वप्रयोगमनुना
चरेत् इतिश्रीगौतमीयतंत्रे विंशोऽध्यायः अथापरंप्र
वक्ष्यामिमंत्रंसर्वार्थसाधनं क्लीमितिस्मृतंमंत्रमध्यस्थ
कामबीजयोः सद्यःफलप्रदंमंत्रंकथितंभक्तिनम्रव श्रु
स्रायथानतःशक्रःसुरेशत्वमवाप्तवान् ऋषिर्ब्रह्मास्यमं
त्रस्यगायत्रीछन्दईरितं देवताजगतांमादिर्मुनिभिःक्लस
ईरितः दीर्घषट्केनकामेनषडंगविधिनाचरेत् एवमंग
विधिंकृत्वामंत्रंध्यायेद्दणाच्युतं कलायकुसुमश्यामंदुत
हेमनिभंभुवापारिजातवनेरत्नसिंहासनोपरिस्थितं
देहोत्थस्वप्रभाभिस्वभासयंतंदिगंतरं शिशुवेशधरंदेवं
वासुदेवंजगन्मयं नानालंकारसुभगंगोपीभिःपरिवी
तिन कल्पवृक्षविनिष्क्रांतरत्नौघैःपरिसिंचितं तारहारा
वलीरम्यपीताम्वरयुगावृतं चनलेतंजपेन्मंत्रंव्रतस्थः
साधकोत्तमः दशांशंजुहुयादंतेश्रीफलैःसर्वसिद्धये श्र
द्धच्छंदासुजेदेवमावास्यपरिपूजयेत् अष्टषट्काहुतेवा
नेपूजयेदिग्धीश्वरान् नदलाण्णपिवांतेचसपर्य्यथास
मीरिता नवनीतातमेहुत्वाश्रियमाप्नोत्यनिंदिताम् श्री
फलाश्रुतेहोमेनराज्याभिर्मत्रिगुणोभवेत् धान्यस्यमं
जरीर्हुत्वाधनवान्जायतेऽचिरात् पुत्रवान्पुष्प
होमेनहुतहोमात्सिद्धिर्यलभेत् ः ः ः

ः ः ः ः ः ः

यःपनेभजतेमे श्रीजपहोमादितत्परः सततं सम्यक्श्रि
यं लब्ध्वा देहान्ते तत्पदं व्रजेत् ॥ चूडामणिः मन्त्रो व
क्ष्ये मंत्रराजं सुदुर्लभं यज्ज्ञात्वा नान्मनयः सर्वे स्युस्त्रैलो
क्यदर्शिनः चतुर्वर्णात्मकं मंत्रस्य कामाधो वह्नियोगतः श्र
यशिखामणिः प्रोक्तस्त्रैलोक्यदर्शनक्षमः नारदोस्य ऋ
षिः प्रोक्तो विराट्छंदः उदाहृतं श्रीकृष्णो देवता चास्य
मुनिभिः परिकीर्तितः षड्दीर्घयुक्तकामेन बीजेनांग
क्रियामता मंत्रसंपुटितं कृत्वा वर्णन्यासं पुटितं कृत्वा
वर्णन्यासं तथाचरेत् दशतत्त्वं ततो न्यस्य करांगन्यासमे
वतः वृन्दावनगतं ध्यायेत् कल्पकोद्यानमध्यगं दोला
यमानं गोपीभिः स्वर्णदोलिकागतं सूर्यांशुतसमाभा
मलं सन्मकरकुण्डलं नानारत्नपरिभ्राजन्नानालंका
रमण्डितं पंचवर्षावधि बालं कुंतलोल्लासितसन्मुखं
हसतो दारकोत्थाचभासयंतं दिगंतरं इति ध्यात्वा चतु
र्लक्षं जपेन्मंत्रं शिखामणिं तद्दशांशं न जुहुयात्पला
शैः पद्मवारिजैः श्रीगोपवृन्दाहृतीभिः स्त्रीभिः पूजनमीरि
तं व्रजलासृतो न्यस्य कृत्स्ने मेहं मदनत्मादरात् त्रिकालज्ञो
भवेन्मंत्री नवनीतहुतादपि श्रीफलस्य फलैर्होमा
द्राज्यं प्राप्नोत्यकंटकं लक्ष्मीपुष्पहुतान्मंत्री चैव लक्ष्मी
मवाप्नुयात् मूलत्रिकोणमध्ये तं ज्योतीरूपं विचिंतय
न् लक्षजापान्मनो रम्यत्रिकालज्ञो भवेद्ध्रुवं करस्थाम
लकन्यायाद्विश्वं हस्तेव पश्यति हृदि स्थितं जपानोचम

गो॰
तं॰
३८
71

र्वैषष्ठमितुलषा रविवारे॰स्वात्यमूलेशातमष्टोत्तरंजपे
त् एवंचनियतंकृत्वाम्रियतेनापमृत्युतः वत्सलत्रल
तजपात्सर्वज्ञोजायते॰चिरात् इतिश्रीगौतमीयेसप्तविं
शतितमो॰ध्यायः गौतम॰उवाच एकाक्षरंमनुवरं
विस्तैत्रैलोक्यमोहनं श्रवणायदिपोग्योऽस्मिमुनेब्रूहित
न्मतः नारद॰उवाच समस्तकुलमंत्राणांमुदी
पनकरंपरं केवलेनतत्प्रयत्नेनकथयामिमुनेशृणु
कामाक्षरंधरासंस्थंशान्तिविन्दुविभूषितं त्रैलोक्यमोहनं
विस्तंकथितंतवयत्नतः आनन्दनारदश्चास्यऋषिच्छन्दो
विराडपि त्रैलोक्यमोहनःप्रोक्तोदेवताविस्तरव्ययः सर्वे
षुकुलमंत्रेषुमन्त्रो॰यंमन्त्रनायकः स्पृहिस्थितिदशातंमे
मात्रकामनुंसंपुटोषडदीर्घभाजावीजेनन्यासंकराणयो
रपि मूर्ध्निभालेहृदिगुह्येपादयोश्चयथाक्रमं पंचवा
णस्यवीजानिन्यसध्यायेदथाश्रुतं यांतेरेफसमायुक्तो
श्चनंतशान्तिभूषितो विन्दुनादसमायुक्तोवीजोत्रैलो
क्यमोहनो कामवीजंततःपश्चान्तलंधरासमन्वितं पं
चनस्वरसंयुक्तंविन्दुनादसमन्वितं वीजान्येतानिवा
नेचचन्द्रःसर्गसमन्वितः शोधनमोहनसन्दीपन
तापनोन्मादनाश्च नामानुरूपफलदानंपवाणमनुरू
पसो भंगविद्रुमसंकाशंसर्वतेजोमयंवपुः किरीटिनंकु
ण्डलिनंकेयूरवलयान्वितं मुक्तालीरत्नसम्बन्धतलाकोटि
युगान्वितं नानालंकारसभंगपीताम्बरयुगावृतम्

गरुडोपरि सम्बधरं रक्तपङ्कजमध्यगम् उत्तप्तहेम
संकाशा लक्ष्मी वामाङ्कसंस्थिता सर्वालंकारसंभग्ना
शुक्लवासा गुणान्विता सकामा लीलया देवमीक्षय
ती पुनः पुनः शंखचक्रगदापद्मपाशांकुशधनुः
शरान् धारयेत जगन्नाथं रक्तपद्मारुणेक्षणं ल
क्ष्मीपद्मकरां वामे दक्षिणालिंगितपतिं संस्थितां चि
न्तयेन्मन्त्री मोहिनीं विश्वमातरं एवं ध्यात्वा जगन्नाथ
विंशत्पत्रपीठके समावाह्य यजेन्मन्त्री उपचारैरशे
षतः न्यासक्रमेण विधिवद्गन्धपुष्पादिभिर्यजेत्
लक्ष्मी लक्ष्मामतः पूज्या श्रीबीजेन विधानवित् कौ
स्तुभं गलदेशे च किरीटं कुण्डलद्वयं श्रीवत्सं वक्षः
देशे च वनमाला गलोपरि सर्वतेजामयायेति कि
रीटाय नम· इत्यथ नाममन्त्रेण विधिवत् कौस्तुभा
दीन् समर्चयेत् लयांगमेवमभ्यर्च्य भोगांग· मथ पू
जयेत् पत्रोत्तमे ऽग्रे संपूज्य कुर्वीत स्वतिमादरात् के
शरेषु षडंगानि कोणमध्ये च दिक्षु च ग्रयादि दलमू
ले च बाणान्निपुरतो विभोः पुर· श्रादिदलाग्रे प्रद
क्षिणक्रमाद्यजेत् लक्ष्मीसरस्वती चैव रति प्रीति म
नोतरं कीर्त्ति· कान्ति· तुष्टि· पुष्टी· स्तथाख्यादिका य
नः वहिरिन्द्रादयः सर्वास्तदस्त्राणि च तद्वहिः एवं यः
पूजयेत्मन्त्री भक्त्या श्रीपुरुषोत्तमं करस्थं चेतः सर्वा
र्थान्स तेन तत्पदं व्रजेत् रविलक्षं जपेन्मन्त्रं जुहुया

नदशांशतः अस्तत्रपसित्केनपायसेनविधानवित्
अथवारविसहस्रंतुहुनेन्नावश्रुतपिणं रक्तपद्मायुतं
हुत्वात्रैलोक्यंवशमानयेत् केवलेहुतहोमेनजीवे
द्वर्षशतंसुखी पलाशलक्षहोमेनभवेत्वाक्पतिस
न्निभः व्रतस्थःकोटिजपेनकेवलंलभतेध्रुवं दशां
शादशवर्णोक्तकर्म्मचानेनसाधयेत् अनेनसदृशोम
न्त्रःकुत्रमन्त्रेणविद्यते असौसमस्तमन्त्राणांजीवनंकथि
तम्मुने निर्विर्य्याश्चमन्त्रावेशक्तिहीनाश्चकुंठिताः अ
पिपक्षस्थितायेचकेवलाःवर्णरूपिणः एतद्योगेनम
न्त्राजीवंतिचध्रुवंनित्यं हृषीकेशपदंङेऽन्तेनमोन्तः
कामपूर्वकः अष्टाक्षरमनुःप्रोक्तःसमस्तपुरुषार्थदः
ऋषिश्छंदोदेवतानिपूजाप्रयोगकर्म्मच एकाक्षरवि
ध्वत् सर्वंकुर्य्यात्सर्वार्थसिद्धये त्रैलोक्यमोहनेम
न्त्रविस्मृतेतदनेनतु कामदेवायधीमहितन्नोविष्णुः
प्रचोदयात् कथितांविष्णुगायत्रीसमस्तजनरंजिनी
कामादिजपमात्रेणत्रैलोक्यवशकारिणी सर्वपापप्र
शमनीसर्वापत्परिमोचनी मंत्रसिद्धिकरीश्चैवप्राय
श्चित्तविशोधनी इतिश्रीगौतमीयेद्वात्रिंशोऽध्यायः
अथापरंमंत्रवरंवक्ष्येसर्वसमृद्धिदं यमुपास्य
स्वराणांतपालकोऽभूच्छतक्रतुः सद्यःशौरश्वानज्ञा
नौक्रमेणसहसंयुताः शांतिविन्दुसमारूढाःप्रोक्तवीज
वतष्टयं जयहृक्संहिधापोशक्तानिमंतेक्रोऽउसंशक्ते

ततः प्रमुदितचेतसे नित्यप्रियाय प्रोक्तावै कृसंदेः
वेततः प्रोक्ताकामोतेदशवर्णकः वाकशक्तिःकम
लावीजैः संपुटो मंत्रनायकः सर्वेषां कृष्णमंत्राणाम
यं मंत्रः शिखामणिः धर्मार्थकाममोक्षाणामालयस्सं
प्रदायतः संप्रदायविहीना ये मंत्रास्ते निष्फला मताः
श्रानन्दनारदऋषिः विराट्छन्द उदीरितं श्रीकृष्णोदे
वता चास्य भुक्तिमुक्तिफलप्रदः पंचषट्केन मतिमा
नुवीजाद्येनांगकल्पनं एवं वन्यासजालेहि कृत्वा क
रांगशोधनं ततस्सविविधन्यासमात्रकामन्त्रसंपुटे
ऋषिच्छन्दो देवतानिर्मूर्ध्नि मुखे हृदि न्यसेत् ध्या
येतशितमतिः मेंशीवराचरगुंफहरिं लीनाम्भोनिधि
मध्यस्थकनकाचलमध्यतः ध्यायेत्स्वर्णमयीं भूमि
तन्मध्ये रत्नमण्डपं अनेकयोजनमितं विस्तीर्णं बह
योजनं नानारत्नमयस्तम्भमुक्तादामविराजितं ल
सत्फेणमयैवेंस्ये स्पन्दातपविचित्रितं हंसकारण्ड
वाकीर्णपंकजोत्पलशालिभिः मण्डितं दीर्घिका
शतैर्महावाटीपरिष्कृतं स्वर्णप्राकारविहतैरत्नतो
रणविचित्रितं तत्र रत्नासने रम्ये संस्थितं परमेश्वरं ह
क्मिणीभामकसतेन पार्श्वयोर्वेष्टितवामेर नानालंकार
सुभगवीक्षितं परयामुदा कालिन्दीजलतनयपृष्टमा
पृतवर्हके महामेघप्रभं धपामेपद्मपत्रारुणेक्षणं पी
ताम्बरलसच्छ्रीमच्छ्रीवत्सकौस्तुभान्वितं नानालंका

सुभगं तारहारविराजितं दीप्तरत्नकिरीटं च स्फुरत्म
करकुण्डलं गोरोचनालग्नसतिलकं नीलकुन्तलं
नारदाद्यैर्मुनिगणैराहूतं स्निग्धलोचनैः हृष्टपुष्टज
नाकीर्णैर्नगरैर्बहुविस्तरैः सौधैर्गेहैः समुन्नतैर्मण्डप
नाकैः परिमण्डितैः ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रैराकीर्णैरथ
पंक्तिभिः रथ्योपकिह्नैपवरैः सर्वत्र परिमण्डितैः ब्रह्म
क्षत्रियविट्शूद्रसम्भवैः पर्वतोपमैः कामिनीभिः रम
णीभिः सर्वत्र परिमण्डितैः नानाविचित्रविचित्रैः स्रग्मण्डिता
भिः समन्वितैः एवं ध्यात्वा पुनिश्च फुल्लत्ममकंजपन्मत्रं
वेल्वैः फलैस्तिमध्वाकैः ज्नेहयान्नदनंतरं तर्पयेत्तद्दशां
शेन मंत्रशो विप्रशुक्लिकान् रत्नाभिषेकं गोपालपीठदेवं
प्रपूजयेत् षंडगाद्दनिवासेन महिषीः प्रत्यगाः यजेत् रु
क्मिण्याद्या महारत्नभूषिताः प्रकृतयः शुभाः तद्बहिरिद्र
वज्राद्याजाम्रधिपाः सवाहनाः एवमभ्यर्च्य तेन कृत्वा सिद्ध
मंत्रोद्धितो नमः प्रयोगान्साधयेद्यस्तु कन्नेतर्ताावसर्वे
तः श्रीपुष्पैर्लेन मात्रेण होमाद्भवेत्पुरन्दरः पालाशैर्लेव
होमेन वागीश समतां व्रजेत् ह्याद्दीरकःकुसैः मेजगदु
जनकारकः केवलेहृतहोमेन जीवेद्वर्षशतं सुखी अन्न
होमेन धनवान्पशुमान्दुग्धहोमतः कारस्करफलैर्हो
मात्कृत्स्नं नाशयेत्क्षणात् मरीचहोमात्मतिमान्मार
येद्रिपुमात्मनः पुण्डरीकाप्रतेहुत्वा सुच्यते सर्वपातकैः
अन्नवत्रमात्रहोमेन राज्यैश्वर्यमवाप्नुयात् ग्रामानेकसम

यत्नेरिपुंकंस्वात्मकंस्मरन् दक्षिणाभिमुखोभूत्वादश
साहस्रजापतः क्रुद्धाशयस्तथामंत्रीमलिनोमारयेद्रि
पुं अप्यमृतासमेनेनिःशंकोवेवस्वतातिथिः अस्यमंत्रा
नतनकश्चित्रास्याद्भुवनत्रये नशास्त्रमारणंकस्यचि
तः स्याद्धेलेवमेनोज्वलन् ब्रह्महमादायशपाकादी
नमस्मरेत् यदिकुर्यात्प्रमादेनपशुस्थानेषुसंभवेत्
यदिकुर्यात्प्रमादेनपशुस्थानेषुसंभवेत् पापिनेद्रु
कायापिशाचायजननतापिने आत्मविनेगरहतेव·कलश
हापहारिणे अभिचारेणाभिचरेन्नदादोषोनेलिप्यते
उच्चाटनादमनेशास्त्रकथितंनयिगोनम अजःस्वयंप्र
जायतेतेनतपथ्यानोविनिग्रहे ललमेकेनपेन्मंत्रप्राय
श्चित्तायदेशिकः तेनपापैर्विमुक्तोऽसौभवेत्कल्मा
णसंयुतः साध्यसेहकसहकृत्यावसाधकंभीत्तुमिच्छति
तेनात्मानेसदारेतेतहकेमनानेनदेशिकः रतंतंयेवा
प्रजपेन्मंत्रोदेशरुवक्रतः सर्वत्रकर्मसुसदागुरवेव
हिकारणं गुरोरनुज्ञामादायसर्वकर्माणिसाधयेत् र
तिगौतमीयेवनविंशोऽध्यायः ॥ अथश्रृणुप्रव
रुयमिमेत्रश्रीपुरुषोत्तमे यज्ज्ञानात्साधकवरोभोग
मुक्त्योस्यभाजनं समस्तसिद्धिसंयुक्तोजीवन्मुक्तोमही
चरेत् देहांतेकेवलंधामयातितत्परमंपदं सर्वपुरु
लंमंत्रपुत्रेषुःश्रीपुरुषोत्तमःभुक्तिमुक्तिकरःसाक्षात्
स्मरणादेवदेहिनां प्रणवंमारबीजंचरमांतेनम·रत्रथ

पुरुषोत्तमपदंवोऽस्मात्तथाप्रहतरूपितः ततोलक्ष्मी
निवासितेसकलोतेजगतथा लोभणेतिपदंवोऽस्मास
माहितमनाभवेत सर्वस्मीहृदयापेताविदारणपदंत
था उत्कान्ततस्त्रिभुवनमदोन्मादकरेतथा सुरासुराते
मनुजसुन्दरीजनवल्लभा मनसिजातपयहन्द्रदीपयहि
तयेततः शोशायहितयेभूयोमारयहितयेपरं स्तम्भ
यहितयेपश्चान्मोहयहितयेपुनः द्रावयहितयेपश्चा
त्वङ्गेनतदनंतरं सर्व्वाणेछिन्निपुगपाशेनेति
पदंततः कुटद्वयान्तेवाकुशेनताडयहितयेपुनः
नरुशब्दद्वयमथोकेकिंतिष्ठसिपदेपुनःतावत्या
वत्पदस्यान्तेसमाहितमनंतरं ततोमेसिद्धिराभाष्य
भववंतेवठद्वयं जैमिनिर्मेनिराख्यातश्छन्दस्वामि
तमोरिति समस्तजगतामारिदेवतापुरुषोत्तमः पु
रुषोत्तमशब्दान्तेवदेत्रिभुवनेपुनः मदोन्मादकरान्ते
हृद्द्वयंसकलेततः जगतक्षोभणशब्दान्तेलक्ष्मीदृ
यितह्रषीवः मन्मथान्तमसंपुल्कमगजेकामदायि
नी ह्रषीकेशापरमीपितसंभगान्तरसंपुत सर्वक्षोभा
यपकरे हेकवचंपरिकीर्तितमनोसिह्रद्धुम्मातेदार
त्निकाः ग्रगमंत्राः समुद्दिष्टानेत्रेनाराम्याषट्नमोऽ
लोकमोहनान्तेवह्रषीकेशपदंततः पश्चादप्रति
रूपादिमन्मथान्तरंपुनः ॥ ॥

सर्व्वादिल्गीपदंचोक्ता हृदयाकर्षणेन ततः आगच्छाग
च्छमेत्रोऽग्ये तारा द्येन समन्विते अनेन मन्त्रनाकृत्वावा
पकस्यववाहयु अष्टविधानिमंत्राणि मंत्रैः साईस्त्रिवि
नयेत् हीराम्भोनिधिमध्यस्थे निरंतरसुरद्रुम उद्य
दर्केन्दुकिरणोहरीकृतमनोहरे देवसमालोकनस
स्पहर्षिविहंकदम्बके उत्फुल्लकुसुमामोदप्रहर्षितोद
गमंकुले कूजत्कोकिलसंचेनवाचालितदिगंत
रेनानाकुसुमसोरम्यवाह्रिगन्धवहावित कल्पव
ल्ली निकुंजेषुक्रीडत्सिद्धकदम्बके देवगन्धर्व्वनारी
भिर्गायतीभिरलंकृते अनेकदीर्घिकापुष्करैरुपानेस
महाहुते तस्यमध्येमणिमयमण्डपेतोरणान्विते ऋ
तुभिः षड्भिरनिशंसेवितस्यमहौजसः सुरद्रुमस्यमू
लस्थेमहासिंहासनेशुभे रक्तारविन्दमध्यस्थगरुडो
परिसंस्थिते ध्यायेद्दुर्लभयासार्द्धं जगन्नाथं जगन्म
ये देवश्रीपुरुषोत्तमेकमलयालोकस्यया पंकजेवि
अत्यापरिणद्धसमवृजरूचातस्या निरुद्धेक्षणं ध्यायेद्ब
नसिरोखपद्मसुषलास्यापारिविड्गान्गदाहलैरंकु
शमुहुहुतमरूणासैगारविन्दाननं एवं ध्यात्वाथियः
कांतमनेलतचन्द्रप्रभं गोपहरणीविधायाथककृणम
हेनुसन्निभे गृहयीठेस्वेवहोपुष्पौर्न्नातीसमुद्भवैः
पुष्पौर्वैस्त्रक्रमसुखविन्यालयानपिभोजयेत् अर्च्चयि
ष्यनजगन्नाथं गायत्र्यापरिशोधितं आत्मानेयागव

स्तु नियागभूमिंच देशिकः त्रैलोक्यमोहनायेति वि
द्महे पदमीरयेत् स्मरायधीमहि पश्चात्तन्नो विष्णुः प्र
चोदयात् गायत्री याम्समाख्याता वैष्णवी सर्वसिद्धिदा
प्राक्प्रोक्तवैष्णवे पीठे कल्पयेदासनं ततः पक्षिराजा
य वह्निजायान्तमस्य मन्त्रः प्रकीर्तितः संकल्पिताया मूलेन
मूर्त्तौ देवमनन्यधीः आवाह्य मन्त्रनामेत्री व्यापकेन स
मर्चयेत् भ्रगुर्वान्तयुतं सेन्दु बीजं देव्याः प्रकीर्तितं क
र्णिकायां यजेदादौ विधानेनाङ्गदेवताः दलमूलेषु
पूजयेल्लक्ष्म्याद्याः श्वेतचामराः मुक्ताहाररलसत्कान्तप
योधरभरालसाः जवाकुसुमसंकाशा मदविभ्रमम
न्थराः ह्रस्वत्रयक्लीवसर्गरहितस्वरशोभितं देवीवी
जेक्रमादासां मन्त्रमाहुर्मनीषिणः दलाग्रेषु यजेच्छं
खंशार्ङ्गचक्रमसिंगदां अंकुशं मुशलं पाशमेतान्महा
णिशोभिणः स्वमुद्राभिः स्वमन्त्रैः कथ्यते मनवः क्र
मात् प्रायोजलचराद्यान्ते ठद्वयं मुनिरीरितः पांची
पशाः शावाद्यान्ते स्वाहान्ते परमो मनुः सुदर्शनमहाच
क्रेजायान्ते स्याद्रहद्वये सर्वज्ञप्रान्ततः पश्चात्तुरु
छिन्धियुगेश्यक विदारयपदद्वन्द्वं परमेशान्यस्त्रसम
न्वयन्त्रासद्वयद्वन्द्वं प्रेमकेरलफद्वयं चक्रायनमस्तेष
त्तीयामेत्रेरितः एवं गतीहणपदान्ते स्यात् प्रेमकम
स्वफद्वयं चक्रायनमस्तस्य द्वितीयामनुरीरितः ए
उगतीहणपदस्यान्ते छिन्धिद्वाण्युगेश्यक चतुर्थोऽयं मनुः
प्रोक्तः कौमोदकी महामते सर्वासुरान्तकपदं प्रमोदयुग वर्मफट्

स्वाहांतोऽयं मनुः प्रोक्तः सद्भिः कौमोदकीपरः अंकुशा
नेकरद्वंद्वं षष्ठोऽयं मनुरीरितः सर्वज्ञेकालेमूषला
पाथ्युय द्वितयं पुनः हुं फट् द्विठांतो मंत्रोऽयं सप्तमः परि
कीर्तितः पाशबद्धद्वयं पश्चात्साकर्षणपदद्वयं वह्निजा
यावधिः सद्भिः अष्टमो मनुरीरितः लोकेशान्पूजयेत्
पश्चाद्वज्राद्यैरायुधैः सह इत्थं सम्पूज्य देवेशं यथावत्
पुरुषोत्तमं प्राप्नोति महतीं लक्ष्मीं सौभाग्यमतुलं यशः
आरोग्यमतुलं माति मनोऽभीष्टानि विन्दति हयारिकुसु
मैर्देवमर्चयित्वा मथाविधि शशिप्रसूनैर्ब्रह्मयादृष्टे
न्नरसहस्रके मासमात्रेण वशमाप्नुयात् सकलान्
पाः हुत्वा बिल्वफलैः पत्रैः श्रियं विन्दति निश्चितं पङ्कले
रुहनाम्भोजैर्लक्ष्मीमेव लभेत नरः हुत्वाप्नोति घृतीतैले
सहस्रैवसप्तकेन सभगो जायते सम्यक् सर्वेषां नात्र
संशयः विधानेनामुना मंत्री महारोगात्प्रमुच्यते अ
श्वत्थसमिधा होमः पराकृत धनापहः आज्याक्तडेवा
होमेन मुच्यते मृत्युतो भयात् यस्य नाम पुटं मंत्रं जपे
दयुतं स्त्रियासुभवेद्दासवत्तस्य नात्र कार्या विचारणा
बहुना किमिहोक्तेन मनुना साधकोत्तमः साधयेत्स
कलान् कामान् मात्ताह्विलशिवापरान् अथ मंत्रप्रव
क्ष्यामि दृष्टादृष्टफलप्रदं एकांतरं भुवं भीत्वा सत्रैर्नवनवे
समेतं जायते तत्र कोष्ठाणि चतुष्षष्टिप्रभेदतः ईशाना
द्वाहंसयावद्वात्सामाद्वायुकोणगं विलिखेन्मंत्रवर्णानि

गौ॰ तं॰ ७९

78

शत्रुघ्नभवानिव यंत्रमेतत्समाख्यातं सर्वतोभद्र
मंत्रकम् सर्वरोगप्रमथनं समस्तपुरुषार्थदम् लिखि
त्वा भूर्जपत्रादौ यंत्रमेतद्यथाविधि विधृतं वाहुनानित्यं
सर्वकामफलप्रदं फलकेवादिरकल्पे गवां गोष्ठेनि
वेशितं रतकैश्चोरमारीचसर्वतस्ता नागवाहितं तोरणे
गगनेतोरणतमालतमालरंगानामोगगणोनागोपलग
लप इत्येवं यंत्रं च कथितं तव सुव्रत केवलं तत्प्रय
त्नेन किमन्यत् श्रोतुमर्हसि इति श्रीगौतमीये त्रिंशोऽ
ध्यायः गौतम उवाच सर्वज्ञ सर्वतत्त्वज्ञ सर्वतत्त्वार्थपा
रग स्वायंभुवेनमत्तभ्य कृपां कुरु कृपाकर नवनावि
दितं किंचित्त्रैलोक्ये सचराचरे इदानीं कथय त्वलन
मंत्रसिद्धस्य लक्षणं सिद्ध्युपायं कतिविधं कथयस्वानुक
म्पया नारद उवाच मंत्राणां नाम संक्षेपं सिद्धस्य तम
कारणं स्मरतो हरणं तद्देवतादर्शनं तथा प्रयोगि
नां क्लेशसिद्धिः सिद्धस्य लक्षणं परं परकायप्रवेशं च पुर
प्रवेशनं तथा उड्डीनक्रमेणचैवं हि चराचरे भुरगतिः
खेचरीमेलनं चैव तत्कथाश्रवणादिकं भूच्छिद्राणि
च वक्ष्यामि चाधमस्य च लक्षणं ख्यातिर्वाहनभूषादिलो
भः सुचिरजीवनं नृपाणां तद्गणानां च वशीकरणमु
त्तमं सर्वत्र सर्वलोकेषु चमत्कारकरं सखीरोगाप
हरणं दृष्टाविषापहरणं तथा पाण्डित्यं लभते मंत्री च
तुर्विधप्रयत्नतः वैराग्यं च मुमुक्षुत्वं समागितासर्वश्पता

अष्टांगयोगाभ्यसनेभोगेच्छापरिवर्जने सर्वभूतेष्वा
नुकम्पासर्वज्ञत्वादिगुणोदयः इत्यादिगुणसम्पत्तिः मध्य
सिद्धस्यलक्षणं ख्यातिर्भूषणवाहनादिलाभः सुचिरजी
वनं नृपाणांसगनानांचवात्सल्यंलोकवश्यता महै
श्वर्य्यंधनित्वंचपुत्रदारादिसम्पदः अधमाः सिद्धयः प्रो
क्तामंत्रीप्रथमभूमिकाः सिद्धमंत्रस्ययःसाक्षात्सशिवो
नात्रसंशयः सिद्धलक्षणमित्युक्तंतदुपायमिहोच्यते
पितृमातृविशुद्धायेशुद्धाचाराजितेन्द्रियाः संप्रदायेनो
पदिष्टास्तेषांसिद्धिर्न्नभवेत् मलिनामलसंछन्नाः
पापिनस्तुरलाशयाः देवार्च्चनादिविमुखागुरवेशठ
वृत्तयः तेषांकृतस्तेनसिध्यंतिमंत्रजपहवनादिभिः
येमंत्रामलसंछन्नाकेवलावर्णरूपिणः निर्जीवाःसत्व
हीनायेकुण्ठितास्तंभितिरस्कृताः अरिपक्षेस्थितायेचपा
पादिगणसंयुताः येमंत्राश्चविधिप्रामाण्येचसिद्धान्तव
र्जिताः इत्यादिदोषदुष्टाश्चसिद्धिदानाल्पयोगतः पशुभा
वेस्थितामंत्राः केवलावर्णरूपिणः सौषुम्नध्वनिचूरिताः
प्रभुत्वंप्राप्नुवंत्येते वहूनामिवरश्मिः ध्यायेत्तदुपायंतवानघ
संस्कारादशकल्पानेयेनमंत्रस्यसिद्धयः स्वल्पयोगेनवि
धिवत्तांश्चवक्ष्यामितत्वतः जननंजीवनंपश्चात्ताडनंबोध
नंतथा अथाभिषेकोविमलीकरणाप्यायनेपुनः तर्प
णंदीपनंगोप्तिर्दशैतामंत्रसंस्क्रियाः स्वर्णादिपात्रेसंलि
ख्यमातृकायंत्रमुत्तमं काश्मीरचन्दनेनाथभस्मनावाथ

सद्यत काश्मीरैः शक्तिसंस्कारे चन्दनेन वैष्णवे मतौ शैवे भ
स्मसमालिख्यते मातृकायंत्रलेखने मंत्राणां मातृकामथा
कुंडगोजननं स्मृतं येकिंक्रमेण विधिनामुनिभिस्तंत्रवि
स्थितैः श्रणवांतरितानूकान्मंत्रवर्णान् जपेत्सुधीः प्र
त्येकंशतवारं तज्जीवनं तदुदाहृतं मंत्रवर्णान्समालि
ख्यताडयेच्चंदनाम्भसा प्रत्येकंवायुबीजेन पूर्ववत्ताडनं
मतं भस्मनाकस्तु मे नाथचंदनेनाथ वायुनः शैवादितं
त्रभेदेनप्रोक्तं कृध्यात्रयेशुभे विलिख्यमंत्रपिंडेनप्रसूनैः
करवीरजैः तन्मंत्रवर्णसंख्याकैर्हन्याद्दै फेणवाथनेन
तन्मंत्रोक्तविधिनाप्रभिषेकः प्रकीर्तितः अश्वत्थपल्ल
वैः सिंचेत्कंत्रीमंत्राणां संख्यया सर्वविघ्नमनस्तां मंत्रं सद्यु
न्नामूलमथातः ज्योतिर्मंत्रेण विधिवद्दहेन्मलत्रयं पतिः
तारे वैमामग्निमरुद्गुदगदेवीने पतिर्मंत्रमंततः मार्जनं कु
शतोयेन वध्यतोयेन वा तथा तेन मंत्रेण विधिवद्दाप्याय
नविधिः स्मृतः दीपयेत्सर्वमंत्राणां योगात्स्वाव काम
याः दीप्यमानेच मंत्रव गोपयेत्सर्वसिद्धिदे अथुताश
क्तिने वैष्णवे सवे चेन्दुमज्जलैः शैवे हुतेन ड्यगेनतर्प
णं सम्यगीरितं पतेचकथितानाशुभं दशोता मंत्रसंस्क्रि
याः यानकृत्वासम्प्रदायेन मंत्री वांछितमश्नुते ॥
अथातः संप्रवक्ष्यामि मंत्राणां सिद्धिलक्षणं या
नकृत्वामनुवित सम्यक्सुद्धिमाप्नोत्यपत्तनः निर्वी
र्यामन्नवोयवते सुबीजानियोजयेत ∴ ∴

कामं वा विषबीजं वा जपनान्न सिद्धिदो मनुः ॥ अथाम
न्त्रं प्रवक्ष्यामि सिद्ध्युपायं मुने शृणु ॥ ध्यानध्यावरह
मंत्रा ध्यानस्यास्य फलप्रदाः ॥ ध्यानध्यानविहीना ये को
टिजापात्फलं न हि ॥ अथातोऽन्यत्प्रवक्ष्यामि मंत्रसिद्ध
स्तु लक्षणं ॥ मातृकापुटितं कृत्वा स्वमंत्रं प्रजपेत्सुधीः ॥
वर्णैर्यथास्यहस्राख्याद्वारलक्षं समाप्यते ॥ निश्चितं मंत्र
सिद्धिः स्यादित्युक्तं तंत्रवेदिभिः ॥ अथ मंत्रेप्सतो वक्ष्ये
ऽश्वरणमुत्तमं ॥ चन्द्रसूर्यग्रहे चैव शुचिः पूर्वमुपोषि
तः ॥ नद्यां समुद्रगामिन्यां नाभिमात्रजले स्थितः ॥ यावा
वधि विमोक्षान्तं जपेन्मंत्रं समाहितः ॥ होमयेत्तद्दशांश
ेन तद्दशांशेन तर्पणं ॥ अभिषिंचेद्दशांशेन दशांश विप्र
भोजनं ॥ इत्येवं पंचवक्त्रेन न सिद्धमंत्रो भवेन्नरः ॥ अथवाम
ढिणादेशे चतुःष्के सचिन्न्वागयतः ॥ पूर्वाग्रे निवसेन्मं
त्री मंत्रोक्तं जपमाचरेत् ॥ अनंतरं दशांशेन क्रमाद्धोमा
दिकं चरेत् ॥ एवं कृत्वा सिद्धमंत्रो भवेन्मंत्री न चान्यथा ॥
गुरुसंतोषमात्रेण सिद्धिः स्यादपवर्गदा ॥ नाजतः सि
ध्यते मंत्री जाहृतस्य कदाचन ॥ नापूजितस्य विधिवन्ना
तर्पितो नाभोजितः ॥ पंचतत्त्वमते मंत्रे कालसंख्या न
विद्यते ॥ कृते चाल्पजपात्सिद्धिस्त्रेतायां द्विगुणो जपः ॥
द्वापरे त्रिगुणा ज्ञेया कलौ संख्या चतुर्गुणा ॥ कुलमंत्रे
ण देवेशि युगसंख्या न विद्यते ॥ जपहोमतर्पणाद्यैः सि
ध्यते कृतसंख्यया ॥ सिद्धमंत्र न यानात्र युगसेवापरिश्र

गो॰
तं॰
२८

मः इति श्रीगौतमीये पञ्चत्रिंशोऽध्यायः ॥ अथापरं
प्रवक्ष्यामि सिद्ध्युपायं महाद्भुतं । येन सिद्धेन मन्त्रवित्
सृष्टिस्थितिलयकारकः । तत्तत्कर्मानुरूपेण तत्तद्यो
गं प्रयोजयेत् । स्तम्भनादिप्रभेदस्य मन्त्राणां वक्ष्यतेऽधुना
ग्रथितं संपुटं ग्रस्तं समस्तं च विदर्भितं । तथा चाक्रान्तमा
द्यन्तं गर्भस्थं सर्वतो वृतं । तथा युक्तिविदर्भं च विदर्भग्र
थितं तथा । इत्येकादशधा मन्त्राः प्रयुक्ताः कार्यसिद्धि
दाः । साध्यनामाक्षरमेकैकं मन्त्रान्ते संप्रयोजितं । ग्रथितं त
त्समाख्यातं वश्याकृष्टिकरं परं । मन्त्रमादौ वदेत् सर्वं
साध्यसंज्ञमनन्तरं । विपरीतं पुनश्चान्ते मन्त्रं तत्संपुटं स्मृ
तं । शान्तिपुष्टिकरं ज्ञेयं त्रैलोक्यैश्वर्यदायकं । आद्यं मध्यं त
थान्ते मन्त्रे कुर्याद्विवर्णः । मध्ये चास्य भवेत्साध्यं
ग्रस्तमित्यभिधीयते । अभिग्रस्तलक्षणा मन्त्रैर्मारणोच्चाट
नेषु च । अभिधानं वदेत् पूर्वं पश्चान्मन्त्रं तथा वदेत् । एत
त्समस्तमित्युक्तं शत्रूच्चाटनकारकं । ह्रीं ह्रीं मन्त्रस्य
गोयत्रयकैकं साध्यवर्णकं । विदर्भितं तत्संप्रोक्तं वृष्ट
मवश्यफललक्षणं । मन्त्राणां तरितं सर्वं स मन्त्रान्तिषु ते यदि
आक्रान्तं तद्धि जानीयात् सद्यः सर्वार्थदायकं । तोभः
लम्भः समावेशवश्योच्चाटनकर्मस्वमक्तं पूर्वं
वदेन्मन्त्रमन्ते चैव तथा पुनः । मध्ये चास्य
भवेत्साध्यमाद्यन्तमिति ति
ष्ठः ॥

अमोःमंत्रप्रतिपुत्रकानां विद्वेषणकरं परं आदौ चांते त
था मंत्रे ह्रिवारं संप्रयोजयेत् साध्यनाम सकृन्मध्यग
भे स्थितं तदोच्यते मारणोच्चाटने वश्यप्रयुक्ते कारये
ऋणौ हैतिनो सोमपीगर्भस्तंभयेच्च गते तथा विधा
मंत्रे वेदेत् पूर्ववत्र ष्ठे वांते पुनर्लिख्या सकृत्साध्यम
वेन्मध्ये ते विद्यात्सर्वतोहर्ते सर्वाभिचारशमने म
हामरत्वनिवारणे सर्वसौभाग्यजनने मरतानामस्त
प्रदे आदौ मंत्रं ततो नामसाध्यान्तरम् पुनर्लिखेत् ए
वमेवं त्रिधा कृत्वा भवेन्मुक्ति विदर्भिते सर्वव्याधि
हरे प्रोक्तं भूतापस्मारमर्दने एकैकं वर्णमध्ये तु कृ
त्वा मंत्रं विदर्भितं पूर्ववत् कथितं वाथ नसादौ तं प्रक
ल्पयेत् विदर्भग्रथितं नाममंत्राणामनुत्तमं सर्वकाम
करं प्रोक्तं सर्वसौख्यफलप्रदं एवमेते प्रयोगाः स्युः
सिद्धमंत्रस्य सिद्धिदाः अथापरं प्रवक्ष्यामि मं
त्रसिद्धस्य लक्षणम् यज्ज्ञात्वा साधकश्रेष्ठो मंत्रसि
द्धिलभेद्ध्रुवं सम्यगनुष्ठितो मंत्रो यदि सिद्धिर्न जायते
पुनस्तेनैव कर्तव्यं ततः सिद्धो भवेद्ध्रुवं पुनरनुष्ठि
तो मंत्रो यदि सिद्धिर्न जायते पुनस्तेनैव कर्तव्यं ततः
सिद्धो न संशयः पुनः सोऽनुष्ठितो मंत्रो यदि सिद्धिर्न
जायते उपायास्तत्र कर्तव्याः सप्त शंकरभाषितः भ्रा
मणं बोधनं वश्यं पीडनं शोषपोषणं दहनांतं क्रमा
न्कुर्यात्ततः सिद्धो भवेद्ध्रुवं भ्रामणं वारुणवीजे

अथानेकप्रयोगतः रोचनागुरुसंमिश्रैरेलाकर्पूर
कुंकुमैः उशीरचन्दनाभ्यां तु मंत्रं संग्रथितं लिखेत्
नीराज्यमधुतोयानां मध्ये तल्लिखितं क्षिपेत् पूजना
ज्जपनाद्धोमाद्दग्धाग्नितः सिद्धिदो भवेत् भ्रामितो यदि
सिध्येत बोधनेन तु सकारयेत् भ्रमणे कामबीजेन संपु
टीकृत्य संजपेत् एवं कृते भवेत् सिद्धो न चेदेतद्वशी
कुरु अलक्तचन्दनकुष्ठहरिद्रामदनशिलाः एते
स्तु मंत्रमालिख्य भूर्जपत्रे सुशोभने धार्याकंठे भ
वेत्सिद्धः पीडनं वापि कारयेत् अथ गात्रप्रयोगेन प
देन परिज्ञाप्यवै ध्यापीत देवतां तद्दद्रोगररूपिणीं ॥ प
विद्यामादिमंडलेन लिखित्वाक्रम्य चांघ्रिणा तथाभूते
तिमंत्रेण होमः कार्यो दिने दिने पीडितं तज्जपाद्विष्टः
सहातद्दत्य पोषयेत् वालायास्तनीयं बीजमायेनेत
त्संयोजयेत् गात्रीरमप्रनालिप्य विद्यापाणौ विधारये
त् पोषितोऽयं भवेत् सिद्धो न चेत् कुर्वीन शोषणं हा
भ्याद्यमाद्यायाबीजं धारयेत् करकंठयोः एषा विद्या
गमेधार्या बलवीर्यसमन्विता शोषितोऽपि न सिद्धि
श्चेद्दहनीयोऽग्निबीजतः आग्नेयेन तु बीजेन मंत्राय
क्षरमलरे आद्यंतमध्ये डंईतयोगो दोहनकर्मणि
ब्रह्महतस्समूलेन कृत्वा दर्भमयेन ततः शुभे देशे तते
मंत्रः सिद्धः स्याच्छुककरोदिने इत्येवं कथितं सम्यक्के
वलं तव भक्तितः एकेन तु कृतार्थः स्याद्बहुभिः किंव

स्वतः अथापरं प्रवक्ष्यामि मंत्रौषधिमहाद्भुतौयः प्र
योगविधानेन सद्यः सिद्धो भवेद्ध्रुवं करवीरस्य मूलेन
पिष्टेन मधुपाणिना तल्लिंगांगाकृतः कंठे मंत्रे सद्यः
प्रसीदति विमुक्तः सर्वपापौघैः कृत्स्नं पश्यति च तथा
जीवन्मुक्तो भवेन्मंत्री सत्यं सत्यं मयोदितं यत्र वा कुत्र
चिद्देशो गंतुकामो यथा भवेत् अथवा भूतले मंत्री पाता
ले वापि कौतुकात् तत्क्षणात्प्रयात्येव सर्वसिद्धीश्व
रो भवेत् इत्येवं कथितं सम्यक् मंत्रसिद्धेस्तु लक्षणं त
दुपायं तदा वत्स न केवलं न व भाग्यतः अनेकतंत्रसं
प्रोक्तम् अनेकमुनिसम्मतं इदानीं तु पुनर्वत्स किं पुनः
श्रोतुमिच्छसि इति श्रीगौतमीये महातंत्रे सर्वतंत्रोत
मे द्वात्रिंशोऽध्यायः ३२ समाप्तः शुभम् ॥ः जम्मूमध्ये
लिखितमिदम्पुस्तकं सं. १९४४ भाद्रपदे मासि ==

मो.
नं.
५०

80

